

Miljøverndepartementet
Miljøvernminister: Knut Arild Hareide

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog

1. Innledning

Miljøverndepartementet (MD) legger med dette fram forslag om vern av skogområder på Statskog SFs grunn i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hedmark, Oppland, Buskerud, Telemark og Aust-Agder fylker.

Tilrådingen omfatter 30 områder som foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturvernloven. Dette innebærer en utvidelse av 9 tidligere naturreservater, som følgelig blir opphevet. Områdene utgjør et totalareal på ca 405 km², hvorav ca 125 km² er produktiv skog og ca 355 km² er nytt verneareal. Av dette er ca 2 km² av arealet på privat grunn (Bymarka naturreservat), resten er på statsgrunn.

Naturfaglige registreringer av områdene ble gjennomført i 2004. MD og Landbruks- og matdepartementet (LMD) besluttet 2.7.2004 en rask framdrift av vernearbeidet. Det ble meldt formell oppstart av verneplanarbeidet sommeren og høsten 2004. Forslaget til verneplan er hørt gjennom en felles lokal og sentral høring. Verneforslagene ble sendt på lokal høring i de enkelte fylker i første del av februar 2005. Verneplanforslaget ble sendt på sentral høring av Direktoratet for naturforvaltning (DN) 15.2.2005. DN sendte sin tilråding til MD 28.6.2005.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Tekssjøen naturreservat i Åfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke
2. Bymarka naturreservat i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylke (utvidelse)
3. Sotådalen naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal fylke
4. Luster Allmenning naturreservat i Luster kommune, Sogn og Fjordane fylke (utvidelse)
5. Kvernlia naturreservat i Os kommune, Hedmark fylke
6. Bjørkodden naturreservat i Engerdal kommune, Hedmark fylke
7. Bjørnberga og Isteren naturreservat i Engerdal kommune, Hedmark fylke
8. Volaberget og Kvemskjølen naturreservat i Engerdal kommune, Hedmark fylke
9. Kvisleflået og Hovdliia naturreservat i Engerdal kommune, Hedmark fylke (utvidelse)
10. Setningen naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
11. Vamåsen naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark fylke
12. Smoldalen naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke (utvidelse)
13. Granåsen naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke
14. Storberget naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke
15. Koloberget naturreservat i Sel kommune, Oppland fylke
16. Imsdalen naturreservat i Ringebu kommune, Oppland fylke
17. Skardseterlia naturreservat i Ringebu kommune, Oppland fylke
18. Djupåa og Grøtåshaugen naturreservat i Gausdal kommune, Oppland fylke (utvidelse)
19. Saltstutlia naturreservat i Nordre Land kommune, Oppland fylke
20. Barmen naturreservat i Kongsberg kommune, Buskerud fylke

21. Gjuvet naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke (utvidelse)
22. Lauvhøgdi naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke
23. Mælslia naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke
24. Bøen naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke
25. Trillingtjennane naturreservat i Drangedal kommune, Telemark fylke
26. Bjønntjenn naturreservat i Drangedal kommune, Telemark fylke
27. Heitfjell naturreservat i Nissedal kommune, Telemark fylke
28. Solhomfjell naturreservat, Gjerstad og Nissedal kommuner, Aust-Agder og Telemark fylker (utvidelse).
29. Materialen naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke (utvidelse)
30. Navassfjell naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Kgl. res om fredning av Bymarka naturreservat datert 4.12.1992
2. Kgl. res om fredning av Skogateigen naturreservat datert 24.11.1914
3. Kgl. res om fredning av Kvisleflået naturreservat datert 18.12.1981
4. Kgl. res om fredning av Smoldalen naturreservat datert 9.7.1993
5. Kgl. res om fredning av Djupåa naturreservat datert 9.7.1993
6. Kgl. res om fredning av Gjuvet naturreservat datert 9.7.1993
7. Kgl. res om fredning av Materialen naturreservat datert 21.6.1996
8. Kgl. res om fredning av Navatn naturreservat datert 9.12.1977
9. Kgl. res om fredning av Solhomfjell naturreservat datert 9.7.1993

For området Holmvassdalen i Grane kommune i Nordland fylke vil Regjeringen se nærmere på konsekvensene av et eventuelt vern for råvaretilgangen for lokal treforedlingsindustri. Regjeringen vil komme tilbake til de øvrige 5 områdene som ikke foreslås vernet nå, i St.prp. nr. 1 (2005-2006). Disse 5 områdene er forslag om hhv. Grytdalen naturreservat i Orkdal kommune i Sør-Trøndelag fylke (utvidelse), Flensmarka naturreservat i Røros og Engerdal kommuner i Sør-Trøndelag og Hedmark fylker, Bretttingsmoen naturreservat i Lom kommune i Oppland fylke, Kolknuten naturreservat i Kongsberg kommune i Buskerud fylke, og Veikulåsen naturreservat i Gol kommune i Buskerud fylke.

2. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf § 10 og §§ 21, 22 og 23. Når det gjelder hjemmelsgrunnlaget for det enkelte foreslåtte verneområde vises til kap. 10.

3. Verneverdier

Et vern av de foreslåtte områdene vil sikre store arealer med til dels betydelige verneverdier. De foreslåtte verneområdene er egnet for å oppfylle viktige mangler som "Evalueringen av skogvernet i Norge" påpeker. De viktigste er:

- sikre store, sammenhengende skogområder, til dels > 50 km², herunder større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk
- naturskog med konsentrasjon av rødlistede arter innenfor det boreale taigaelementet
- bevare sjeldne, truede og andre spesielle skogtyper
- sikre flere områder innen boreonemorale og sørboreale vegetasjonssoner
- en vesentlig økning av verneomfanget i regionen Øst-Norge.

Samtlige områder tilfredstiller de krav som naturvernlovens § 8 setter til områder som kan vernes som naturreservat. 14 av de 36 områdene (ca. 70 % av arealet) har nasjonale verneverdier, mens 22 (ca. 30 % av arealet) har regionale verneverdier.

Gjennomsnittsstørrelsen for de nasjonalt verneverdige områdene er på ca. 26 000 dekar mens for de regionalt verneverdige områdene er det samme tallet ca. 7 100 dekar. Målt i alle sammenhenger mot tidligere skogvernarbeid er dette store områder. Størrelsen, sammen med det faktum at mange av områdene har til dels betydelige konsentrasjoner av sjeldne og truede arter, er denne verneplanens største faglige kvalitet. Verneplanen bidrar i så måte i arbeidet

med å nå 2010-målet om stans i tapet av biologisk mangfold. Områdene bidrar på ulike måter til å oppfylle mangler ved dagens skogvern, 12 områder i liten grad, 12 i middels grad og 10 i stor grad. I følge de naturfaglige registreringene bidrar ikke Storberget og Brettingsmoen til å fylle noen definerte mangler ved dagens skogvern. Det vises i den sammenheng til at verneforslaget for Brettingsmoen må sees i sammenheng med verneplan for Reinheimen, mens verneforslaget for Storberget må sees i sammenheng med verneforslaget for Granåsen naturreservat (se for øvrig kap. 10).

4. Andre interesser

En del av områdene er relativt høytliggende, lavproduktive og/eller relativt utilgjengelige marginalområder hvor de økonomiske interessene er små. For slike områder er det interesser knyttet til beite, friluftsliv, jakt og fiske og eventuelt andre utmarksinteresser. Mange av områdene ligger i økonomisk sett mer interessante områder og har interesser knyttet til skogbruk, vedhogst, eksisterende hytter og setrer, ny hyttebygging o.a.. 5 av de 36 områdene ligger innenfor eksisterende reinbeitedistrikt, og her utgjør reinbeite og andre samiske interesser en betydelig interesse. Statnett SF har bemerket at to av områdene kan ha interesse i et framtidig sentralledningsnett for kraftforsyning. Ut over dette kan områdene ha interesse for et bredt spekter av aktiviteter i samfunnet. Mange av områdene inneholder kulturminner. Naturvernloven hjemler ikke vern av kulturminner i naturreservater. I flere av områdene har det vært ønsket om dette, men det er gitt mulighet for å søke om vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

Alt areal i denne verneplanen er LNF-områder i kommunenes arealplaner, og det er ikke kjent at verneplanen er i konflikt med kjente reguleringsplaner. Brettingsmoen i Lom kommune, Oppland fylke ligger innenfor et foreslått landskapsvernområde i forbindelse med Reinheimen nasjonalpark. I tillegg grenser Brettingsmoen inn til forslaget om Reinheimen nasjonalpark. Denne problematikken er særskilt belyst under høringene. Forslaget til Barmen naturreservat i Kongsberg kommune, Buskerud fylke overlapper noe med et areal som er vernet i medhold av Lov om kulturminner. Denne problematikken er særskilt belyst under høringene.

5. Trusler mot verneverdiene

For mange av områdene er skogsdrift den største trusselen mot naturverdiene og det biologiske mangfoldet. For enkelte av områdene kan også framtidig hyttebygging være en reell trussel. I viktige beiteområder kan intensivt beite virke negativt inn på verneverdier. Framtidig infrastrukturbygging som for eksempel kraftforsyning og vegbygging kan også være en mulig trussel mot verneverdiene. I Bymarka naturreservat må slitasje på grunn av den omfattende bruken av området til friluftsliv overvåkes i forhold til verneverdiene.

6. Saksbehandling

I brev 20.3.2002 til Stortingets næringskomite, vedlegg til Inst. S nr 150 (2001-2002), uttrykker landbruksministeren forventninger om at Statskog SF skal spille en viktig rolle i forbindelse med økning av barskogvernet i Norge. I brev 6.5.2002 til landbruksminister Sponheim gir Statskog SFs styre uttrykk for at de ønsker å bidra til ytterligere vern av barskog i Norge. Statskog peker spesielt på at de mener statens grunn kan bidra til vern av store sammenhengende områder i høyereliggende strøk. Mye av dette arealet kan også være skogbruksøkonomiske nullområder. I brev 25.6.2002 fra LMD til MD ba landbruksministeren om at vernemyndighetene tar kontakt med Statskog SF for å klarlegge hvilke arealer som er aktuelle for vern.

Regjeringen ga i St. meld. nr 25 (2002–2003) uttrykk for et ønske om økt bruk av offentlig eide skogområder i skogvernarbeidet. Stortinget sluttet seg til dette ved behandlingen av meldingen.

På denne bakgrunn ble det startet opp arbeid med å kartlegge hvilke områder som var aktuelle for vern. I startfasen var kartleggingen avgrenset til skogbruksøkonomiske nullområder. I møte mellom Statskog SF, DN, Landbruksdepartementet og MD den 9.12.2003 ble kartleggingen

utvidet til å gjelde all skog på statsgrunn. På bakgrunn av dette møtet ble det også utarbeidet en samarbeidsavtale mellom Statskog SF og DN. Formålet med avtalen er å sikre en rasjonell gjennomføring av verneprosesser der Statskog SF er involvert.

Vinteren 2004 gjennomførte DN en omfattende prosess med utvelgelse av aktuelle områder for naturfaglige registreringer vesentlig i Sør-Norge. Noen områder i Midt-Norge ble også vurdert. Samtidig gjennomførte DN en prekvalifiseringsrunde og en påfølgende anbuds konkurranse for naturfaglige registreringer av skog på Statskog SF sine eiendommer. Totalt ble det besluttet at 57 områder på ca 690 000 dekar skulle registreres i 2004. I tillegg er 11 områder befarat.

På bakgrunn av det allerede igangsatte arbeidet, og et ønske om å satse på et utvidet skogvern, besluttet landbruks- og matminister Lars Sponheim og miljøvernminister Knut Arild Hareide at det skulle iverksettes en rask verneplanprosess med sikte på et vern av utvalgte områder med bakgrunn i de naturfaglige registreringene som ble gjennomført i 2004. Prosessen er planlagt med vernevedtak i august 2005. Departementene informerte fylkesmennene særskilt i eget brev datert 2.7.2004 hvor det ble påpekt at embetene skulle bidra aktivt ved å trekke inn miljøvern avdelingens og landbruksavdelingens personell og øvrige ressurser for å løse oppdraget innen fastsatt frist. Departementene gjennomførte også informasjonsmøter med sentrale organisasjoner i startfasen av verneplanprosessen.

Det ble meldt formell oppstart av verneplanarbeidet sommeren og høsten 2004. Tidspunktet varierte mellom de ulike fylkene. Forslaget til verneplan ble sendt på lokal høring i første halvdel av februar 2005. Frist for lokal høring var satt til 15.4.2005. Verneplanforslaget ble sendt på sentral høring 15. februar 2005, med frist for uttalelser 1.5.2005. Under hele prosessen har fylkesmennene hatt møter og kontakt med berørte kommuner, fjellstyrer, allmenningstyrer og andre parter. Fylkesmennene har i varierende grad gjennomført befaringer i områdene, men for svært mange av områdene har det vært gjennomført befaringsløp i løpet av verneplanprosessen. DN har deltatt på folkemøte om saken i Engerdal (16.3.2005) etter invitasjon fra Engerdal fjellstyre, og også vært på befaringsløp i Engerdal (20.6.2005) etter invitasjon fra Engerdal kommune. DN har også gjennomført et møte med Sametinget, miljø- og kulturvern avdelingen (13.6.2005).

Underveis i verneplanprosessen har det også vært dialog mellom DN og Norges Fjellstyre og mellom DN og Norges Skogeierforbund, med særlig vekt på spørsmålet om vern av statsallmenninger og om forskriftene.

MD har under sluttbehandlingen av saken avholdt møter med ulike parter, og har mottatt skriftlige innspill fra en rekke parter, jf. kap. 9 og 10.

7. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

Da verneplanen ble sendt på høring, ble det også hørt på en egen forskrift for hvert område. I forskriften var det forsøkt å ta hensyn som respektive fylkesmenn mente var nødvendig og hensiktsmessig basert på kunnskaper om lokale forhold, innspill fra meldingsfasen samt gjennomførte møter med berørte parter. Høringen har avdekket ytterligere særskilte forhold som har medført justeringer av forskrifter for enkelte områder. I tillegg har DN under den sentrale behandlingen gjennomført ytterligere endringer i forskrifter for enkelte områder. Dette gjelder blant annet i forhold til standardisering av formuleringer og restriksjonsnivå for enkelte tema. DN har også i enkelte tilfeller endret på forskrifter for å komme lokale brukerinteresser ytterligere i møte utover fylkesmannen sin tilråding. Videre har også DN hatt en gjennomgang av forhold knyttet til reindrift og andre samiske interesser. MD har også foretatt enkelte justeringer av verneforskriftene. De endringer som er gjort i forskriften kommer fram både under merknadene til generelle forhold samt under beskrivelsen av enkeltområder.

Det ble i 8.12.2004 avholdt et møte mellom Norges skogeierforbund, MD, LMD og DN vedrørende verneprosessene på statsgrunn. Etter møtet ble det besluttet at registrerte

verneverdige områder i Oppland som forvaltes etter bygdeallmenningsloven tas ut av verneprosessen, og søkes sikret primært gjennom frivillig vern prosesser.

15 områder i tre fylker er tatt ut av verneplanen etter formell oppstart og før planen ble sendt på høring. Ingen områder foreslås tatt ut av verneplanen på bakgrunn av høringene.

7.1. Forslag om endringer av grenser, navn og verneform

Furuberget naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke har endret navn til Storberget naturreservat etter tilråding fra fylkesmannen. Begrunnelsen fra fylkesmannen er at det i Hedmark finnes et Furuberget naturreservat i Hamar kommune fra før. Fylkesmannen i Oppland tilråder at forslaget til Grøtåshaugen naturreservat skal hete Djupåa – Grøtåshaugen naturreservat. DN tilrår å bruke navnene Kvisleflået naturreservat og Djupåa og Grøtåshaugen naturreservat.

For følgende områder har fylkesmennene tilrådd grenseendringer basert på den lokale høringen. DN tilrår ingen grenseendringer basert på den sentrale høringen. På bakgrunn av de lokale høringene er totalarealet redusert med i underkant av 20 000 dekar. Dette tallet er omtrentlig, se fotnote til tabellen. Arealene i tabellen er i dekar.

<u>Navn</u>	<u>Kommune</u>	<u>Fylke</u>	<u>Areal høring</u>	<u>Tilråding</u>
Holmvassdalen	Grane	Nordland	60 740	59 775
Sotådalen	Molde	Møre og Roms.	3 166	3 300
Bjørkoden	Engerdal	Hedmark	1 350	1 400
Bjørnberga/Isteren	Engerdal	Hedmark	90 000	88 500
Smoldalen	Trysil	Hedmark	11 100	10 000
Brettingsmoen	Lom	Oppland	7 500	5 750
Koloberget	Sel	Oppland	800	700
Imsdalen	Ringebu	Oppland	45 750	40 550
Skardseterlia	Ringebu	Oppland	4 800	3 900
Djupåa/Grøtåshaugen	Gausdal	Oppland	14 000	13 750
Saltstutlia	Nordre Land	Oppland	11 900	9 150
Barmen	Kongsberg	Buskerud	15 905	15 500
Kolknuten	Kongsberg	Buskerud	6 989	6 550
Gjuvet	Tinn	Telemark	2 050	2 050
Lauvhøgdi	Tinn	Telemark	1 680	1 720
Heitfjell	Tinn	Telemark	1 950	1 950
Solhomfjell	Gjerstad, Nissedal	A-A/Tellemark	14 950	12 100

NB! Tallene som oppgis må sees i lys av at arealberegningene for mange områder er gjort med ulikt datagrunnlag før og etter høring slik at arealendringene som framgår av tabellen ikke nødvendigvis er korrekte. Eksempelvis er arealet for Bjørkoden redusert etter høring selv om det framgår av tabellen at arealet er økt.

8. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Kostnader til merking av grenser, forvaltning og oppsyn m.m. vil bli dekket innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetterammer.

Mange høringsparter og også fylkesmann ser utarbeidelse av forvaltningsplaner som viktig for mange av områdene i denne verneplanen. For flere av områdene deler DN disse synspunktene, men generelt mener DN at dette er et spørsmål som må løses i etterkant av vernet. MD slutter seg til DN's vurderinger.

Når det gjelder spørsmålet om forvaltningsmyndighet, har DN tilbudt kommuner overtakelse av forvaltningsmyndighet for verneområder basert på avtale. MD har i brev av 4.12.2002 bedt DN om å gjennomføre delegering til de kommuner som har svart ja uten forbehold. Av brevet fremgår det at forsøket med avtalebasert delegering skal evalueres etter 5 år. Dersom kommuner som fikk forvaltningsmyndighet den gang eller andre kommuner senere ønsker overført slik myndighet på de premisser som lå til grunn for delegeringen den gang, skal brevet

av 4.12.2002 ikke være til hinder for dette. Dette gjelder også for senere opprettede verneområder.

MD kan ikke se at denne verneplanen har vesentlige konsekvenser for næringsvirksomhet som krever ytterligere utredning i samsvar med Utredningsinstruksen pkt. 2.3.2.

9. Generelle merknader til verneplanen

Verneplanen er sendt på lokal høring til Statskog SFs regionkontorer, Fjellstyrer, Allmenningsstyrer, kommuner, fylkeskommuner, berørte brukerorganisasjoner/rettighetshavere, regionale statlige etater, næringsinteresser og lokale interesseorganisasjoner.

Verneplanen er sendt på sentral høring til:

Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Rein-driftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Statens Kartverk, Statens namnekonsulentar for Vestlandet, Statens namnekonsulentar for Midt-Noreg, Statens navnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau- og Geitelslag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Prosessindustriens landsforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Vitenskapsmuseet, Norges Landbrukshøgskole.

9.1 Generelle merknader ved lokal høring

Statskog SF (SSF) stiller seg positivt til å bidra til realiseringen av målsettingen om å styrke skogvernet i Norge. SSF legger til grunn behov som de faglige vurderinger har avdekket gjennom NINA fagrapport nr. 54 Evaluering av skogvernet i Norge, NINA Oppdragsmelding 769 Liste over prioriterte mangler ved skogvernet, og slik målet om økt skogvern er formulert i St.meld. nr. 25 (2002-2003).

I tillegg til å bidra med å oppfylle nasjonale mål for vern av skogområder, har SSF også som hovedmål å skape og sikre lønnsomme arbeidsplasser gjennom forretningsmessig utnyttelse av eiendommer til beste for lokalsamfunnet og SSF. Det er derfor viktig at skogvernet skjer på en arealeffektiv måte. Det bør derfor legges vekt på følgende hovedmomenter, idet det legges til grunn at formålet er skogvern og måltallet er produktiv skog:

- Avgrensning som minimerer arealene av snaufjell og vatn.
- Avgrensning som i minst mulig grad hindrer økonomisk virksomhet (arealer med spesielt høgt skogbruksverdi slik disse framstår som yngre skog i hogstklasse I, II og III, og annen økonomisk virksomhet som vannkraft, grus/mineraler, hyttefelt m.v.).
- Avgrensning eller verneregler som ikke hindrer atkomsten til tilgrensende områder.
- Avgrensning eller verneregler som ivaretar forholdet til eksisterende virksomhet som ikke er forenelig med verneformålet.

Generelt for områdene ønsker SSF:

- Fleksibilitet til transportmetode/ -utstyr for uttransport av felt storvilt.
- At det gis tillatelse til bålbrenning med tørrkvist fra stående skog.

- At grenser ved ferdselsårer legges i god avstand slik at det enkelt er mulig å sikre framtidig vedlikehold/omlegging.
- Sikre framtidig vedlikehold av eksisterende stier og løypenett med eventuelle justeringer av traseer. Inkl. muligheter for å preparere skiløypene med tråkkemaskin.
- Sikre reindriftsnæringens eksisterende rettigheter og bruk
- Områdene må befares før fylkesmannen sender sin innstilling til DN.
- I henhold til kommuneplan og/eller festekontrakt har festere rett og mulighet til å anlegge en hytte av en viss størrelse. Dersom hytter ikke allerede har en maksimal størrelse, vil de få sin mulighet til utbygging fjernet.
- Arealer til vedhogst omkring/i nærområdet til hytter/buer/naust/gapahuker samt ved til fastboende må sikres

Spesielt for statsallmenningene:

- Bruksrettshaver har rett til å ta en seter som ikke har falt i det fri inn i aktiv drift igjen i henhold til fjellov og seterforskrift. Eventuell nødvendige nybygg på setra vil ikke tillates gjennom verneforskriften, noe som sterkt brukerens muligheter til å benytte setra.
- For en seter som har falt i det fri, vil ny utvisning av gårdens gamle seter vanskeliggjøres gjennom forbud mot nybygg innenfor de foreslåtte verneområdene. Dette vil hindre mulighet for tilleggsnæring på gårdene, for eksempel turisme.

Fylkestinget i Sør-Trøndelag går inn for vern av de fire skogområder som er på høring.

Fylkestinget mener det er positivt at områdene hovedsakelig er på statlig grunn.

Verneforskriftene for de ulike områdene bør imidlertid i større grad tilpasses lokale forhold og fylkestinget bemerker følgende: Friluftslivsinteressene vil være tjent med etablering av naturreservatene, da skogvern vil styrke naturopplevelsen. De aktuelle områdene repre-senterer viktig kulturhistorie. For å ivareta kulturminnene, bør følgende inngå som et generelt unntak i alle forskriftene: ”Skjøtsel og vedlikehold av kulturminner tillates.” Det forutsettes at tiltak som berører kulturminnene fortsatt sendes fylkeskommunen til uttalelse.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener at vern på statsgrunn/statsallmenninger medfører mindre konflikter enn vern på privat eiendom. Det er ingen spesielle merknader til de enkelte områder, men det tilrås at registreringsmetodikken gjennomgås og forbedres.

Skogeierforeninga Nord (SN) støtter at det i tillegg til satsing på frivillig vern skal satses på statlig eid skog og skog eid av Opplysningsvesentes fond, men de er negative til at dette også innbefatter statsallmenninger. I statsallmenningene er det ikke staten, men de bruksberettigete som eier retten til trærne. Skogvern i statsallmenninger bør derfor kun skje som frivillig vern. Hvis vern gjennomføres i statsallmenninger er et krav at erstatning etter vederlagsloven i sin helhet skal tilfalle de bruksberettigete. I forhold til rasjonell utnyttelse av jaktretten må følgende inn under generelle unntak: 1. Uttransport av felt storvilt med lett motorisert kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. 2. Oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn. 3. Fjerning av mindre mengder kvist for å bedre og sikre skuddsektorer i forbindelse med jaktutøvelsen.

Det må ikke legges hindringer i atkomst til eller muligheter til å drive aktivt skog-, utmarks- eller setervirksomhet i bakenforliggende områder. De fagbiologiske registreringer som er foretatt har vist kvalitative svakheter og det er lite tilfredsstillende at sluttrapport ikke foreligger før langt etter høringsfristens utløp.

Engerdal kommune mener at de områdene som foreslås vernet i Engerdal kommune har et for stort omfang. Hvis de foreslåtte områdene blir vedtatt vil ca. 27,4 % av kommunens areal være vernet i en eller annen form. Kommunen mener verneprosessen er kjørt fram i et uforsvarlig høyt tempo. Verneforslaget beskriver at 45 470 dekar produktiv skog med en stående kubikkmasse på 130 650 m³ blir foreslått vernet. Kommunen mener at de bruksberettigede på allmenningen vil få sin virkesrett forringet og at Statskogs skogsdrifter må reduseres som en følge av det foreslåtte vernet. Kommunen er bekymret over ringvirkningene for andre næringer tilknyttet skogbruket, for eksempel trelast- og transportnæringene. Enkeltpersoner, grendesamfunn og kommunen som en helhet opplever dermed at de fratras råderetten over ressurser de er avhengig av for å kunne eksistere i Engerdal i framtida. Videre understreker

kommunen vesensforskjellen mellom ren statseiendom og statsallmenning, og at det her dreier seg om arealer der lokalbefolkningen har lovfestede rettigheter som går foran Statskogs grunneierrettigheter. Kommunen mener uforholdmessig mye av totalt foreslått vernet areal i Hedmark ligger i Engerdal (81%) og varsler at Engerdal kommune vil sette fram krav om økonomisk kompensasjon for at en stadig større andel av Engerdals utmarksarealer båndlegges som verneområder.

Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag og Hedmark mener høringsrapporten er mangelfull når det gjelder omtalen av reindriften som rettighetshaver og bruker av områdene. Reindriften burde vært blant de nevnte rettighetshavere i de aktuelle områdene i kap. 5.3 i høringsforslaget, samtidig som reindriftens forvaltningsorganer nevnes med blant øvrige forvaltere på statsgrunn innenfor reinbeiteområder (reinbeitedistrikt, reindriftsforvaltningen, områdestyret for reindrift). Reindriftsforvaltningen forventer at Elgå reinbeitedistrikts krav til endringer av vernebestemmelsene innarbeides i forskriftene for de foreslåtte reservatene innenfor reinbeiteområdet. Det legges samtidig til grunn at verneforskriftene for Femund Vest og Flensmarka endres tilsvarende som for Bjørnberga/Isteren, da disse er vinterbeiteområder for reindriften.

Hedmark fylkeslandbruksstyre viser til uttalelser for berørte kommunene, og ber om at konkrete forhold knyttet til de enkelte verneområdene vektlegges i den videre saksbehandlingen. Styret beklager mangelen på prosess og hastigheten på gjennomføringen. Styret mener vesensforskjellen mellom statsallmenning og ren statsgrunn ikke ivaretas gjennom prosessen og at interessene til de bruks- og virkesberettigede ikke tas tilstrekkelig hensyn til. Det stilles spørsmål ved om barskogvern er det eneste aktuelle virkemiddelet for å ivareta naturkvalitetene i flere av disse områdene, da det for vernskog er vedtatt egne bestemmelser hjemlet i skogloven om vernskogforvaltning som legger til dels sterke restriksjoner på skogbehandlingen. Verneforslaget må ikke medføre unødige hindringer for tradisjonell landbruksdrift og en fortsatt satsing på utmarksnæring. Det forutsettes at bakenforliggende skogområder kan drives som før og at eventuelle traktorveger som går gjennom verneområdene til bakenforliggende skog kan vedlikeholdes. Det kan også bli nødvendig å vurdere nye traséer hvis bakenforliggende skogområder fremdeles skal driftes. Styret er opptatt av at hensynet til de bruksberettigede ivaretas i den videre prosessen og at disse rettene erstattes. Forholdene rundt erstatning er kompliserte i denne saken da det knytter seg bruks- og virkesretter til de fleste områdene. En er kritisk til at det ikke i større grad er redegjort for hvordan rettene vil erstattes. Styret er opptatt av at det ikke innføres restriksjoner innenfor verneområdene som er unødvendig strenge i forhold til verneformålet av hensyn til bl.a. lokalbefolkningen. I områder hvor skogen i større grad er påvirket bør det åpnes for et forsiktig uttak av ved. For å utnytte beiteressursen (tamrein o.a.) må det ikke legges unødige hindringer i vegen for å drive næringsvirksomhet i forhold til vedlikehold av bygninger og veger, mulighet for motorisert ferdsel eller bruk av hest som tidligere eller uttak av brensel. Mulighetene for å videreutvikle utmarksnæringene må ivaretas. Dette forutsetter bl.a. at buer, koier, setre samt etablerte ferdselsveger kan vedlikeholdes, og at det i enkelte områder kan benyttes hest. Det bør som minimum kunne søkes om bruk av hest/sykkel på eksisterende sti-er/ferdselsårer. Videre vil bruk av hest til uttransport av felt hjortevilt være et supplement til terrenggående kjøretøy og vurderes på lik linje med disse. Etablerte skiløyper bør fortsatt kunne kjøres opp uten forutgående søknad. Det bør på forhånd avklares hvilke traséer som uten søknad kan kjøres opp for å unngå unødig byråkrati og misnøye. I mange store områder vil det være en forutsetning at felt storvilt kan transporteres ut ved hjelp av lett terrengkjøretøy. Det anbefales at uttransport av hjortevilt i større grad settes under § 4 (generelle unntak) og at det ikke skilles på beltekjøretøy og lette hjulgående kjøretøy, da forutsetningen for bruk er at det ikke settes varige spor i terrenget. En forutsetter at bruk av traktorveger i forbindelse med utmarksbasert næringsutvikling og tradisjonell landbruksdrift som beiting, faller inn under begrepet "lovlig bruksformål" og at disse vegene derfor kan vedlikeholdes. Det er ut fra et landbruksfaglig synspunkt ønskelig at vedlikehold av eksisterende stier og traktorveger unntas søknadspålagt etter § 5 med bakgrunn i utnyttelsen av utmarka i næringsøyemed. I § 5 nr. 2 bør det vurderes om ferdselsårer som er mye i bruk kan unntas fra søknadspålagt og tas under § 4 ved at traséen kartfestes.

Hedmark Jeger- og fiskerforbund ønsker at verneforskriftene for samtlige områder skal gi adgang til sanking av bær/matsopp, jakt på alle jaktbare arter, bruk av mobile jakttårn, lavvo eller lignende, samt uttak av storvilt med elgtrekk eller lignende beltekjøretøy. Det ønskes også at det skal være lov å tenne bål i det tidsrommet dette er tillatt etter gjeldende bestemmelser.

Glommen Skogeierforening er ikke uten videre enig i behovet for mer barskogvern, men mener at i den grad barskog skal vernes, skal dette skje som frivillig vern eller økt vern av statens egne arealer. Foreningen presiserer forskjellen på ordinær statsgrunn og statsallmenninger med virkesrett. Av arealene som foreslås vernet på statsallmenningen i Engerdal er noen områder mer konfliktfylt enn andre. Med bakgrunn i det store areal som foreslås vernet, mener foreningen at fylkesmannen bør strekke seg langt for å imøtekomme ønskene om grenseendringer. Det er videre viktig at de bruksberettigede beholder sine retter i de arealene som ikke blir vernet. Foreningen mener råstofftilgangen til Drevsjø Trelast kan bli svekket som følge av vernet. Knapphet på råstoff kan true bedriften, noe som også vil få følger for skogeierforeningens medlemmer hvis virke i dag videreføres av Drevsjø Trelast.

Hedmark Bondelag vedlegger uttalelser fra Tufsingdal Bondelag og Trysil Bondelag. Tufsingdal bondelag har som hovedfokus at rettighetene på statsallmenningen som jordbrukseien-dommene i bygdene har eid og utnyttet i flere hundre år blir ivaretatt. Det forutsettes at de tap som rettighetshaverne påføres blir erstattet og utgifter til teknisk og juridisk bistand inkl. mva. dekkes. Forvaltningsplaner bør utarbeides for vernede områder. Trysil Bondelag mener at en ved navnsetting bør bruke et lokalt stedsnavn innenfor verneområdet som folk assosierer med området. Konsekvensene av vern av skog på Statskog SFs grunn for rettighetshaverne i de aktuelle områdene bør utredes. Forvaltningsmyndigheten bør gi svar på om det ut fra søknad kan gis dispensasjon fra bestemmelsene for uttransport av felt storvilt med lett beltekjøretøy for de områdene dette ikke er tillatt (§ 5).

Hedmark Bonde- og Småbrukarlag er generelt skeptisk til vern av skog. Driftsformen i visse områder (flatehogst) presser fram vern andre steder. Vern av skog i Engerdal, hvor nesten alle gårdene har allmenningsrett, vil gjøre det nesten umulig å drive landbruk der. Innsatsen bør fokuseres på at den generelle forvaltningen av skogen bør foregå på naturens premisser. Flatehogst og rovdrift på skogen er en større biologisk trussel mot skogen enn landbrukets uthenting.

Elgå reinbeitedistrikt mener at siden reindriften har ervervede rettigheter fra gammelt av i de foreslåtte verneområdene (Bjørnberga/Isteren og Volaberget/Kvemskjølen), kan ikke miljøvernmyndighetene regulere eller begrense reindriften på en slik måte at den blir skadelidende. Reinbeitedistriktet mener reindriften burde vært nevnt som en rettighet i områdene Bjørnberga/Isteren og Volaberget/Kvemskjølen i fylkesmannens høringsrapport. Elgå reinbeitedistrikt føler seg tilsidesatt i verneprosessen og mener forslagene til verneforskrifter gjenspeiler dette. Det kreves at Reindriften legges til grunn i verneforskriftene for områdene Bjørnberga/Isteren og Volaberget/Kvemskjølen.

Holøy-Øversjødal allmenning ønsker befaring i mai 2005 og vil kreve taksering av gjenstående skog med tanke på erstatning, primært ved makeskifte og subsidiært ved pengeerstatning.

Engerdal fjellstyre, Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning, Engerdal bondelag, Kvernli Sæterlag og Sømådalen JFF mener at styre og ledelse i Statskog SF ikke har rett til å stille statsallmenningsgrunn til rådighet for vern uten forutgående informasjon og rådspørring av alle bruksrettshavere som berøres. Fjellstyret protesterer mot gjennomføring og tempo i prosessen. Styret krever at vernearealene i Engerdal tas ut av nåværende verneprosess og overføres til en frivillig vern-prosess. Dersom dette kravet ikke fører fram, ber en om at fjellstyrets forslag til avgrensninger og verneforskrifter tas hensyn til. All bruksrettsutøvelse bør kunne foregå som tidligere – kun kommersiell skogsdrift bør forbyes. Hvis dette ikke kan innfris, bør disse områdene tas ut av verneplanen. Fjellstyret tar avstand fra vern av impediment og vann ved skogvern. Verneforslaget må i større grad tilpasses

lokale forhold enn høringsforslaget legger opp til. Innbyggernes framtidige trivsel og næringsmessige muligheter reduseres ved vern av store områder i en presset kommune.

Fellesforbundet i Engerdal mener verneforslagene for Engerdal vil true allerede utsatte, men viktige arbeidsplasser innenfor skogbruk-, trelast- og transportnæringen i kommunen og også hindre annen næringsutøvelse og bruk av områdene i framtidig næring. Forbundet mener verneprosessen må stoppes til det er enighet om økonomisk kompensasjon til Statskog SF, direkte berørte, rettighetshavere og Engerdal kommune. Kompensasjon må gis økonomisk og i form av konkrete arbeidsplasser, med bakgrunn i områdenes nåverdi og framtidig bruksverdi.

Fagforeningene i Statskog SF krever at verneprosessene utvides til også å omfatte en utredning av nærings- og samfunnsmessige konsekvenser og at disse hensyntas før endelig vernevedtak.

Brukere av hytter og setrer i Kvisleflået/Hovdliia-området protesterer mot skogvernet i Engerdal og mener andelen fjell og vann i forslaget er for stor. De mener verneprosessen har gått for fort.

Naturvernforbundet i Oppland (NVO) mener at verneplanen er et lite men viktig skritt i oppfølgingen av skogvernet i Norge, og at samtlige områder som er på høring bør vernes uten arealinnskrenkninger. Områdene som ligger på statsallmenninger som drives som bygdeallmenninger, bør straks bli sendt på høring. Dette gjelder områdene Gardfesthaugen, Snultra, Nevelfjell og Birisjøen. Frivillig vern som arbeidsmåte for disse områdene strider mot Stortingets vedtak. NVO mener at de områdene som ble overført til arbeidet med utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark bør tas inn i som en del av statskogvernet for å sikre et raskest mulig vern.

Allmenningsstyret for Hirkjølen Statsallmenning mener planprosessen har hatt en slik framdrift at den tilnærmet fremstår som uforsvarlig. At det ikke har vært mulig å gjennomføre felles befaringer har vært strekt beklagelig. En befaring i de aktuelle områdene før fylkesmannen gir sin innstilling i saken er derfor et krav.

Allmenningsstyret for Imsdalen Statsallmenning har samme uttalelse om planprosess og befaring som allmenningsstyret for Hirkjølen Statsallmenning.

Sel fjellstyre mener at DN er lite lydhøre for de innspill som kommer lokalt i forbindelse med høring. Saken bør heller ikke forseres på den måten det er blitt gjort, og et minstekrav er at det blir gjennomført befaring før det blir tatt en beslutning.

Naturvernforbundet i Telemark (NIT) og Naturvernforbundet i Aust-Agder (NAA) er tilfreds med at miljøvernmyndighetene med dette fremmer forslag om vern av viktige skogområder på statsgrunn i de to fylkene. Områdene i Telemark og Aust-Agder fanger opp viktige kvaliteter som er mangel i skogvernet. De boreonemorale blandingsskogene i denne regionen er biologiske hotspots. De er unike i norsk og til dels europeisk sammenheng. Det er derfor viktig at samtlige områder vernes uten arealinnskrenkninger.

NJFF i Telemark (NJFF-T) har i sin uttalelse konkludert med at forslaget som er fremlagt ikke innebærer negative effekter for utøvelse av et enkelt friluftsliv, inkludert jakt- og fiske. NJFF-T er imidlertid uten forståelse for et generelt forbud mot kalking av vann og vassdrag slik de tolker bestemmelsene i forslaget. NJFF-T er av den oppfatning at det må aksepteres at planmessige tiltak for å motvirke effekt av menneskeskapt forurensning iverksettes.

9.2 a) Fylkesmannens tilråding m.h.t. generelle merknader ved lokal høring

Faglig grunnlag

I sin tilråding sier Fylkesmannen i Sør-Trøndelag seg enig i at registreringene kunne vært utført grundigere og mer dekkende. Dette kunne vært mer avklarende for diskusjonen omkring avgrensningen av alle områdene i denne planen, i det har vært visse uklarheter omkring verneverdiene i enkelte deler av områdene. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sier videre at det i

denne planen har det også vært en ulempe at den endelige registreringsrapporten først foreligger etter at høringen er gjennomført.

Etablering av naturreservater i områder som allerede inneholder hensynsområder eller nøkkelbiotoper, innebærer etter Fylkesmannen i Hedmark sin vurdering ikke et ”dobbelvern” av områdene, men bidrar heller til en bedre sikring av de verneinteressene som finnes i området.

Statskog SF

De hovedmomenter som Statskog SF peker på i sin uttalelse er tillagt vekt i prosessene knyttet til det enkelte område, en prosess som Statskog SF har deltatt aktivt i. Fylkesmennene mener derfor at disse hovedmomentene er tillagt vekt i utformingen av det enkelte verneområdet, selv om det her ikke er full enighet mellom Statskog SF og Fylkesmannen når det gjelder alle detaljer. Generelt sett mener fylkesmennene at de i stor grad har fulgt de retningslinjer for avgrensning som Statskog SF trekker opp i sin høringsuttalelse. Det er tatt hensyn til tilgrensende områder enten i grensefastsettelsen eller gjennom forskriftene. Samtidig er det et mål for vernemyndighetene å få grenser som arronderingsmessig er tilpasset verneverdiene og terrengmessige forhold på en slik måte at grensene blir oppfattet som enklest mulig.

Statsallmenninger

Flere høringsparter i Hedmark mener at vern av skog på statsallmenninger burde vært gjennomført som frivillig vern. Fylkesmannen i Hedmark viser i denne sammenheng til brev fra MD av 10.5.2005 hvor departementet fastslår at den igangsatte verneprosessen må gå sin gang. På bakgrunn av dette ser ikke fylkesmannen det som aktuelt å unnta de foreslåtte verneområdene i Engerdal fra den pågående verneprosessen.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har forholdt seg til at avtalen om vern av skog på Statskog SFs grunn også innbefatter statsallmenninger. Dersom ordningen kun skal omfatte eiendommer uten bruksretter, vil dette klart redusere mulighetene for skogvern på statsgrunn i Sør-Trøndelag og dermed også gjøre det vanskeligere å oppnå politiske mål som er satt i forhold til skogvern i Norge. På denne bakgrunn og da det generelt er mindre konfliktfylt å verne skog i en statsallmenning enn ren privateid skog, vil ikke Fylkesmannen støtte forslaget fra Skogeierforeninga Nord om at skogvern på statsallmenning kun skal skje som frivillig vern.

I mange lokale høringsuttalelser fra Hedmark, særlig gjelder dette for områdene i Engerdal kommune, er det knyttet stor bekymring til de virkesberettigedes fortsatte mulighet til å ta virke. Etter fylkesmannen sin vurdering, vil de bruksberettigedes interesser bli ivaretatt gjennom de gjenværende, ikke fredede, arealer på statsallmenningen i Engerdal. Fylkesmannen viser til at det produktive arealet på statsallmenningen i Engerdal er anslått til ca. 516 km². Av dette er ca. 20 km² vernet i dag, mens ca. 45 km² foreslås vernet i denne verneplanprosessen. Total andel vernet produktiv skog på statsallmenningen vil dersom verneforslaget vedtas være ca. 13%. Totalt vil det gjenstå ca. 450 km² produktiv skog hvor de bruksberettigede kan bruke sin virkesrett. Fylkesmannen viser for øvrig til brev fra MD datert 10.5.2005 hvor departementet påpeker at betydelige andeler av skogarealet som nå er aktuelt for vern enten er skogbruksmessig ulønnsomt/lite lønnsomt eller allerede er båndlagt som følge av skogbrukets miljøsertifisering basert på Levende Skog standardene.

Bruksretter i Tinn

Statskog SF har i sin generelle uttalelse om områdene i Tinn forutsatt at eventuelle rettigheter til husbehovsvirke mv. er et forhold som må avklares mellom vernemyndighetene og de som kan dokumentere slike rettigheter/bruksretter. En grunneier dokumenterte i meldingsfasen slike bruksretter. Det er i høringsfasen ikke kommet ytterligere krav om bruksretter i de områdene som er foreslått fredet i Tinn. Rettigheter til husvirke eller ved eller uttak av virke til annet formål er ikke forenlig med verneformålet og kan derfor ikke tillates benyttet. Beiteretter ser vi imidlertid ikke som noen trussel. Fylkesmannen legger til grunn at bruksretter blir behandlet gjennom erstatningsoppgjøret.

Reindrift

Reindrift er omtalt som en brukerinteresse både i Flensmarka og i Tekssjøen, men Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tar til etterretning at Reindrifftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark mener at høringsrapporten er mangelfull når det gjelder reindriften.

Reindriftnæringen har etter hva Fylkesmannen i Hedmark kjenner til ikke faste installasjoner innenfor de foreslåtte områdene som berører reindrifftsinteresser. Fylkesmannen er av den oppfatning at de aktuelle verneforskriftene (Bjørnberga og Isteren, Volaberget og Kvemskjølen og Femund Vest) i tilstrekkelig grad ivaretar reindriftnæringens interesser. En eventuell vurdering av forholdet mellom reindrifftsloven og naturvernloven overlates til DN.

Landbruk

Eventuell skogsdrift i bakenforliggende skogområder kan fortsette som før. Eventuelle nye vegtraséer i forbindelse med drift av bakenforliggende skogområder vil måtte vurderes i hvert enkelt tilfelle på bakgrunn av en dispensasjonssøknad. Fylkesmannen er av den oppfatning at eventuelt vedlikehold av traktorveger i forbindelse med utmarksbasert næringsutvikling og tradisjonell landbruksdrift må vurderes i hvert enkelt tilfelle i forhold til å omfattes av begrepet "lovlig bruksformål" og vil dermed måtte være gjenstand for søknad.

9.2. b) Fylkesmannens tilråding m.h.t. verneforskrifter ved lokal høring

Generell ferdsel og friluftsliv

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag anser det som viktig å kunne styre volumet og type av ulike aktiviteter i naturreservatene, slik at dette skjer uten vesentlig forstyrrelse eller slitasje. Vernebestemmelsene må ses i lys av dette. I Bymarka naturreservat er bestemmelsene på dette punkt noe mer liberale, ut fra den store friluftsbruk som dette området har. Fylkesmannen mener en her må akseptere en større grad av slitasje enn det som normalt gjør i naturreservater. Når det gjelder teltleirer, vil en sette grensa ved ca. 5 telt for å kalle det en teltleir.

Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper og gamle ferdselsveger bør etter Fylkesmannen i Hedmark sin oppfatning være gjenstand for dispensasjonssøknad for å vurdere om omfanget av et slikt inngrep kan komme i konflikt med fredningsformålet for det enkelte verneområde. Av samme grunn bør en eventuell omlegging av etablerte traséer også være gjenstand for dispensasjonssøknad.

Fylkesmannen i Hedmark er av den oppfatning at der grensen for verneområdet går langs en eksisterende veg, bør grenselinjen legges i tilstrekkelig avstand til veggen slik at framtidig vedlikehold ivaretas. En viser for øvrig til uttalelse fra Statens Vegvesen vedrørende vernegrenser langs riks- og fylkesveger der en ber om at grensen legges ved byggegrensen (kap. 11), og fylkesmannen er innstilt på å følge denne anmodningen.

Flere fylkesmenn vil presisere at de foreslåtte verneforskriftene ikke legger restriksjoner på adgang til sanking av bær/matsopp og oppsetting av mobile jakttårn for storviltjakt. Jakt, fangst og fiske er også tillatt i samsvar med gjeldende lovverk i samtlige områder, unntatt for et område i Hedmark der enkelte jaktbare arter er foreslått unntatt. Dette er begrunnet ut i fra særlige hensyn til våtmarksområder som har Ramsar-status.

Beiting

Fylkesmannen i Oppland viser til at bestemmelsen i § 4 om at DN av hensyn til verneformålet kan gå inn å regulere beitetrykket, kan virke unødig provoserende. Fylkesmannen har tidligere overfor DN gitt uttrykk for at denne bestemmelsen er unødvendig og bør fjernes.

Fylkesmannen tar imidlertid til etterretning at bestemmelsen er innført som standard i denne type forskrifter. Overfor rettighetshaverne vil imidlertid fylkesmannen påpeke at det skal mye til før en går inn og bruker denne muligheten, og dette må uansett skje etter en forutgående

høring lokalt. Bestemmelsen må derfor ses på som en sikkerhetsventil i forhold til et markert overbeite som vil kunne redusere verneverdier og biologisk mangfold.

Ridning og sykling

Ridning og sykling vil etter Fylkesmannen i Hedmarks vurdering måtte skje langs eksisterende veger og eventuelt eksisterende stier i områdene. Fylkesmannen viser her til kap. 5.1 i verneforslaget der det heter at det ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen er forbudt med ridning, bruk av hest og kjerre og sykkel utenom eksisterende veger. Det er nødvendig med individuell vurdering av hvert enkelt område på dette punkt.

Motorferdsel

Bestemmelsene i naturreservatene legger visse begrensninger på hvordan transport til bakenforliggende arealer kan skje. Slik transport må skje skånsomt og fortrinnsvis på vinterføre.

Når det gjelder uttransport av felt storvilt er hovedmomentet at dette skjer med lette kjøretøyer som ikke setter varige spor i marka. Det er dessuten et poeng å tilpasse forskriften slik at det samme utstyret kan brukes i verneområdene som brukes ellers til utfrakt av felt storvilt og 4-6 hjuls terrengmotorsykler er nå vanlig å bruke til dette formålet. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Telemark foreslår derfor at ordlyden i § 4 punkt 2 blir: "Uttransport av felt storvilt med lett motorisert kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget".

Fylkesmannen i Hedmark er av den oppfatning at uttransport av felt hjortevilt ved bruk av lett terrengkjørende beltekjøretøy bør være gjenstand for dispensasjonssøknad i de foreslåtte verneområdene. Dette for å kunne vurdere sårbarheten i terrenget i forhold til slitasje og varige spor og ha mulighet for å sette vilkår for uttransporten, for eksempel i forbindelse med valg av trasé. Fylkesmannen er innstilt på å imøtekomme slike søknader og gi flerårige tillatelser der dette er hensiktsmessig. Fylkesmannen tar ikke stilling til om slik uttransport skal kunne utføres også med hjulgående kjøretøy, da en anser dette som et spørsmål som må vurderes av DN.

Fylkesmannen i Oppland ønsker å ha kontroll på den motoriserte ferdselen i det enkelte naturreservat. Fylkesmannen i Oppland er likevel innstilt på og har også praksis på at motorisert ferdsel for uttransport av felt storvilt vil få lov etter søknad. Fylkesmannen har da mulighet til å sette vilkår, bl.a. om rapportering, og trekke tillatelsen tilbake dersom noen skulle misbruke den tillatelsen og tilliten de er gitt. En slik tillatelse vil bli gitt for flere år eller eventuelt inntil videre. Erfaringene hittil er at denne ordningen er fleksibel og smidig samtidig som det gir mulighet for forvaltningsmyndigheten til å gripe inn ved mislighold slik at naturverdiene kan bli ivaretatt på lang sikt. Fylkesmannen i Oppland velger derfor å tilrå at motorisert ferdsel for uttransport av felt storvilt må være underlagt søknadsplikt i § 5 i forskriften.

Fylkesmannen i Buskerud visert til at Statskog SF ønsker en fleksibel transportmetode for utfrakt av felt storvilt. De foreslår at forskriften endres til å lyde "terrenggående beltekjøretøy eller tilsvarende som ikke setter varige spor i terrenget". Fylkesmannen i Buskerud vil vise til at det er en økende tendens når det gjelder bruk av motoriserte kjøretøy i utmark. Det er generelt ønskelig med så lite motorferdsel som mulig i et naturreservat, og derfor er det kun noen få generelle unntak fra motorferdselsforbudet. Det selges stadig mer terrenggående kjøretøy med hjul, og ønsket om å kunne bruke disse til transport av felt vilt vil øke. Disse kan i enkelte tilfeller være mer skånsomme mot terrenget enn beltekjøretøy. Fylkesmannen i Buskerud ønsker imidlertid ikke en generell åpning for bruk av kjøretøy med hjul, men mener det kan tas inn som et punkt i forskriften at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til slik bruk.

Aktuelle skiløypetraséer som det kan gis tillatelse til å kjøre opp, bør fastsettes i samråd med den enkelte kommune. Kommunen har i mange tilfeller vedtatt løypeplan og kjennskap til aktuelle løypepetraséer. Etter fylkesmennenes oppfatning bør skiløypekjøring med snøskuter og

spormaskin gjennom naturreservater være gjenstand for dispensasjonssøknad. Fylkesmennene er imidlertid innstilt på å gi flerårige tillatelser i forbindelse med slike søknader.

Vedhogst/fjerning av kvist

Mange høringsparter har påpekt nødvendigheten av at vedhogst omkring eller i nærrområde til hytter/ buer/naust/gapahuker skal være tillatt. Fylkesmannen ser at det er et behov for ved, men ønsker ikke på generelt grunnlag å åpne for dette i alle verneforskriftene. Dette må vurderes i det enkelte område, og det er ikke sikkert det er forenlig med verneverdiene at ved kan hogges på stedet. For enkelte hytter kan det være like formålstjenelig å kjøre inn ved vinterstid på snøscooter. Det er derfor viktig at regulering av vedhogst til hytter/ buer/naust/gapahuker skjer etter søknad under § 5.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener fjerning av mindre mengder kvist for å bedre og sikre skuddsektorer i forbindelse med utøvelse av storviltjakt er et bagatellmessig inngrep som kan skje også innenfor et naturreservat under det som kan kalles "utøvelse av alminnelig friluftsliv". Det er derfor unødvendig å ta et slikt punkt inn i forskriften. Dersom det er snakk om fjerning av hele trær på en post for storviltjakt, må det omsøkes.

Kulturminner

Standardforskriften for naturreservater har ingen direkte hjemmel til skjøtsel og vedlikehold av kulturminner og det er relevant å diskutere om dette skal tas inn i en eller annen form. I spesielle tilfeller kan det være en konflikt mellom skjøtsel av kulturminner og naturverninteressene, for eksempel fjerning av trær og annen vegetasjon for å vedlikeholde et kulturminne i et skogreservat. Ut fra dette kan ikke Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtte forslaget fra Fylkestinget i Sør-Trøndelag om et generelt unntak i forskriften om skjøtsel og vedlikehold av kulturminner, men det foreslås at et punkt om skjøtsel og vedlikehold av kulturminner tas inn i standardforskriften for naturreservater under § 5, eventuelle unntak etter søknad.

Vedlikehold av bygninger og anlegg

Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt (hytter, seterhus, veier og lignende). Ordinært vedlikehold og reparasjoner av eksisterende bygninger kan utføres uten at det krever melding til eller tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Motorisert ferdsel for transport i forbindelse med vedlikehold vil derimot kreve søknad. Vedlikeholdsarbeid på bygninger vil ofte være begrunnet i opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som tetting mot trekk, etterisolering, montering av nye vinduer m.m. Utgangspunktet for vedlikehold av seterbygninger, buer, naust og hytter må være at nødvendige arbeider skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Ved vedlikehold av eksisterende bygninger, kan problemstillingen dukke opp hvorvidt et husvære skal regnes som fullverdig bygning, eller om forfallet har gått så langt at vedlikehold i praksis betyr å reise opp et nytt bygg helt fra grunnen av. Det vil her være naturlig å legge en helhetsvurdering til grunn, der takets tilstand tillegges betydelig vekt. Dersom bygningen har et tak i noenlunde intakt stand, bør den kunne vedlikeholdes i henhold til ovenstående. I motsatt fall bør planer om restaurering av bygning på samme sted betraktes som nybygg og behandles som en ordinær dispensasjonssak. For en seter som har falt i det fri og ønskes tatt inn i aktiv drift igjen ved gjenoppbygging, må disse momentene legges til grunn. Påbygginger/tilbygg til eksisterende bygninger er etter fylkesmannens vurdering ikke å betrakte som vedlikehold, uansett omfang. Eventuell utvidelse av eksisterende hytter som er tillatt gjennom festekontrakt og kommuneplan, krever at det gis dispensasjon fra verneforskriften for det aktuelle området.

9.2. c) Høringspartenes kommentarer til fylkesmannens tilråding

Brev av 5.6.2005 fra Skogeierforeninga Nord (SN). SN viser til sin høringsuttalelse til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og ønsker at skal gis tillatelse til oppsetting av mobile jakttårn også i Bymarka naturreservat. SN viser til at fra de private skogeierne som tilbyr arealer til frivillig vern i Bymarka naturreservat er dette en av betingelsene. Videre mener SN at det må

tas en bestemmelse inn i forskriften om det tillates å rydde skuddsektorer for kvist, kratt eller trær under utøvelse av storviltjakt.

Brev av 9.6.2005 fra Statskog. Statskog viser til Fylkesmannen i Hedmark sin tilråding til DN, og registrer at det i svært liten grad er tatt hensyn til Statskog sin høringsuttalelse datert 13.4.2005 både i forhold til avgrensning av områder og forskriftstekst.

Brev av 13.6.2005 fra Gjert Heiberg. Heiberg finner det underlig at Fylkesmannen i Sogn og Fjordane mener at grensen mellom gnr/bnr 106/1 i Sogndal kommune og Luster vestre statsallmenning i Luster kommune er uklare. Heiberg mener ved hjelp av gamle kart og skriftlig dokumentasjon om grensegang i 1939 å vite hvor de riktige grensene går. Disse grensene er noe avvikende fra de grenser som er gjeldende i dag.

Brev av 15.6.2005 fra Stor-Elvdal kommune. Kommunen mener at Fylkesmannen på ingen måter har tatt noen som helst hensyn til de lokale og kommunale høringsuttalelser i sin tilråding. De gjentar sine viktigste merknader til verneforslaget som går på:

- Verneformålet.
- Vernebestemmelser som går på bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning. I denne sammenhengen viser de spesielt til lokal næringsutvikling knyttet til ridning.
- Regulering av uttransport av felt storvilt. I denne sammenhengen viser de også til lokal næringsutvikling.
- Lokal forvaltning.
- Erstatningsspørsmål knyttet til direkte tap for næringsutøvere.
- Kommunen kritiserer også Fylkesmannen i Hedmark for den raske saksbehandlingen i denne verneplanen.

Brev av 15.6.2005 fra Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre. Engerdal kommune registrerer at Fylkesmannen i svært liten grad har tatt hensyn til høringsuttalelsene fra Engerdal kommune, Engerdal fjellstyre, Interimstyret for virkesberettigede på statsallmenningen og Statskog.

Man ønsker å kommentere følgende i fylkesmannen sin tilråding:

- Grenseendringer. Foruten noen få kosmetiske endringer i Bjørnberga og på Bjørkodden, så har ikke fylkesmannen tatt hensyn til noen av de grenseendringer som er blitt foreslått av lokale høringsparter. Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre ber om at DN tar hensyn til sine forslag til grenseendringer.
- Ridning. Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre påstår at det vil bli forbudt med bruk av sykkel, hest og kjerre, samt riding i alle foreslåtte verneområder unntatt Femund vest (Flensmarka). DN kommenterer at dette er feil da det i fylkesmannen sitt forslag for Kvisleflået naturreservat er gitt et generelt unntak for bruk av sykkel, hest og kjerre, samt riding langs eksisterende veier. Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre ønsker at ridning skal være tillatt innenfor alle nye verneområder.
- Bruk av tørrkvist fra trær til bålbrekking. I fylkesmannen sin tilråding, foreslås det et forbud mot bruk av tørrkvist fra trær til bålbrekking, med unntak av Femund vest. Dette vil føre til at det vil bli umulig å kunne tenne bål om vinteren. Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre synes dette forbudet er unødig strengt, og mener det må kunne være lov å benytte tørrkvist fra trær til bålbrekking.
- Jaktbestemmelser på Kvisleflået. Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre er uenige i fylkesmannen sitt forslag til jaktbestemmelser på Kvisleflået. De foreslår følgende formulering: Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk skal være tillatt i hele området, med unntak av ender, gjess og vadefugler. Dette mener de er et mer fornuftig forslag og at det harmonerer godt med verneformålet med Kvisleflået om å ta vare på et viktig våtmarksområde for ender og vadefugler.
- Bruk av eksisterende veier i Kvisleflået. Fylkesmannen foreslår i sin tilråding at det kun er etter Fjellveien at det kan tillates motorisert ferdsel. To veier stenges helt, mens det kun tillates kjøring etter Lortseterveien og Østveien etter søknad for vedlikehold av setrer, hytter og buer. Dette forslaget har skapt voldsomme reaksjoner i kommunen. Forslaget oppfattes som et overgrep mot lokalsamfunnet og må endres. Engerdal kommune og Engerdal

fjellstyre krever at alle veier innenfor verneområdet skal være åpne for vanlig ferdsel med bil.

Generelt sett mener kommunen og fjellstyre at det er vesentlig for å oppnå lokal aksept for de nye verneforslagene at både grensene for verneområdene og vernebestemmelsene oppleves som rimelige. Etter deres syn vil innspillene som presenteres har være med på å skape forståelse og større grad av aksept hos Engerdals befolkning. Kommunen og fjellstyret forventer at DN tar en grundig gjennomgang av de dette, og at DN tar seg tid til et møte og en befarings før DN sender sin tilråding til Miljøverndepartementet.

Brev datert 18.6.2005 fra Finndalen Bruksrettslag. Finndalen Bruksrettslag er skuffa og forundra over at ønska fra de lokale høringspartene i så liten grad er etterkommet. De viser blant annet til bruk av hest og riding langs eksisterende stier. De kan heller ikke akseptere beiterregulering og mener at det foreslåtte vernet på sikt kan redusere kvaliteten på beite og vil redusere bruksrettshavernes mulighet til å ta ut laftetømmer.

Brev datert 20.6.2005 fra Lom kommune. Lom kommune mener at Fylkesmannen i Oppland i liten grad har tatt hensyn til lokale uttalelser i forbindelse med den lokale høringa og benytter anledningen til å gi en tilleggsmerknad til DN. Lom kommune stiller spørsmål ved om skogvern i Finndalen vil stå i motsetning til verneplan for Reinheimen. Kommunen mener det er uheldig at forslaget om Brettingsmoen naturreservat kommer i konflikt med et helhetlig landskapsvern knyttet til Finndalen slik det er lagt fram gjennom verneplan for Reinheimen. Kommunen mener det er avgjørende at de bruksberettigede kan bruke området på en måte som fremmer seterbruken dersom kvalitetene som er fremheva for Finndalen landskapsvernområde skal kunne bli tatt vare på i framtida. Kommunen er kritisk til fylkesmannen vurdering om at resterende skogareal kan dekke virkesbehovet for de bruksberettigede. Utsagnet er basert på uttaksvolum siste tiår, men høsting fra skogen må settes i et mer langsiktig perspektiv, og samtidig ta høyde for endra behov over tid og til hva som er tilgjengelig av hogstmoden skog. Lom kommune vil be DN om å avgrense det foreslåtte Brettingsmoen naturreservat til arealer øst for Brettingi, og påpeker at dette er en løsning som også de lokal berørte partene kan akseptere.

Brev datert 20.6.2005 fra Finndalen fjellstyre. Fjellstyret mener verneplanprosessen går for fort. Fjellstyret har følgende kommentarer til fylkesmannen sin tilråding:

- De mener grensa mot øst må flyttes enda lenger mot vest.
- Uttransport av felt storvilt og syke, skadde eller døde husdyr må gis et generelt unntak i § 4.
- Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger, samt bruk av sykkel og riding langs bestemte traseer må også gis et generelt unntak i § 4.

For øvrig viser fjellstyret til kommunes brev av 20.6.2005 og støtter kommunens vurderinger.

Brev av 20.6.2005 fra Advokatfirmaet Thallaug ans. Advokatfirmaet har på vegne av Imsdalen statsallmenning gjentatt mange av allmenningen sine kommentarer til Fylkesmannen i Oppland fra den lokale høringen. De er særlig opptatt av avgrensing av området og forholdet til beiting.

9.3 Generelle merknader ved sentral høring

Følgende instanser har ikke merknader til verneforslaget: Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet.

Statskog SF (SSF) påpeker at de aktuelle, næringsmessige interessene innenfor de foreslåtte verneområdene i hovedsak er knyttet til skogressursene. Statskog SF vil fremheve den betydning disse ressursene har for å opprettholde en lønnsom skog- og trenæring på Helgeland, i Engerdal og i Trysil på grunn av den gjensidige avhengigheten som eksisterer mellom skogbruksnæringen og den lokale foredlingsindustrien.

Statskog SF mener at andelen av ”svært verneverdige” områder er mindre i denne verneplanen enn i tidligere gjennomførte verneplaner, og konkluderer med at kravet til vernekvalitet synes å

ha sunket i denne runden med skogvern. Blant annet viser de til Furuberget i Trysil kommune som ikke oppfyller noen av de prioriterte manglene ved dagens skogvern.

Statskog SF viser til at enkelte områder omfatter betydelige arealer over skoggrensa. Statskog SF går inn for at reservatene avgrenses i overkant av skoggrensa på en slik måte at endringer i skoggrensa i overskuelig framtid blir fanget opp innenfor reservatgrensa, men samtidig ikke slik at store fjellarealer inngår. For øvrig mener Statskog SF at mindre skogreservater (under 10000 dekar produktiv skog) må få en ytre avgrensing som er styrt av forekomsten av de prioriterte skogtyper/økosystemer i området. Som eksempel på at dette ikke er fulgt viser Statskog SF til forslaget om utvidelse av Bymarka naturreservat i Trondheim kommune.

Statskog SF mener at det er grunn til å regne med at i denne verneplanen utgjør ungskogarealet ca 10 % av produktivt skogareal. Plantet skog eller ungskog som er framkommet etter de tradisjonelle foryngelsehogstformene, er etter Statskog SF sin oppfatning ikke forenelig med naturskogsbegrepet, og må derfor holdes utenfor skogreservatene. Som eksempel viser Statskog SF til forslaget om utvidelse av Smoldalen naturreservat i Trysil kommune hvor verneforslaget omfatter ca 3000 dekar skog i hogstklasse I, II og III.

Statskog SF savner en nærmere definisjon av naturskog-begrepet i verneplanen, samt en drøfting og presisering av hvor store inngrep som kan aksepteres innenfor naturskog-begrepet uten at arealer faller utenfor verneplanens verneformål og vernemotivasjon. Statskog SF mener at verneplanen må drøfte og gi naturskog-begrepet en miljøfaglig definisjon og et normativt innhold, og at grensene for de aktuelle områdene blir justert i samsvar med dette.

Verneplanen legger opp til at plantefelt og fremmede treslag bør fjernes fra verneområder ved skjøtselstiltak som nedfelles i skjøtsels-/forvaltningsplaner. Statskog SF mener at hjemmelen til å gjennomføre så omfattende inngrep med fjerning av plantefelt og fremmede treslag er tvilsom. Adgangen til skjøtselstiltak er knyttet til tiltak for å opprettholde verneverdien, mens inngrep av det omfang som kan være aktuelt for enkeltområder i denne verneplanen vil ha mer karakter av biotopforbedrende endringer i landskapet.

Siden evalueringen av skogvernet i 2002 er det opprettet flere nasjonalparker og reservater som inneholder produktiv skog, spesielt i Midt- og Nord-Norge. Produktive skogarealer innenfor disse nye verneområdene i Midt-Norge, sammen med manglende arealtall i DN's database fra 2002 synes å utgjøre mer enn 130 000 dekar produktiv skog i mellom- og nordboreal vegetasjonssone. Statskog SF oppfatter at behovet for vern av nye, produktive skogarealer i den nordboreale sonen i Midt-Norge som oppfylt før gjennomføringen av den foreliggende verneplanen, og at arealbehovet i mellomboreal sone langt på veg er oppfylt. Generelt vil Statskog SF påpeke viktigheten av at miljøvernmyndighetene til enhver tid har en god og sikker oversikt over verna skogareal. Statskog SF går derfor inn for at et eventuelt vern av de fem foreslåtte områdene i Trøndelag og Nordland stilles i bero inntil det foreligger en fullstendig og samlet vurdering av Statskog SFs eiendommer. En samlet vurdering gir også det beste grunnlaget for valg av vernearealer med minst mulig negativ nærings- og samfunnsmessige konsekvenser.

I forhold til erstatning forventer Statskog SF å bli behandlet fullt ut på lik linje med private parter. Statskog SF legger til grunn at man vil komme fram til minnelige avtaler. Vern av økonomiske marginalområder ("nullområder") på foretakets grunn vil kunne gjennomføres uten at Statskog SF påføres nevneverdige økonomiske tap, og foretaket vil derfor normalt ikke fremme krav om økonomisk erstatning i disse tilfellene. Når det gjelder fredning av Statskog-arealer med økonomisk drivbar skog, har Statskog SF en forventning om økonomisk kompensasjon.

Reindriftsforvaltningen, hovedkontoret påpeker at høringen omfatter 9 områder innenfor det samiske reinbeiteområdet (Holmvassdalen, Tekssjøen, Kvernlia, Bjørkoden, Femund vest, Bjørnberga/Isteren, Volaberget/Kvemskjølen, Kvisleflået/Hovdli, Flensmarka). Detaljerte kunnskaper om reindrifta i de enkelte områdene finnes på Reindriftsforvaltningens

områdekontorer og vil bli synlig for vernemyndighetene gjennom den lokale høringen. Reindriftsforvaltningen i Alta vil påpeke at reindrifta innenfor nevnte lokaliteter har ekspropriasjonsrettslige vernede rettigheter uavhengig av hvem som eier grunnen. Opprettelse av naturreservater som fratrukker eller reduserer reindriftas rettigheter, må således kompenseres tilsvarende som for grunneiere som får naturreservater på sin eiendom.

Sametinget har ved flere anledninger behandlet vernesaker i samiske områder, og Sametingets prinsipielle syn for hvordan verneplanarbeidet skal gjennomføres er redegjort for tidligere. Ved plenum i februar ble sak 13/05 vedrørende retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder behandlet, der det blant annet vises til at Miljøverndepartementet og Sametinget i fellesskap må vurdere om de nødvendige hensyn til samiske interesser og rettigheter er tatt. Sametinget viser også til at de i etterkant av vedtak i sak 13/05 har vært i møte med statsråd Hareide vedrørende retningslinjene. Sametinget er opptatt av at store deler av det som i dag oppfattes som tilnærmet urørt natur og villmarkspregede områder bør på mange måter isteden karakteriseres som samiske kulturlandskap. Generelt er Sametinget glad for at gammel skog blir vernet for industriell hogst og annen felling av gammel skog. De er også glad for at slikt vern også ivaretar andre naturkvaliteter som er gunstige for tradisjonell samisk utnyttelse av skogområder. Sametinget er kjent med uttalelsene og kommentarene til denne verneplanen fra de berørte samiske reinbeitedistrikt, og vil her vektlegge at disse generelt og samlet sett gir uttrykk for skepsis for vern som gir begrensinger for utøvelse av reindrift. Dette gjelder også at uttak av materialer for samisk husflid ikke blir skadelidende. Merknadene og forslag fra disse bør bli tema for dialog med de berørte parter før vedtektene og andre bestemmelser fremmes som forskrift. Sametinget anser det som et ufravikelig krav at det ved eventuelle utarbeidelser av forvaltningsplaner for det enkelte naturreservat at reindriftsnæringa blir med, og at næringa vil bli representert ved eventuelle opprettelser av forvaltningsmyndigheter etter forskrift. Sametinget mener at vernet ikke skal være til hinder for framtidig samisk næringsutøvelse. Sametinget viser til Regjeringens vedtatte verneforskrifter for Stabbursdalen nasjonalpark og landskapsvernområde. Spesielt ser Sametinget det som viktig at det allerede i formålsparagrafene går fram at formålet med vernet er ”å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur”, og at denne ordlyden blir benyttet siden den dekker både historisk, nåtidig og framtidig samisk tilstedeværelse og bruk av områdene.

Norges Fjellstyresamband (NFS) har ikke merknader til vern av rene Statskogareal, men har i sitt høringssvar fokus på vern av statsallmenninger. NFS mener at for lokalsamfunn med bruksrett på statsallmenninger vil et vern av slikt areal være like omfattende og ha de samme konsekvenser som vern av privat grunn. Fjellstyrene er generelt ikke motstandere av vern på statsallmenninger, men NFS er likevel skeptisk til at staten legger vern på statsallmenning med utgangspunkt i at staten skal ta større ansvar for sikring av biologisk mangfold. NFS ønsker å understreke at det er lokalsamfunnene som må avstå bruksretter, og som vil bære de vesentligste kostnadene i forbindelse med vern på statsallmenninger. En forutsetning for at vernet ikke skal bli oppfattet som problematisk er at avgrensning av verneområdene blir gjort i tråd med lokale ønsker og at nødvendige lokale behov blir ivaretatt i så stor grad som mulig i verneforskriftene. Etter NFSs syn, er det viktig at verneforskriftene bare regulerer aktiviteter som er en direkte trussel mot formålet med vernet. På denne bakgrunn vil NFS be om en del justeringer av verneplanforslaget. NFS viser til diskusjoner ved oppstarten av verneplanen, og ber om at restriksjonsnivået for motorisert uttransport av felt storvilt blir harmonisert for alle områder ved at bruk av lett terrenggående beltekjøretøy blir gitt et generelt unntak i § 4. NFS mener også at miljøvernmyndighetene må bli mer kritiske i valg av verneområder i forhold til biologiske kvaliteter og påpekte mangler i samband med evalueringa av skogvernet. Generelt mener NFS at foreslåtte områder med regional verneverdi (***) under 10 km² må tas ut av verneplanforslaget.

I forbindelse med oppretting av skogreservat på statsallmenninger, forventer og forutsetter NFS at eventuelle nye oppsynsområder blir lagt til fjelloppsynet. NFS registrerer at dette temaet er lite vektlagt i høringa, og at utkastet til verneplanen ikke gir føringer for hvordan et eventuelt oppsynsbehov skal dekkes og organiseres.

NFS mener at lokal forvaltning er nødvendig for lokal aksept av naturvern generelt og innføring av nye verneområder spesielt. NFS ønsker derfor at forvaltningsmyndighet etter verneforskriften blir lagt til berørte fjellstyrer. NFS er også av den oppfatning at forvaltningsplan for de foreslåtte naturreservatene bør utarbeides snarest i samarbeid med berørte fjellstyrer.

NFS har følgende forslag til generelle endringer i verneforskriftene:

- Hogst av ved til seter, hytter og buer som ligger i foreslåtte verneområder må være tillatt.
- Utvising av ny seter/oppstarting av ny seterdrift i statsallmenning. Her er NFS spesielt opptatt av at ny seterdrift vil kunne kreve nybygg.
- Mulighet til å sette opp nye bygg for satsing på turisme.
- Mulighet til å sette opp nye bygninger som erstatning for gamle.
- Dersom DN ønsker å endre verneforskriftene av hensyn til fredningsformålet kan dette ikke skje før etter en lokal høring.
- NFS mener at bruk av hest må være tillatt. NFS mener også at det er et generelt behov for bruk av hest til uttransport av felt storvilt.
- NFS mener restriksjonsnivået for bålbrenning må gjøres likelydende for alle områdene i verneplanen, og ønsker følgende formulering: ”Skånsom bruk av trevirke til bålbrenning”.
- Unntak for tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk må stå under § 4.
- NFS mener at DN's mulighet til å regulere beite må tas ut av verneforskriften, da beite i statsallmenninger blir regulert av Fjellloven.
- NFS mener at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger skal kunne skje uten søknad.

Kommunal- og Regionaldepartement (KRD) viser til at de aktuelle områdene som foreslås vernet også omfatter arealer hvor det utøves reindrift. KRD mener at for å ivareta Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk, er det viktig å sikre at samenes og reindriftens rettigheter blir ivaretatt ved vern av naturområder. KRD anbefaler at det inntas tilsvarende bestemmelser i verneforskriftene innenfor reindriftsområder som i forskriftene for Stabbursdalen nasjonalpark og øvrige verneforskrifter vedtatt de to siste årene.

Riksantikvaren (RA) er på generelt grunnlag positivt innstilt til verneplanforslaget. RA fremhever betydningen av at skogsområder gjennom alle tider har vært viktige for folk her i landet, og potensialet for å finne verdifulle kulturminner og kulturmiljøer fra hele vår bosettingshistorie er stort i disse områdene. Tilstedeværelse av kulturminner er omtalt for mange av områdene i verneplanen. De fleste kulturminner fra forhistorie og middelalder forvaltes best ved å ligge i fred for inngrep og til dette formålet er de foreslåtte forskrifter gode. RA ber om at det i § 4 i forskriften blir gitt et generelt unntak for vedlikehold av kulturminner som prioriteres for skjøtsel og vedlikehold på linje med bygninger og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet.

Statens Landbruksforvaltning (SLF) kommenterer at det er viktig at de lokale vernebestemmelsene er utformet på en slik måte at de sikrer verneverdiene, samtidig som de gir en fleksibilitet i forhold til lokal bruk av utmarksressurser. Det ses som sentralt at vernebestemmelsene gir rammer for en fleksibel forvaltning som sikrer fortsatt bruk av utmarksressursene. Områder som i dag brukes til beite må også i framtida kunne utnyttes som beiteområder, slik at det i forskriftene må tas høyde for gjennomføring av tiltak som vedlikehold av bygninger, gjerder og ferdselsveier og begrensning av motorferdsel.

Når det gjelder bruk av motorkjøretøy for felt storvilt, vil Statens landbruksforvaltning spesielt bemerke at det bør søkes å harmonisere forskriftene noe. Der det i forskriftene er lagt søknadsplikt knyttet til motorisert uttransport av felt storvilt bør en ikke begrense dette til å gjelde beltekjøretøy. Det kan være at det finnes andre terrenggående kjøretøy som er like skånsomme mot vegetasjonen og like hensiktsmessige å benytte, og som derfor bør foretrekkes. For noen av verneområdene i dette framlegget kan det synes som om restriksjonsnivået er for strengt i forhold til verneverdiene, og at en i større grad bør tillate bruk av terrenggående kjøretøy (for uttransport av storvilt) uten forutgående søknad.

Ut ifra de foreliggende dokumenter, som områdebeskrivelser og de enkelte fylkesrapporter, kan det synes som om det til dels mangler avklaring av bruksretter (eksempelvis for området Mælslia i Tinn kommune). Det forutsettes at det igangsettes prosesser for å avklare bruksretter for alle områdene i verneframlegget.

Statnett SF ber om at en i bestemmelsene for alle nye verneområder unngår et kategorisk forbud mot bygging av nye kraftledninger. I stedet ønskes en formulering som åpner for dispensasjon for bygging av sentralnettsledninger når nødvendigheten er dokumentert gjennom prosessene knyttet til de til enhver tid gjeldende konsesjonsregler.

Videre ber Statsnett om at verneområder ikke legges nærmere eksisterende ledning enn at det alltid er plass til en ny ledning mellom vernegrensa og ledningen.

Norges vassdrags- og energidirektoratet (NVE) forutsetter at vassdrags- og energianlegg blir ivaretatt i samsvar med den enighet som er nedfestet i felles brev fra DN og NVE til fylkesmennene og NVEs regionskontor av november 2004. Dette gjelder spesielt unntaksbestemmelser knyttet til drift, vedlikehold og nødvendig oppgradering av anlegg, samt motorisert ferdsel knyttet til disse. NVE ber spesielt om at grensene for verneområdene i størst mulig grad justeres slik at kraftanlegg og ledingsnett ikke blir liggende innenfor disse.

Fellesforbundet (FF) er enige i hovedintensjonen om at nye verneområder må oppfylle viktige mangler som evalueringen av skogvernet i Norge påpeker. FF forutsetter at de foreslåtte verneområder på Statskog SFs arealer er valgt ut fra områdenes verneverdi og ikke fordi det er "enkler" å verne statens grunn enn de private. FF mener at en verneplan må ta hensyn til framtidig sikring av lokale råvareleveranser til industri og arbeidsplasser i skogbruket. Utvalget av områder som er aktuelle for skogvern bør gjøres på et bredt faglig grunnlag, og som også inkluderer en vurdering av konsekvenser for andre samfunnsområder. FF ber om en helhetlig vurdering i det videre arbeidet med vern, og at en så langt som mulig søker å minimalisere konfliktgraden.

FF hevder også at det foreslåtte skogvernet i Engerdal, med strenge bruksbestemmelser, vil true allerede utsatte, men viktige arbeidsplasser lokalt innen skogbruk-, trelast- og transportnæringen. Et vedtak om vern må uansett følges av økonomisk kompensasjon, som tar utgangspunkt i områdenes nåverdi og framtidige bruksverdi. Kompensasjonen må også inkludere konkret tilrettelegging for framtidige arbeidsplasser lokalt.

Fagforeningene i Statskog er opptatt av nærings- og samfunnmessige konsekvenser vern av statens grunn får for Statskog, og næringen forøvrig. Fagforeningene viser til at det allerede er vernet store skogarealer på Statskogs grunn og at Statskog i tillegg til å bidra til å oppfylle nasjonale mål for vern av skog, har som hovedmål å skape og sikre lønnsomme arbeidsplasser gjennom forretningsmessig utnyttelse av eiendommer til beste for lokalsamfunnet og Statskog. Endret virkesforsyning som en følge av vern, får negative konsekvenser for hele næringa.

Reiselivsbedriftenes landsforening (RBL). For RBL er det viktig at det kan drives en ansvarlig næringsaktivitet der det er mulig uten å gjøre skade. Naturbasert reiseliv er i vekst, og både det offentlige og private næringsutøvere investerer store pengebeløp i dette næringssegmentet. RBL mener at forbudet mot nybygg og tilbygg til eksisterende hytter og anlegg er strengt, og mener at det bør kunne gis unntak fra dette. RBL er også opptatt av bruk av stier og ferdselsårer som i dag eksisterer, også må kunne brukes av reiselivet i framtiden for å skape næringsmessige verdier.

Utmarkskommunenes sammenslutning (USS) mener at vern av statsallmenninger ikke er forenelig med de føringer Stortinget har gitt for det videre vernearbeidet hvor det skal legges stor vekt på å reduseres konfliktene i skogvernet og at offentlig eide skoger må brukes aktivt for å reduseres konflikter. Private bruksretter i statsallmenninger utgjør en viktig del av eksistensgrunnlaget i mange utkantkommuner. Vernet og tilhørende forskrifter går svært langt i

å gjøre inngrep i lokale bruksretter, for eksempel ridning og hogst av ved til buer, samt begrensninger som gjelder antallet jaktbare arter. USS reagerer også på tempoet i prosessen, og anbefaler DN å gå grundig igjennom innsigelsene som har kommet fra de berørte kommuner.

Helgeland Regionråd: I en resolusjon fra Helgelandskonferansen 28-29.4.2005 ber samtlige 18 kommuner på konferansen om at utredningen for mer barskogvern på Helgeland avsluttes og legges bort. Vern av nye barskogområder på Helgeland kan bare aksepteres der det gjennomføres i et samarbeid med kommunene etter at grundige konsekvensutredninger er gjennomført.

Universitet i Oslo (UiO) gir en generell tilslutning til verneplanforslaget og påpeker at det er bra og viktig at arbeidet med skogvern i Norge skyter fart. Det videre arbeidet med skogvern må forholde seg til rapporten "Evalueringen av skogvernet i Norge", og prioriteringene i denne.

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) viser til at vern av skog på statsgrunn vil bety et vesentlig løft i forhold til dagens situasjon, da man har mulighet til å sikre naturskogsområder med konsentrasjoner av rødlistearter og en del større skogsområder. UMB støtter på generelt grunnlag de verneforslagene som er fremlagt.

Norges Teknisk-naturvitenskapelige universitet, Vitenskapsmuseet (NTNU-VM) mener utkastet til verneplan synes å ha tilfredsstillende faglig dokumentasjon av verneverdiene, og støtter forslagene, selv om det er noe betenkelig å basere høringene på foreløpige fagrapporter. NTNU-VM påpeker at områdene som foreslås i hovedsak er høyereliggende og i mellom- og nordboreal sone. Målet med å sikre flere områder i boreonemoral og sørboreal sone er i liten grad dekket. Kun tre områder har totalareal over 50 km². Det at mange av områdene inneholder store areal med ikke-skogkledde naturtyper kan ha faglige fordeler da en får vernet større landskap med en representativ habitatmosaikk og en kan få større bufferområder rundt kjerneområdene. NTNU-VM er allikevel bekymret for at dette kan invitere til en tendensiøs misbruk av totalarealet vernet skog i landet. NTNU-VM anbefaler at utviklingen av områdene mht bruk og eksisterende inngrep overvåkes for å forsikre seg om at det ikke reduserer verneverdiene i naturreservatene.

Norges Teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NTNU) gir sin generelle støtte til verneplanforslaget.

Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT) gir sin generelle tilslutning til verneplanforslaget, og mener det er svært viktig at det nå satses på store verneområder som kan fungere som skogøkosystem med alle naturlige dynamiske prosesser over et langt tidsrom. Store områder har gjerne større variasjon og spennvidde og er mer robuste mot naturlige forstyrrelser. HINT bemerker at det for mange områder er trukket vide avgrensinger som inkluderer mye fjell. Etter HINTs vurdering er dette positivt da det gir større helhet. Videre mener HINT at det også må gis større rom for å inkludere ungskog/kulturskog i mye større utstrekning enn tidligere. Dette vil i mange tilfeller gi en mer robust og naturlig avgrensing.

WWF-Norge støtter verneforslagene og ber om at all områdene i planen vernes i sin helhet. WWF understreker også at vern av alle områdene vil gi vesentlige bidrag til å nå målet om å stanse tap av biologisk mangfold. WWF poengterer at mange av områdene er høytliggende og ofte på noe skrinnt mark. Bare små arealdeler i et fåtalls områder tilfredsstiller forskernes hovedkrav om behovet for vern av lavereliggende, høyproduktive skogområder. WWF vil spesielt trekke fram behovet for å sikre de biologiske verdifulle områdene i Engerdal. WWF ber DN spesielt om å vektlegge behovet for kvalitet i skogvernet slik Stortinget har bedt om, og derfor gå inn for vern av områdene i Engerdal i sin helhet.

SABIMA understreker at Norge har et stort underdekket behov for vern av skog, og SABIMA stiller seg derfor positive til de foreslåtte verneområdene. Spesielt vil SABIMA trekke fram de foreslåtte verneområdene i Engerdal der forslaget omfatter noe av det mest urskogsnaere det er mulig å finne i Norge. Området er tilstrekkelig stort og sammenhengende til å ta vare på

livskraftige populasjoner av truede arter som er påvist. SABIMA vil også poengtere behovet for at Holmvassdalen med dette får sitt endelige vern.

Norges Naturvernforbund (NNV) peker på at det er svært viktig at samtlige områder som er på høring vernes. NNV mener at det ikke bør gis erstatning for vern av områdene. Det bør være unødvendig at staten betaler staten for vern av skog når det er eierne av Statskog som har bestemt at områdene skal vernes. NNV vil også peke på de sentrale politiske føringer som er lagt i samband med dette arbeidet, St.meld. nr. 25 (2002-2003) og pressemelding fra statsrådene Hareide og Sponheim fra 2.7.2004. NNV støtter punktet ”Beiting. Direktoratet for Naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved for-skrift regulere beitetrykket i hele eller deler av reservatet.” NNV mener det er viktig at man reduserer bestandene av hjortevilt i regionene de foreslått områdene ligger i, da disse utgjør en stor trussel mot foryngelsen av viktige treslag.

Friluftsrådernes fellesorganisasjon (FRIFO). FRIFO støtter forslaget til vern av områdene. Den generelle samfunnsutvikling fører til et stadig sterkere press på naturen. Mulighetene for å drive friluftsliv svekkes kontinuerlig ved at attraktive naturområder reduseres i størrelse og kvalitet. FRIFO mener derfor det nå er svært viktig at vi tar vare på de naturverdiene som fortsatt finnes, både i og utenfor inngrepsfrie områder, blant annet for å ivareta friluftslivet som er en del av norsk kulturarv og som en del av det helseforebyggende arbeidet i Norge.

FRIFO har følgende generelle kommentarer til verneforskriftene:

- Det må ikke legges unødvendige hindringer i veien for utøvelse av det enkle og naturvennlige friluftsliv, spesielt er dette viktig i forbindelse med større verneområder (> 1 km²).
- Det må ikke legges unødvendige restriksjoner eller hindringer på mindre arrangementer i undervisningssammenheng.
- Vernebestemmelsene må ikke være til hinder for merking, rydding og vedlikehold av stier og løyper. Det er også viktig at vernebestemmelsene åpner for muligheten til å etablere og merke nye stier og løyper i større verneområder.
- Det er viktig at vernebestemmelsene ikke er til hinder for utøvelse av attraktive friluftslivsaktiviteter som jakt, fiske, sopp- og bærplukking og bålrensing.
- Motorferdsel i norsk natur er en av de største truslene mot det enkle og naturvennlige friluftslivet. Det er derfor viktig at vernebestemmelsene må begrense motorferdselen til et minimum og at det utøves en streng forvaltningspraksis.

Friluftsrådernes Landsforbund (FL) gir sin generelle tilslutning til det pågående arbeidet med å styrke skogvernet. Skogområder har også stor betydning for friluftsliv og gir mulighet for særlige naturopplevelser knytta til områder med liten grad av menneskelige inngrep. FL påpeker at det er særlig skog på næringsrik mark i lavlandet som er underrepresentert i det skogvernet som er gjennomført, og at Statskogs grunn i hovedsak er på andre marktyper. FL vil på generelt grunnlag fremheve at det er de naturfaglige kravene som må stå i sentrum ved prioritering av verneområder. For FL er det viktig at det ikke innføres strengere restriksjoner på friluftslivet enn det som er nødvendig ut fra verneformålet. FL ber om at bestemmelsen om ”merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier” flyttes til § 4 (Generelle unntak), mens det i § 5 (Eventuelle unntak etter søknad) gis anledning til å søke om å gi tillatelse til å tilrettelegge nye stier og løyper. FL synes det er bra at det er gitt adgang til å gi dispensasjon fra forbudet mot teltleirer, idrettsarrangement eller andre større arrangement. FL synes bestemmelsen om at bålrensing med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved er grei, men tar opp spørsmålet om ikke det kan være mulig å tillate bruk av tørrkvist fra stående trær.

Norges Jeger- og Fiskeforbund (NJFF) ser positivt på at myndighetene legger opp til at jakt og fiske skal kunne utøves innenfor rammene av henholdsvis viltloven og lakse- og innlandsfiskeloven. NJFF synes verneforslagene inneholder mye uproduktiv mark, og stiller spørsmålsteget ved dette. NJFF mener også det er nødvendig å se nærmere på avveiningen mellom bruk og vern, spesielt når man går inn for å opprette skogreservater av betydelig omfang slik som i Engerdal. NJFF mener at det legges opp til for strenge restriksjoner på bruk

av sykkel og hest og kjerre, samt ridning. NJFF forutsetter at jakthundprøver ikke omfattes av forbudet mot ”idrettsarrangementer og andre større arrangement”. NJFF anmoder om at dette nevnes spesielt i § 4. NJFF ønsker å rette søkelyset mot at skogreservater fortsatt skal kunne være en arena for aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner. I følge NJFF blir dette spesielt relevant når verneforslaget omfatter en betydelig andel utmarksarealer som ikke er definert som produktiv skog. NJFF støtter den restriktive linjen man legger opp til når det gjelder motorisert ferdsel, men mener at uttransport av felt storvilt i utgangspunktet bør være hjemlet i § 4. NJFF tar avstand fra at kalking skal være forbudt. Når det gjelder bålbrenning, mener NJFF at restriksjonsnivået bør være likt i de foreslåtte reservatene, og mener bruk av medbrakt ved og tørrkvist bør tillates enten kvisten ligger på bakken eller er tørrkvist fra stående trær. NJFF mener at lokal forankring er viktig ved framtidig forvaltning av de foreslåtte verneområdene.

Norges Skogeierforbund støtter i utgangspunktet økt vern av statlig eid skog, men er betenkt over at det er lagt opp til en så rask prosess som også omfatter statsallmenninger der de bruksberettigete har retten til trærne som skal fredes. Forbundet forutsetter at konsekvenser for lokalsamfunnene blir vurdert før eventuelle vernvedtak blir gjort. Skogeierforbundet mener at det er mulig å unngå den unødvendige konflikten som har oppstått ved å ta den lokale motstanden på alvor og legge stor vekt på å imøtekomme de ønsker som er kommet fram gjennom høringen. Spesielt gjelder dette ønskene om å ta ut arealer eller å liberalisere vernebestemmelsene. Samtidig mener Skogeierforbundet at en må ta seg tid til en god dialog med fjellstyrene og de brukberettigede med sikte på komme fram til aksepterte løsninger i de tilfeller der miljøvernmyndighetene ikke finner å kunne imøtekomme de lokale ønsker fullt ut.

9.4 a) Direktoratets tilråding om generelle forhold

Om prosessen

Flere høringsinstanser både lokalt og sentralt kritiserer at prosessen har vært raskere enn normalt for slike verneplaner. Utmarkskommunenes sammenslutning mener at prosessen ikke er i tråd med alminnelige prinsipper for høring.

DN vil i denne sammenheng vise til brev av 2.7.2004 fra MD og LMD til fylkesmennene der det framgår at Regjeringen ønsker en rask gjennomføring av skogvernet på statens arealer, og at departementene tar sikte på en prosess som gjør det mulig å fatte vernevedtak for en rekke arealer på statens grunn tidlig på høsten 2005. Det er dette oppdraget DN og fylkesmennene har forholdt seg til i denne verneprosessen.

I saksbehandlingsreglene etter naturvernloven (rundskriv T-3/99) står følgende ”Når verneforslaget er utarbeidet skal det kunngjøres i Norsk Lysningsblad og i minst 2 aviser som er alminnelig lest på stedet at forslaget om vern er utlagt offentlig ettersyn. Kunngjøringen skal beskrive området forslaget omfatter og gi en rimelig frist for uttalelse som ikke må settes kortere enn 6 uker fra kunngjøringen. Så vidt mulig bør grunneiere og rettighetshavere underrettes ved brev.” Både lokale og sentrale høringsinstanser har fått frister (lokale instanser 2 mnd og sentrale instanser 2,5 mnd) som er i tråd med naturvernlovens saksbehandlingsregler.

Faglig grunnlag

DN vil understreke at denne verneplanen er basert på et solid faglig grunnlag. DN har revidert malen for naturfaglige registreringer av skog i Norge før den ble tatt i bruk i forbindelse med denne verneplanen. Malen sikrer kvalitet og et ensartet registreringsarbeid. Samtidig gir også registreringene en vurdering av hvert enkelt område i forhold til mangler som er beskrevet i rapporten Evalueringen av skogvernet i Norge (Fremstad m fl. 2002). Vi viser til kap. 3 og registreringsrapportene for en vurdering av dette. DN erkjenner at det var en svakhet at resultatene fra de naturfaglige registreringene ikke var publisert da verneplanarbeidet startet. DN vil likevel understreke at det var en tett dialog mellom registrantene, DN og aktuelle fylkesmenn før DN og fylkesmennene avgjorde hvilke områder som ble tatt inn i verneplanen. I slutfasen av arbeidet har både fylkesmennene og DN hatt tilgang til de endelige registreringsrapportene. DN mener derfor registreringene er utført grundig nok, selv om en som Fylkesmannen i Sør-Trøndelag påpeker kunne ønsket seg noe mer tid.

Flere høringsparter tar opp at det i evalueringen av skogvernet i Norge blir pekt på at de største manglene ved dagens skogvern er knyttet til lavereliggende områder, mens denne planen er konsentrert om mer høyereliggende områder. DN vil likevel presisere at så godt som alle områdene gir gode faglige bidrag til skogvernet i Norge, og at samtlige områder tilfredsstiller kravene som naturvernloven stiller til vern som naturreservat. Et særpreg ved denne verneplanen er den bevisste og tydelige satsingen på store områder. Ingen andre verneplaner for skog har hatt tilsvarende satsing på store områder. For å nå dette målet har det også vært en bevisst strategi å satse på utvidelser av eksisterende naturreservater. Store, relativt urørte områder har en viktig funksjon i seg selv og er et viktig satsingsområde jf. Evalueringen av skogvernet i Norge (Fremstad et al 2002). Et annet viktig trekk ved denne verneplanen er at mange av områdene har til dels store og viktige populasjoner av rødlistede arter. Verneplanen vil således være et bidrag til å nå 2010-målet om stans i tapet av biologisk mangfold.

Statskog hevder at andelen av "svært verneverdige" områder synes å være mindre i denne verneplanen enn i tidligere gjennomførte verneplaner, og konkluderer med at kravet til vernekvalitet synes å ha sunket i denne runden med skogvern. Blant annet viser de til Storberget i Trysil kommune som ikke oppfyller noen av de prioriterte manglene ved dagens skogvern. Norges Fjellstyresamband mener generelt at foreslåtte områder med regional verneverdi under 10 km² må tas ut av verneplanforslaget. DN vil i denne sammenheng vise til at arbeidet med denne verneplanen hviler på helt andre forutsetninger enn de tidligere barskogverneplanene. I verneplan for barskog som ble avsluttet i 2002, var det en arealramme med en kvote med areal produktiv skog. Da en hele tiden hadde kjennskap til mye større verneverdige arealer enn de som endelig kunne vernes, var det naturlig å prioritere de aller mest verneverdige områdene, og la andre verneverdige områder gå ut av planene. Når en nå står friere til å velge områder, er det riktig å inkludere alle de verneverdige områdene en har fått kjennskap til gjennom prosessen.

Reindriftsinteresser og øvrige samiske interesser (både generelle forhold og forhold knyttet til forskriftene).

Under den lokale høringen har det kommet til dels sterk kritikk av miljøvernmyndighetene fra reinbeitedistrikt og reindriftsforvaltningen. Flere av disse mener at fylkesmennene ikke har hatt gode nok eller tett nok dialog med reindriftsinteressene. Fylkesmennene på sin side har sendt ut melding om oppstart av verneplanarbeidet til samtlige relevante reinbeitedistrikt og reindriftsforvaltningen, og har i varierende grad fått tilbakemelding. Både Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Hedmark har hatt møte med reindriftsnæringa. Reindriftsnæringa kritiserer også miljøvernmyndighetene for å ha vektlagt reindriftsinteresser og øvrige samiske interesser i for liten grad i de ulike verneplanforslagene. Som brukere av blant annet statens grunn langt tilbake i tid og som urbefolkning mener samene at de står i en særstilling og at dette burde vært vektlagt i langt større grad i verneplanforslaget.

Generelt er det et ønske fra både reindriftsnæringa og øvrige samiske interesser samt Kommunal- og regionaldepartementet at verneforskriftene for de foreslåtte naturreservatene skal tilpasses de formuleringer som er benyttet i de senere års vedtatte nasjonalparker, Stabbursdalen nasjonalpark er et mye brukt eksempel. Dette innebærer mange endringer i forhold til det som har vært praksis i verneforskrifter for naturreservater også i samiske områder. DN vil her blant annet vise til Berglimyra og Klumplifjellet naturreservat i Lierne kommune, Nord-Trøndelag som ble opprettet 17.12.2004 samtidig som Blåfjella – Skjækerfjella nasjonalpark. DN mener at det i utgangspunktet ikke bør være noen automatikk i at restriksjonsnivå i forhold til en interesse i områder med en verneform automatisk kan overføres til områder med en annen og strengere verneform. Vi viser også her til forskriftene for Berglimyra og Klumplifjellet naturreservat. Naturreservat er et strengere vern enn nasjonalpark. Gjennomgående er også nasjonalparker mye større enn naturreservater. Verneformålene er også ganske ulike mellom nasjonalparker og naturreservater med et mye større fokus på biologisk mangfold og bevaring av arter i et naturreservat. Det er etter DN sitt syn nødvendig med strengere restriksjoner i et naturreservat enn i en nasjonalpark. Dette reflekteres generelt i dagens praksis og bør også gjelde i forhold til reindrifta og øvrige samiske

interesser. DN erkjenner likevel at reindrifta og øvrige samiske interesser står i en særstilling og DN vil strekke seg langt for å legge til rette for et restriksjonsnivå som også disse partene kan leve med.

Formålsparagrafen

Etter DN sin vurdering, er det ikke naturlig at reindriftsnæringa og øvrige samiske interesser skal være en del av formålet, jf hjemmelsgrunnlaget for naturreservater. Flere høringsparter foreslår derimot å ta inn i formålsbestemmelsen lignende formuleringer for reindrift som de som er tatt inn i de siste nasjonalparker som er opprettet innenfor reinbeitedistrikter. DNs vurdering er at dette ikke er formålstjenlig i en verneplan der formålet i hovedsak er vern av skog. Ut fra formålet med opprettelse av naturreservater slik det fremkommer i naturvernloven § 8, og for bedre å presisere vernets formål, unngå misforståelser og ikke skape usikkerhet omkring hvem og hvilke næringer som kan benytte området, kan ikke DN tilrå at reindriftsnæringa og øvrige samiske interesser blir en del av formålet.

Beite

Når det gjelder bestemmelsen om at DN kan regulere beiting, har Miljøverndepartementet gjort gjeldende at bestemmelsen ikke gjelder reinbeite i en del nasjonalparker. Bakgrunnen for bestemmelsen er en mulighet til å regulere beitepresset i verneområdene dersom det skulle oppstå en situasjon hvor beitetrykket overstiger den biologiske bæreevnen i området, m.a.o. at verneverdiene i området er direkte truet av ødeleggelse. Etter DNs vurdering må beitetrykkets negative effekt for naturgrunnlaget være utslagsgivende i denne sammenheng, ikke hvilke næringer som forestår beitingen. DN vil på denne bakgrunn tilrå at denne bestemmelsen for naturreservater enten skal omfatte all beiting, inkludert reinbeiting, alternativt at bestemmelsen strykes i forskriftene som gjelder følgende områder: Holmvassdalen, Tekssjøen, Flensmarka, Bjørnberga og Isteren og Vola-berget og Kvemskjølen.

DN tilrå at det for områdene Holmvassdalen, Tekssjøen, Flensmarka, Bjørnberga og Isteren og Volaberget og Kvemskjølen blir åpnet for at det kan settes opp midlertidige gjerder og samleanlegg etter søknad i § 5.

Motorferdsel

Når det gjelder reindriftsnæringa, skal denne aktiviteten fortsatt kunne skje i vernområder. For reindriftsnæringa er det bl.a. tatt inn et generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark. Når det gjelder motorisert ferdsel på barmark i forbindelse med reindrift, må en søke om dispensasjon for dette. Begrunnelsen for dette er et ønske om ha oversikt over hvor ferdselen skjer for eventuelt å kunne se an slitasje, samt ha en dialog med næringa for å kunne styre unna sårbare områder. DN mener at motorisert ferdsel i naturreservat bør behandles svært restriktivt. Gjennom en tillatelse etter søknad for motorisert ferdsel på barmark kan en sette vilkår for ferdselen og kanalisere kjøringen slik at en kan unngå de mest sårbare områdene. DN mener at etablering av et naturreservat taler for tilbakeholdenhet fremfor signalisering av muligheter for motorisering. Naturvernloven og hensynet til verneverdiene tilsier at motorferdsel normalt bør reguleres strengere i disse områdene enn andre områder.

Lavtflyging er ikke forbudt i de foreslåtte naturreservatene. Dermed er det kun start og landing med helikopter som i utgangspunktet vil være forbudt. DN antar at det i forbindelse med bruk av helikopter kan være behov for start og landing. DN viser til blant annet vernebestemmelsene i Stabbursdalen nasjonalpark og tilrå at det i områdene Holmvassdalen, Tekssjøen, Flensmarka, Bjørnberga og Isteren og Volaberget og Kvemskjølen kan søkes om start og landing av helikopter etter § 5. Generelt legges det dermed opp til en praksis for motorferdsel i relevante områder for reindrifta som ligger tett opp til de bestemmelser som er brukt i de senere års nasjonalparker som ligger i reinbeiteområder.

Gjeterhytter

Det er ikke tillatt med oppsetting av nye bygg i naturreservater. Søknad om bygging av gjeterhytter i naturreservater må derfor dispensasjonshåndteres slik at behovet blir vurdert opp mot bl. a virkninger på verneformålet. I denne verneplanen er det under lokal høring kommet

fram ønsker om mulighet til å sette opp gjeterhytter i Tekssjøen, Flensmarka og Bjørnberga og Isteren. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har etter en konkret vurdering av Tekssjøen og Flensmarka kommet fram til en tilråding som ikke omfatter mulighet for nybygg i disse to områdene. DN støtter fylkesmannen på dette punktet. Når det gjelder spørsmålet om gjeterhytte i Bjørnberga og Isteren naturreservat ble dette drøftet mellom reindriftsnæringa og Fylkesmannen i Hedmark på møte i Engerdal i januar 2005. På direkte spørsmål fra fylkesmannen kom det fram at det ikke er konkrete planer om å bygge ei gjeterhytte i det foreslåtte naturreservatet. Kravet om å få adgang til å sette opp ei slik hytte er dermed av mer generell karakter, og vil ikke bli tillagt vekt av DN. DN legger til grunn at spørsmålet om ei gjeterhytte må avgjøres om det en gang kommer en konkret forespørsel om dette basert på konkrete behov som reindriftsnæringen måtte ha.

Uttak av materialer til samisk husflid for registrerte utøvere

DN ser ikke uttak av trevirke og andre materialer til samisk husflid som et potensielt stort problem, bl.a. fordi antallet registrerte utøvere vil være lavt og fordi de foreslåtte områdene er relativt små sammenlignet med totalt areal som kan benyttes for henting av slik materiale. En åpning for uttak av emner til samisk husflid innebærer på ingen måte at det automatisk skal tillates motorferdsel. DN tilrår at en bestemmelse om dette blir tatt med i § 5 (etter søknad) og at muligheten begrenses til registrerte utøvere av samisk husflid.

Uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr

I et naturreservat hvor verneformålet er skog, er uttak av bjørk til nevnte formål faglig sett et kontroversielt tema. DN vil i utgangspunktet ikke tilrår at det åpnes for uttak av bjørk utover tørre kvister til bålbrenning og begrenset vedhogst til eksisterende hytter/setrer/buer/gammer.

I forhold til reindriftsnæringen ønsker DN en praksis med flerårige dispensasjoner som kan inngå som en del av godkjent reinbeitedistriktsplan i henhold til reindriftsloven.

Avgrensing, plantefelt og naturskogsbegrepet

Statskog SF stiller spørsmålsteget ved om det inngår for mye plantefelt og andre inngrep i de foreslåtte verneområdene. DN viser til at det ved avgrensing av verneområder ligger et generelt mål om å unngå inngrep innenfor verneområder. Dagens naturvernlov setter også klare rammer for omfang av inngrep i verneområder. Spesielt ved større verneområder er det viktig å tenke økologisk helhet som for eksempel hele dalsider eller hele nedbørsfelt når en avgrenser området. En slik tenkning kan føre til at det blir nødvendig å inkludere enkelte tekniske inngrep i verneområdet. Omfanget av inngrep har stor innvirkning både på om et område er aktuelt å vurdere for vern og hvilken avgrensing et område til slutt får. I denne sammenheng vil også DN vise til høringsuttalelsen fra HINT som mener det er riktig å inkludere ungskog/naturskog da dette i mange tilfeller vil sikre en mer naturlig avgrensing av områdene.

DNs vurdering er at områdene i planen oppfyller kravene i naturvernlovens § 8 og at de for øvrig har en arrondering og avgrensing som gjør dem egnet for vern etter naturvernloven.

Statskog SF etterlyser en definisjon at naturskogsbegrepet. DN har tidligere definert naturskog som et opprinnelig skogsamfunn framkommet naturlig med foryngelse fra de stedegne trærne. En naturskog kan ha hatt en kontinuitet over flere tregenerasjoner, eller den er en førstegenerasjon under naturlig frammarsj. For å kalles naturskog må arealene ikke være utsatt for systematisk skogkultur, bestandspleie, grøfting eller gjødsling. Naturskogen kan således beskrives som et økosystem som er påvirket av menneskelige inngrep, men av en slik art at det ikke har virket forstyrrende på systemets utvikling. Ut i fra dette vil foryngelseshogster i de fleste tilfeller ikke kunne defineres som naturskog. DN mener for øvrig at arealene med slik skog ikke er så omfattende at helheten i områdene forringes (se over). For en definisjon av naturskogsbegrepet viser DN også til Rolstad m.fl. (2002).

Statskog SF viser til at enkelte områder omfatter betydelige arealer over skoggrensa, og går inn for at reservatene avgrenses rett i overkant av skoggrensa. HINT og NTNU mener i motsetning

til Statskog SF at det er positivt at det er trukket vide avgrensinger som inkluderer mye fjell, da dette gir en større helhet. Disse høringspartene mener videre at store områder gjerne har større variasjon og spennvidde og er mer robuste mot naturlige forstyrrelser. DN påpeker at det for de foreslåtte områdene er lagt vekt på å få til helhet-lige avgrensinger der også gradienten fra skog til fjell inngår. DN viser videre til den grundige dokumentasjonen av verneverdi og avgrensing som ligger i registreringsrapportene for områdene.

Skogvern i Midt- og Nord-Norge

Statskog SF mener det allerede er nok vern av skog i Midt-Norge og at områdene i denne regionen bør stilles i bero inntil det foreligger en samlet vurdering av Statskogs SFs arealer. Av de sentrale høringspartene er Statskog SF som grunneier den eneste som fremmer krav om at alle områder i Midt-Norge må tas ut av verneplanen. Av lokale høringsparter tar Nordland Fylkeskommune, med støtte fra Vefsn kommune og ulike fagforeninger på Helgeland, til orde for en utsettelse av vernespørsmålet for Holmvassdalen. Også Helgelandskonferansen har avgitt en resolusjon som tar til orde for en utsettelse av vern av Holmvassdalen. DN bekrefter at det siden evalueringen av skogvernet i Norge (2002) er vernet betydelige arealer med høyereliggende fjellskog i Midt-Norge, blant annet Roltdalen i Sør- og Nord-Trøndelag, Blåfjella-Skjækerfjella i Nord-Trøndelag samt at det planlegges et omfattende vern i Visten-Lomsdalen-området i Nordland. Resultatene fra disse verneplanprosessene vil bli vurdert og evaluert før ytterligere nye verneplanprosesser startes i region Midt-Norge og søndre Nordland. DN har vurdert dette aspektet nøye før beslutningen om denne verneplanprosessen ble igangsatt. DN vil derfor tilrå at de fem områdene i Midt-Norge blir vernet slik forslaget nå foreligger. For flere av områdene er det også en betydelig lokal støtte til verneplanforslagene.

DN vil vise til at alle fem områdene i Midt-Norge i det vesentligste også tidligere har vært vurdert for vern. Generelt er dette store områder, delvis også utvidelser av eksisterende naturreservater, og som utgjør viktige elementer i verneplanen. Bymarka vil bli det minste naturreservatet av de fem og etter utvidelsen vil Bymarka naturreservat ha et areal på nærmere 12 000 dekar. Nye naturfaglige registreringer viser også at alle områdene har kvaliteter som gjør at områdene egner seg for vern, og at alle i større eller mindre grad oppfyller mangler ved dagens skogvern.

Arbeidsplasser

Fellesforbundet, Utmarks kommunenes sammenslutning, fagforeningene i Statskog og andre viser til at verneforslaget vil få store nærings- og samfunnsmessige konsekvenser, og krever at disse blir tatt hensyn til før endelig vernevedtak fattes.

DN viser til brev til LMD av 15.4.2005. DN viste her til at rammene for arbeid med vern av skog på Statskog SFs grunn er lagt bl.a. gjennom møte 9. desember 2003 mellom LMD, MD, Statskog SF og DN. I etterkant av dette møtet ble det som kjent inngått en egen samarbeidsavtale mellom Statskog SF og DN, der rolle- og oppgavefordeling mellom Statskog SF og DN ble avklart. Det slås her fast at prosessen skal skje etter naturvernlovens bestemmelser og retningslinjene i rundskriv T3-99. Dette innebærer bl.a. at det for områder over 500 km² som foreslås vernet etter naturvernloven skal utarbeides konsekvensutredning etter reglene i plan- og bygningsloven. Det samme gjelder for foreslåtte verneområder over 250 km² dersom vern vil føre til vesentlige endringer i dagens bruk for primærnæringene eller reiseliv i lokalsamfunnet. Det er ingen av de foreslåtte verneområdene i verneplan for skog på Statskog SFs grunn som er så store at det er aktuelt med konsekvensutredning etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

Samarbeidsavtalen sikrer Statskog SF medvirkning i utformingen av verneforslag. I verneplanprosessen for øvrig har DN og aktuelle fylkesmenn lagt vekt på bred medvirkning fra berørte rettighetshavere og lokalsamfunn samt lokale og sentrale myndigheter og organisasjoner. Ved denne oversendelsen av verneforslagene til MD er det DN's mål at tilrådingen skal gi et samlet og mest mulig dekkende bilde av verneverdier og brukerinteresser i de ulike områdene.

Erstatning og avklaring av bruksretter

Det vil være de samme erstatningsregler som gjelder for alle vedtak om vern etter naturvernlovens § 8, uavhengig av grunneierforhold. DN går ut fra at Statskog SFs erstatningsmessige posisjon er avklart på departementsnivået.

SLF viser til at det ut fra foreliggende dokumenter kan det synes som om det til dels mangler avklaring av bruksretter (eksempelvis for området Mælslia i Tinn kommune). Det forutsettes at det igangsettes prosesser for å avklare bruksretter for alle områdene i verneframlegget. DN viser i denne sammenheng til sammendraget av fylkesmennes tilråding der denne problemstillingen er gjennomgått. Det er kommet innspill fra to bruksberettigede under høringen. Dersom det i ettertid viser seg å være flere, må dette avklares som en del av erstatningsprosessen.

Forvaltningsmyndighet

Når det gjelder spørsmålet om forvaltningsmyndighet, bemerkes at DN har tilbudt kommuner overtakelse av forvaltningsmyndighet for verneområder basert på avtale. MD har i brev av 4.12.02 bedt DN gjennomføre delegering til de kommuner som har svart ja uten forbehold. Av brevet fremgår at forsøket med avtalebasert delegering skal evalueres etter 5 år. Dersom kommuner som fikk forvaltningsmyndighet den gang eller andre kommuner senere ønsker overført slik myndighet på de premisser som lå til grunn for delegeringen den gang, skal brevet av 4.12.02 ikke være til hinder for dette. Dette gjelder også for senere opprettede verneområder.

9.4 b) Direktoratets tilråding om forhold knyttet til forskriftene

DN vil kort gjennomgå innholdet i fredningsforskriftene og kommentere en del aktuelle temaer i tilknytning til disse.

Generelt om utforming av fredningsforskrifter og forvaltning av skogreservater

DN understreker betydningen av at en både ved utforming av fredningsforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for fredningsformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

DN viser til at fredningsforskriftene er utformet på grunnlag av naturvernloven. Selv om forskriftene ikke er til hinder for bl.a. jakt og fiske og bålbrenning på visse vilkår, må dette foregå i samsvar med de spesielle lovene som gjelder for slike aktiviteter, i dette tilfellet hhv. villtloven, lakse- og innlandsfiskekloven og brannvernloven. Tilsvarende vil også gjelde for aktiviteter som kan tillates etter søknad, for eksempel motorferdsel. Avhengig av hva slags motorferdsel det er snakk om, vil også tillatelse etter motorferdselloven være nødvendig.

Kort om forskriftenes innhold

Fredningsforskriftene innebærer fredning av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sankning av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg og varige eller midlertidige innretninger, men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling.

Fredningsforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I forhold til hogst er det ingen prinsipiell forskjell på om hogsten er kommersiell eller uttak av bruksrettsvirke til eget bruk for innehavere av virkesrett på statsallmenninger. Det er virkningen på naturmiljøet og forholdet til verneformålet som ligger til grunn for hogstforbudet.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtselsøyemed i regi

av forvaltningsmyndigheten og andre forvaltningsøyemed er tillatt. Når det gjelder øvelseskjøring i tilknytning til slike formål må det søkes om tillatelse.

DN kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatene. Denne myndigheten er allerede delegert til DN, og teksten er derfor bare av opplysende karakter.

Vedlikehold av anlegg, herunder bygninger, som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark. Vedlikehold omfatter ikke nybygging eller utbedring, men en opprettholdelse av opprinnelig standard.

Beiting er tillatt, d.v.s. beiting med de dyrearter og i det omfang som tidligere har foregått i området. DN kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av reservatene.

Bålbrenning er på visse vilkår tillatt i de fleste reservatene i denne planen.

Fredningsforskriften

Det er laget forskrifter for hvert enkelt område. Disse har vært både på lokal og sentral høring.

Tiltak som kan endre naturmiljøet.

I de foreslåtte forskriftene § 3 pkt. 3 er det en ikke uttømmende opplisting av tiltak som kan endre naturmiljøet, herunder kalking. Formålet med fredning av områdene i verneplanen omfatter bevaring av alt naturlig plante- og dyreliv og alle de naturlige økologiske prosessene. I mange vassdrag er det over lang tid foretatt kalking for å kompensere menneskeskapt forurensningsproblemer. DN legger til grunn at denne aktiviteten eventuelt kan fortsette i områder der dette er aktuelt, men at det må søkes om dispensasjon etter § 5 i fredningsforskriften (tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk).

Vedlikehold av bygninger og anlegg.

DN mener at bygninger og veier kan betraktes som anlegg. Generelt er det ikke aktuelt å åpne for vedlikehold av veier som ikke lenger har noen funksjon når området fredes. DN legger derfor til grunn at traktor-/kjerreveier ikke regnes som "vei" og derfor ikke er tillatt å vedlikeholde. I de tilfeller traktor-/kjerreveier må benyttes som adkomst til arealer utenfor reservatet, er det likevel gjort unntak for vedlikehold og bruk av disse i forskriftene. DN vil bemerke at det generelt sett er gitt dispensasjon adgang til merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier. Norges Fjellstyresamband foreslår endringer i forskriftene når det gjelder adgang til å sette opp nye bygninger innenfor verneområdene i forbindelse med setring, turisme eller som erstatning for gamle bygninger. DN fastholder at forbudet mot å sette opp nye bygninger er et viktig prinsipp i opprettelsen av naturreservater, og ønsker ikke at dette på generelt grunnlag skal tillates.

Ferdsel, herunder motorferdsel.

Turvirkosomhet i regi av ideelle lag og foreninger, universiteter, skoler eller andre institusjoner kan skje uten å søke dispensasjon. DN tilrår å opprettholde et forbud mot telteirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer, men med adgang til å søke dispensasjon for begrenset bruk i så måte. DN vil presisere at en her sikter til virksomhet som innebærer aktiviteter utover vanlig ferdsel til fots, og at bestemmelsen ikke er til hinder for turvirkosomhet som nevnt foran. Det legges også til grunn at ordinær teltslagning med inntil noen få telt er tillatt.

Større arrangementer som turmarsjer, orienteringsløp etc må det derfor søkes om dispensasjon for. Når problemstillingene om omfang, tid og sted er avklart, bør det likevel kunne gis dispensasjon for flere år slik at unødig saksbehandling unngås. Norges Jeger - og Fiskeforbund ønsker et generelt unntak for jakthundprøver. DN viser til at denne typen arrangementer må, på samme måte som for aktivitetene nevnt over, vurderes ut i fra størrelse. I foredraget til

Kongelig resolusjon av 21. desember 2000 om Verneplan for barskog i region Nord-Norge, ble det lagt til grunn at lokale jaktprøver med begrenset deltakelse vil være tillatt.

Med hjemmel i naturvernloven § 22 første ledd og etter delegert myndighet, kan DN av hensyn til fredningsformålet ved forskrift forby eller regulere ferdselen i naturreservater dersom dette skulle vise seg nødvendig. En slik formulering er tatt inn i forskriftene som en opplysning, på bakgrunn av oppmykning av bestemmelsene. Dersom det skulle oppstå problemer som følge av ferdsel i et skogreservat, er det svært viktig at problemene søkes løst i et samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten og aktuelle organisasjoner/brukere, før en eventuelt vurderer å regulere eller forby ferdsel. I tilfeller der forvaltningsmyndighet ikke er delegert til kommunen, må kommunen trekkes med i et slikt samarbeid.

Adgangen til å regulere eller forby ferdsel, jf. naturvernloven § 22, omfatter all ferdsel og da også motorferdsel. I forbindelse med motorferdsel vil DN understreke den økosystemtankegang som er lagt til grunn i skogvernet. Formålet er ikke bare knyttet til å bevare skogen i seg selv, men alt naturlig plante- og dyreliv og alle de naturlige økologiske prosessene. Dette fremkommer klart i fredningsformålet i de foreslåtte forskriftene. Dette innebærer at motorferdsel ikke bare kan vurderes i forhold til mulige skader på vegetasjonen, men også i forhold til at det kan ha forstyrrende effekter i forhold til dyrelivet og de naturlige økologiske prosessene. Motorferdsel i skogreservatene bør på dette grunnlag begrenses til et minimum, og det er behov for særskilte bestemmelser som gir mulighet til større grad av styring enn gjennom lov om motorferdsel. På bakgrunn av høringsrundene og fylkesmennenes tilrådinger, foreslår DN spesielle tilpasninger i forskriftene for de enkelte områdene slik at motorferdsel i forbindelse med visse formål er tillatt eller kan tillates etter søknad.

Motorferdsel på barmark vil opplagt kunne komme i strid med fredningsformålet. Bestemmelsene i de foreslåtte forskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtselsøyemed i regi av forvaltningsmyndigheten og andre forvaltningsøyemed er tillatt. Dette omfatter ikke øvelseskjøring i tilknytning til slike formål, der det må søkes om særskilt tillatelse.

Når det gjelder uttransport av felt elg med lett terrengkjørende beltekjøretøy som for eksempel jernhest, elgtrekk etc., er en kommet til at dette i de fleste områdene kan tillates uten at det trengs søkes dispensasjon for dette. Dette er en endring i forhold til tidligere fredningsforskrifter for skogreservater. Fylkesmennene har i sine tilrådinger lagt seg på noe ulik praksis når det gjelder uttransport av felt storvilt. DN ønsker ikke at det skal åpnes generelt for bruk av for eksempel 4- eller 6-hjuls motorsykler i forbindelse med felt storvilt. DN mener at dette åpner for en helt annen form for motorisert ferdsel i områdene både når det gjelder hastighet og rekkevidde. DN anbefaler at tilrådingen fra Fylkesmannen i Buskerud følges for alle områdene i planen slik at det blir så lik praksis som mulig. Dette innebærer at det gis et generelt unntak for bruk av lett terrengkjørende beltekjøretøy som for eksempel jernhest, elgtrekk etc til uttransport av felt storvilt. Videre at det tas inn i forskriften at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av annet kjøretøy enn lett terrengkjørende beltekjøretøy.

Utover dette mener DN i utgangspunktet at all motorferdsel på barmark må behandles på grunnlag av søknad, slik at både tidspunkt for kjøring, type kjøretøy, trasévalg og omfang kan vurderes i forhold til fredningsformålet. Unntak fra dette kan være motorferdsel på barmark langs etablerte, faste kjøretraséer og på veier. DN's vurdering er at det ikke bør innføres et generelt unntak for motorferdsel i forbindelse med tiltak godkjent i driftsplan for vilt og fisk, men at dette eventuelt kan søkes om gjennom hjemmel i § 5.

Løyper, stier og gamle ferdselsveier.

I forskriftene åpnes det for merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier etter søknad. Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes landsforbund og Norsk fjellstyresamband ønsker at slikt vedlikehold skal kunne skje uten søknad. FRIFO og FL ber videre om at det åpnes for muligheten til å etablere og merke nye stier og løyper i store

verneområder. DN viser til at det i enkelte områder er åpnet for å etablere nye stier og løyper etter en konkret vurdering. Dette er imidlertid ikke tatt inn generelt for alle områder. Det er viktig at slik åpning vurderes opp mot eksisterende og potensiell bruk av området til friluftsliv, og eventuelt behov for spesiell kanalisering av slik bruk for å sikre verneformålet.

Kraftforsyning og ledningsnett.

DN foreslår at drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg tillates (§ 4, Generelle unntak). Dette inkluderer rydding i og langs kraftlinjetrasé og tilsyn. Spørsmål om hogst av enkelttrær utenfor ryddebeltet og fornyelse av kraftlinjer, bør behandles som dispensasjonssaker. Videre foreslår DN at oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt tillates når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til fredningsformålet (§ 4, Generelle unntak).

Motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold og fornyelse/oppgradering av installasjoner, skal skje etter søknad. Hensikten er å kunne planlegge kjøretraseer og lignende for dermed å kunne unngå å redusere verneverdier. Det skal for eksempel kunne gis tillatelser til et visst antall turer med motorkjøretøy eller for et begrenset tidsrom, i forbindelse med drift og vedlikehold av installasjoner for overføring av kraft.

Ifølge DNs forslag er nødvendig istandsetting ved akutt utfall tillatt. Ved akutte feil på kraftledninger kan det oppstå behov for umiddelbar reparasjon som medfører bruk av motorkjøretøy. I slike akutte tilfeller vil det ikke være tid til å innhente tillatelse til bruk av motorkjøretøy i verneområdet. Det forutsettes i slike tilfeller at motorferdsel skjer mest mulig skånsomt, og at det snarest mulig i ettertid meldes fra til ansvarlig forvaltningsmyndighet for verneområdet. Ovenstående er i tråd med forslagene som ble sendt på høring. DN foreslår at formuleringene i forskriftene for områder med kraftledninger, tar utgangspunkt i Kongelig resolusjon av 10. juni 2005 om suppleringsplan for barskog. Dette innebærer at det under § 5 (Eventuelle unntak etter søknad) tas inn en ny bestemmelse som gir mulighet for oppgradering/fornyelse som ikke faller inn under unntaket i § 4.

Det er et generelt forbud mot bygging av nye anlegg i et naturreservat. Statnett SF ber om at en i bestemmelsene for alle nye verneområder unngår et kategorisk forbud mot bygging av nye kraftledninger. DN vil her vise til den generelle dispensasjonsbestemmelsen om vesentlige samfunnsinteresser. En ny sentralnettsledning vil måtte vurderes i forhold til denne bestemmelsen. Det må i hvert enkelt tilfelle vurderes den mest hensiktsmessige løsningen basert på helhetlig vurdering.

Generelt er det viktig for miljøvernmyndighetene å ha god kontakt med andre offentlige etater/foretak underveis i en verneplanprosess. Dette for at miljøvernmyndighetene skal ha oversikt over andre planer som kan komme i berøring med foreslåtte verneområder. Miljøvernmyndighetene tar hensyn til andre konkrete planer som foreligger underveis i verneplanprosessen. I slike tilfeller må det foretas en helhetlig vurdering av både verneområdes avgrensning og forskrifter. Slik DN forstår planene om eventuelle nye sentralnettsledninger (Statnett SF sin høringsuttalelse) som kan komme i berøring med Djupåa og Grøtåshaugen naturreservat og Holmvassdalen naturreservat, er dette planer av langsiktig karakter som innebærer en grad av usikkerhet både om tiltaket vil bli gjennomført eller når tiltaket eventuelt kan bli gjennomført. For slike tilfeller ønsker miljøvernmyndighetene å vurdere disse problemstillingene når de eventuelt dukker opp.

Statsnett ber videre om at verneområder ikke legges nærmere eksisterende ledning enn at det alltid er plass til en ny ledning mellom vernegrensa og ledningen. DN kjenner ikke til at dette er en aktuell problemstilling i noen av områdene i planen.

Plantefelt

Noen av områdene omfatter plantefelt. Av hensyn til fredningsformålet kan det være ønskelig å ta disse ut. Følgelig er det i forskriftene gitt mulighet til hogst av plantefelt etter søknad. Der

det er åpnet for hogst av plantefelt er det også tatt med mulighet for å søke om motorferdsel i forbindelse med dette.

Statskog SF mener at hjemmelen til å gjennomføre så omfattende inngrep med fjerning av plantefelt og fremmede treslag er tvilsom. DN vil her påpeke at det foreligger en grundig helhetsvurdering av hvert enkelt område i planen. En helhetsvurdering vil også måtte legges til grunn ved fjerning av plantefelt og fremmede treslag. Dersom slike tiltak vil ha uheldig virkning på annen skog innenfor reservatene, ved at le-effekter og lokal-klima forandres må forvaltningsmyndigheten vurdere å for eksempel kun fjerne deler av et plantefelt i første omgang. Slike spørsmål vil være viktige i den videre forvaltning av de aktuelle områdene.

Beiting

DN viser til at det i foreslåtte forskrifter er åpnet for beite, og at DN av hensyn til fredningsformålet ved forskrift kan regulere beitetrykket i hele eller deler av områdene. Dersom det skulle oppstå problemer som følge av beiting i et skogreservat, er det etter DNs vurdering svært viktig at problemene søkes løst i et samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten og aktuelle organisasjoner og brukere, før en eventuelt vurderer å regulere beitetrykket ved forskrift. I tilfeller der forvaltningsmyndighet ikke er delegert til kommunen, må kommunen trekkes med i et slikt samarbeid. DN viser til Fylkesmannen i Oppland sin kommentar i forhold til regulering av beite. DN presiserer at bestemmelsen må ses på som en sikkerhetsventil i forhold til et markert overbeite som vil kunne redusere verneverdier og biologisk mangfold.

Statens Landbruksforvaltning ønsker at områder som i dag brukes til beite også i framtida må kunne utnyttes som beiteområder, slik at det i forskriftene må tas høyde for gjennomføring av tiltak som vedlikehold av bygninger, gjerder og ferdselsveier og begrensa motorferdsel. Forskriftene åpner for vedlikehold av anlegg. Dette innebærer bl.a. bygninger, gjerder og veier som omtalt ovenfor. Det er videre åpnet for bl.a. vedlikehold av stier og gamle ferdselsveier etter søknad. Forskriftene åpner ikke uten videre for motorisert ferdsel til beite som sådan.

Når det gjelder uttransport av døde og døende beitedyr, mener DN det er vanskelig å regulere dette på en god og fleksibel måte i forskriftene. I slike akutsituasjoner bør dyreeier hvis mulig ta kontakt med forvaltningsmyndigheten, evt. orientere forvaltningsmyndigheten i etterkant dersom det ikke var mulig å oppnå kontakt.

Fylkesmannen i Oppland har for 5 områder foreslått at bruk av hest i forbindelse med tillatt landbruksvirksomhet skal gis et generelt unntak i § 4. DN stiller spørsmålstegn ved bruken av begrepet "landbruksvirksomhet". Etter DN sitt syn, er dette et begrep som kan tolkes vidt og i hvert fall på lang sikt kan det oppstå tvil om innholdet i begrepet. Etter samtaler med Fylkesmannen i Oppland har derfor DN konkludert med at begrepet landbruksvirksomhet må erstattes med "tilsyn av husdyr". Denne endringen er gjort gjeldende for alle fem relevante forskrifter.

Bålbrenning

Etter DNs vurdering må spørsmålet om bålbrenning må relateres til områdenes sårbarhet - herunder størrelse, brannfare og mulighetene for slukking, forekomst og nydannelse av tørt virke og omfanget av bruk. På bakgrunn av fylkesmennenes tilrådinger foreslår DN at bålbrenning på visse vilkår tillates i de fleste områdene. Fordi vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse, må det åpnes for bålbrenning i forskriftene. DN foreslår at bålbrenning med bruk av tørre kvister og medbrakt ved generelt skal være tillatt i reservater på over 1000 dekar. Fylkesmennene har for noen områder foreslått at det bare skal være tillatt å ta tørre kvister fra bakken eller benytte medbrakt ved. DN ser at for mange varianter av bålbrenningsbestemmelsen kan virke forvirrende og foreslår at samme ordlyd skal brukes for områdene i planen der det er åpnet for bålbrenning.

Vedhogst

I en del av de foreslåtte reservatene finnes det hytter, setrer, koier eller andre bygninger, og det er ofte ønske om å hogge ved til disse. DN's vurdering er at slik hogst er akseptabel der konsekvensene av å frakte inn ved er større enn selve hogsten. Der hvor hytter eller koier har gode adkomstmuligheter (nær vernegrensen eller vei) bør derimot ved transporteres inn. Hogst av ved til hytter utenfor reservatet, eller hogst av ved til salg er ikke tillatt. Når det gjelder salg av ved videre viser DN til allmenningsloven og samtaler med Statskog SF. Vi forstår det etter dette slik at hogst av ved for salg strir i mot allmenningsloven.

Kulturminner

Dagens naturvernlov hjemler ikke at vern av kulturminner kan være en del av formålet ved vern av et område som naturreservat. DN kjenner til at det eksisterer kulturminner innenfor mange av de foreslåtte verneområdene i denne planen, også av samisk opphav. Tidligere forvaltningspraksis har vært at det er gitt unntak etter søknad for skjøtsel og vedlikehold av kulturminner. DN mener generelt at skjøtsel og forvaltning av kulturminner er kulturminneforvaltningens ansvar, og at miljøvernforvaltningen ikke har kompetanse eller mandat til å forvalte kulturminner. Naturreservat er naturvernlovens strengeste verneform. Av hensyn til verneformål og verneverdier ønsker derfor DN at skjøtsel og forvaltning av kulturminner skal være mulig å gjennomføre i naturreservater, men at det fremdeles bør være påkrevd søknad. Dette mener DN er i alle parter interesse da en søknad vil sikre en god dialog mellom relevante parter.

Forskning og andre undersøkelser i verneområder

I medhold av fredningsforskriftens § 6 kan det gjøres unntak fra forskriften for vitenskapelige undersøkelser eller arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning dersom det ikke strider mot formålet med fredningen. Det presiseres i denne sammenheng at slike undersøkelser må vurderes fra område til område, samt at undersøkelser med formål å finne økonomisk drivbare forekomster ikke vil være ønskelige, da utnyttelse av slike i de aller fleste tilfeller vil være i strid med verneformålet. Når det gjelder behovet for vitenskapelige undersøkelser, viser DN til at søknader om dette må behandles etter forskriftens § 6.

Bruk av hest og sykkel

Forskriftene åpner kun for bruk av hest og sykkel på eksisterende veier. DN begrunner dette ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen. DN viser for øvrig til friluftslovens bestemmelser som også sier at det er forbudt å ri utenom stier og veger i skogsterreng.

DN viser til Fylkesmannen i Hedmarks tolkning av fredningsforskriftens forbud mot bruk av hest og kjerre til ikke å omfatte bruk av hest til uttransport av felt storvilt. DN's vurdering er at dette er en feil tolkning i og med at bruk av hest og kjerre ikke er tillatt utenom eksisterende veier. Det vil derfor være nødvendig å åpne spesielt for bruk av hest i forbindelse med uttransport av felt storvilt.

Forvaltning av vilt og fisk

Det er åpnet for oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn i områdene, unntatt for Bymarka turresevat der Fylkesmannen mener dette kan oppleves uheldig i forhold til friluftsinntressene.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener fjerning av mindre mengder kvist for å bedre og sikre skuddsektorer i forbindelse med utøvelse av storviltjakt er et bagatellmessig inngrep som kan skje også innenfor et naturreservat under det som kan kalles "utøvelse av alminnelig friluftsliv". DN er uenig med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sine vurderinger på dette punktet. DN viser til at all vegetasjon i naturreservater er fredet og de tiltak som fylkesmannen her beskriver bryter med vernebestemmelser i naturreservater.

Hjorteskader

Naturvernforbundet mener det er viktig at man reduserer bestandene av hjortevilt i regionene de foreslåtte områdene ligger i, da disse utgjør en stor trussel mot foryngelsen av viktige

treslag. DN er klar over at store hjorteviltbestander kan være et problem i enkelte skogområder. I DN-rapport 1995-1 (Forvaltning av hjortevilt mot år 2000. Handlingsplan) er det lagt vekt på at: " Biologiske ressurser skal nyttes og forvaltes slik at det biologiske mangfoldet opprettholdes på kort og lang sikt". Videre står det at:"hjorteviltbestandene skal ikke representere en trussel mot biologisk mangfold." Det er således viktig at de lokale forvalterne av hjortestammen gjøres oppmerksomme på problemstillingen.

9.5. a) Avholdte møter og mottatte henvendelser under MDs sluttbehandling av saken.

Under MDs sluttbehandling av saken har det vært avholdt følgende møter med ulike parter om vernesaken:

- Møte 18.8.2005 med Nordland fylkeskommune, ordføreren i Hattfjelldal kommune, ordføreren i Vefsn kommune og disponenten ved Bergene Holm Nesbruket AS i Mosjøen.
- Møte 22.8.2005 med ordføreren i Lom kommune og representant for de bruksberettigede i det foreslåtte Brettingsmoen naturreservat.
- Møte 24.8.2005 med ordføreren i Engerdal kommune.
- Møte 25.8.2005 med WWF-Verdens naturfond, Norges naturvernforbund og Natur og Ungdom.

Vedrørende skriftlige henvendelser som MD har mottatt under departementets sluttbehandling av vernesaken, vises til omtalen av de enkelte verneområdene nedenfor hvor hovedpunkter i henvendelsene er gjengitt.

9.5. b) MDs merknader om generelle forhold og om verneforskriftene.

Generelt

MD viser til at det er bred politisk støtte for økt skogvern, og at både Regjeringen og Stortinget gjentatte ganger har lagt til grunn at offentlig eid skog skal brukes aktivt i dette arbeidet. Videre er det fastslått som en forutsetning at vernearbeidet fanger opp de områdene som har høyest verneverdi, jf. St.meld. nr. 25 (2002-2003). Denne forutsetningen er også vektlagt ved Stortingets behandling av meldingen, jf. Innst. S.nr. 46 (2003-2004).

Engerdal kommune i Hedmark fylke

MD viser til at det i Engerdal har vært reaksjoner i forhold til bl.a. omfanget av vern i kommunen og i forhold til det foreslåtte restriksjonsnivået. DN har deltatt på folkemøte i Engerdal 16.3.2005 og gjennomført møte og befaring med Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre 20.6.2005. Etter en grundig gjennomgang av saken har DN funnet å kunne etterkomme, enten helt eller delvis, konkrete innspill fra lokale brukerinteresser når det gjelder riding, bruk av tørrkvist fra trær til bålbrekking, jaktbestemmelser i Kvisleflået og bruk av eksisterende veier i Kvisleflået. Når det gjelder avgrensing vurderer DN at verneverdiene innenfor fylkesmannens avgrensingsforslag totalt sett er så store at dette må tillegges større vekt enn andre interesser.

MD støtter DN's endringsforslag av verneforskriftene for å imøtekomme lokale interesser. MD støtter også DN's forslag om avgrensning av verneområdene. MD viser til at arealer ble tatt ut i forkant av høringene på grunnlag av innspill fra berørte parter, og i tillegg er noe areal er tatt ut etter høringene.

Mange høringsuttalelser for områdene i Engerdal kommune tar opp de virkesberettigedes mulighet til å ta ut virke ved et vern. I følge opplysninger fra Fylkesmannen i Hedmark, basert på data fra Statskog SF, viser takster og beregninger for stasallmenningene i Engerdal et avvirkningskvantum på ca. 12000 m³ uten bark pr. år, pluss bruksrettskvantum. Statskog SF har opplyst at på grunn av bl.a. vindfallet i Elvdalen i 1987, nøkkelbiotoper, hensynsområder og arbeidet med skogvernet, er avvirkningskvantumet for 2005 fastsatt til 6000 m³. Videre oppgir Statskog følgende uttak av bruksrettsvirke på stasallmenningene i Engerdal de siste årene:

Tømmer i m³   Ved i m³

2000	224,40	565	
2001	264,03	692	
2002	294,21	745	
2003	358,66	550	
2004	1140,00*	374	* inklusive 888 m ³ til et fellesfjøs

De bruksberettigedes uttak utgjør dermed en liten andel av årlig hogstkvantum i statsallmenningene i Engerdal. MD viser til at det legges opp til at de bruksberettigedes interesser vil bli ivaretatt på gjenværende, ikke fredede, arealer på statsallmenningen i Engerdal. Fylkesmannen viser til at det produktive arealet på statsallmenningen i Engerdal er anslått til ca. 516 000 dekar. Av dette er ca. 20 000 dekar vernet i dag, mens ca. 45 000 dekar foreslås vernet i denne verneplanprosessen. Totalt vil det gjenstå ca. 450 000 dekar produktiv skog hvor de bruksberettigede kan bruke sin virkesrett. MD vil også vise til at betydelige andeler av skogarealet i Engerdal som er aktuelt for vern enten er skogbruksmessig ulønnsomt/lite lønnsomt eller allerede er båndlagt som følge av skogbrukets miljøsertifisering basert på Levende Skog standardene.

Vedlikehold og skjøtsel av kulturminner

MD viser til at i de naturreservatene der det er aktuelt, er det i verneforskriftens § 5 åpnet for å vurdere følgende tiltak etter søknad:

- Skjøtsel og vedlikehold av kulturminner.
- Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier.

Det legges til grunn at hvis det vurderes som hensiktsmessig kan det gis flerårige tillatelser for slike tiltak, eventuelt i henhold til en plan for gjennomføring av tiltakene.

Bålbrenning

MD viser til at DN foreslår at bålbrenning med bruk av tørre kvister og medbrakt ved generelt skal være tillatt i reservater på over 1000 dekar. MD viser til at man de siste tiårene fått økt kunnskap om lavfloraen på slike tørrkvister. Sjeldne og potensielt truede knappenålslaver finnes på tørre furukvister på levende trær i kontinentale strøk (bl.a. Hedmark og Oppland). Dette er potensielle arter i flere av de foreslåtte verneområdene. MD legger til grunn at hvis man i framtiden får økt kunnskap om forekomster av sjeldne/truede arter i konkrete områder eller delområder som inngår i denne verneplanen, og hvis man da vurderer bålbrenning som en trussel mot slike lokaliteter, kan justeringer av bestemmelsen om bålbrenning med bruk av tørre kvister bli aktuelt.

Bruk av hest og sykkel

MD legger til grunn at tillatelser gitt under § 5 i verneforskriftene til bruk av sykkel, hest og kjerre, ridning etc. utenfor eksisterende veier kan gis for flere år.

Forholdet til samiske interesser.

Følgende 5 foreslåtte naturreservatene ligger innenfor reinbeitedistrikter: Holmvassdalen, Bjørnberga/Isteren, Volaberget/Kvemsjøen, Flensmarka, og Tekssjøen.

Fra oppstart av vernesaken i 2004 har det fra vernemyndighetenes side har vært lagt opp til en dialog med berørte samiske interesser. Eksempelvis var Sametinget invitert av MD og Landbruks- og matdepartementet (LMD) til informasjonsmøte om verneplanen tidlig høsten 2004. Da de aktuelle fylkesmennene meldte formell oppstart av verneplanen høsten 2004 ble samiske interesser invitert til å komme med innspill, og på grunnlag av innspill fra bl.a. samiske interesser ble det i flere fylker holdt møter mellom fylkesmannen og samiske interesser. Deretter ble det gjennomført høringer hvor berørte samiske interesser har uttalt seg.

På grunnlag av høringsuttalelsene fra samiske interesser har fylkesmennene og DN i etterkant foreslått flere endringer i verneforskriftene som imøtekommer sentrale innspill fra samiske interesser. Ytterligere endringer er foretatt av MD i samråd med berørte departementer under sluttbehandlingen av vernesaken. DN har som en del av sin saksbehandling avholdt møte

13.6.2005 med Sametinget om denne vernesaken. Også MD har 15.8.2005 konsultert Sametinget og blant annet informert om sluttbehandlingen av saken.

Spesielle bestemmelser som ivaretar samiske interesser:

- Følgende formulering er tatt inn i de aktuelle verneforskriftenes § 2: ”Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor naturreservatet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.” MD er positiv til å understreke den betydning som de aktuelle verneområdene har for samisk kultur og næringsutøvelse gjennom at dette nedfelles i forskriftene. Naturvernloven har imidlertid ikke hjemmel for å opprette verneområder med det formål å ta vare på samiske interesser/reindrift. En plassering av formuleringen under § 2 ”Formål”, som tidligere har vært benyttet i noen tilfeller, blir følgelig misvisende og har vist seg å bidra til uklarheter. MD mener derfor at man for framtidige vernesaker bør vurdere å plassere tilsvarende formulering under § 3 ”Vernebestemmelser”. Dermed vil reindrifas rettigheter og rammer inngå som del av de verneforskriftenes operative bestemmelser som nettopp regulerer rettighetsforhold og rammer. Dette vil etter MDs syn være langt mer klargjørende, og vil ikke svekke ivaretagelsen av samiske interesser som er omtalt ved en rekke konkrete formuleringer i verneforskriftene.
- I § 3 er det generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark ved utøvelse av reindrift, for jakt og fangst etter viltloven/reindriftsloven, og det er generelt åpnet for beiting. MD vil bemerke at i områder med reinbeite, og hvor DN ikke har mulighet til å regulere reinbeite, vil det være faglig sett meningsløst å regulere beite av andre husdyr ut fra verneformålet. Derfor er formuleringen om regulering av beite helt fjernet i de fem aktuelle områdene i denne verneplanen.
- I § 5 er det etter søknad åpnet for nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, for start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift, for uttak av materialer til samisk husflid for registrerte utøvere, samt for oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift. Videre er det i § 5 presisert at for reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte.
- For enkelte av verneområdene er det også andre spesielle bestemmelser som ivaretar reindrift og andre samiske interesser.

Duodji - uttak av materialer til samisk husflid for registrerte utøvere.

Uttak av materialer fra naturen danner basis for duodji. Denne verneplaner omfatter områder med sørsamisk befolkning, hvor duodji er av stor betydning for samisk kultur og identitet. Duodji utøves her av få personer, de fleste med tilknytning til reindriften, og har stor betydning som kulturbærende element. I de aktuelle verneforskriftene er det i § 5 etter søknad åpnet for ”uttak av materialer for samisk husflid for registrerte utøvere”. I tillegg er det i samme § presisert at for reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte. I møte mellom Sametinget og DN 13.6.05 ble det fra Sametinget vektlagt at duodji var en eksklusiv rett forbeholdt registrerte samiske utøvere av duodji med tilhørighet til området. MD viser til at hensikten med søknadsbehandlingen etter § 5 er å etablere en dialog mellom forvaltningsmyndigheten for verneområdet og registrerte utøvere av samisk håndverk med sikte på at uttaket skjer på arealer der dette ikke har negativ effekt på viktige verneverdier samtidig som det er rasjonelt at utøverne kan få en flerårig tillatelse til uttak av materialer.

Jakttårn

MD viser til at det i verneforskriftene generelt er åpnet for oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn til storviltjakt. Dette er i tråd med verneforskrifter som er lagt til grunn i frivillig vern samarbeidet mellom DN og Norges Skogeierforbund. Eventuelle søknader om permanente jakttårn må behandles i samsvar med verneforskriftenes generelle unntaksbestemmelse i § 6.

MD har for øvrig foretatt mindre tekniske endringer av verneforskriftene.

MD slutter seg for øvrig til DN's vurderinger når det gjelder generelle forhold og forhold knyttet til verneforskriftene.

For temaer som berører enkeltområder viser MD til beskrivelsen av enkeltområder i kap. 10.

10. Merknader til de 30 enkeltområdene

1. Tekssjøen naturreservat i Åfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke (24 000 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området er egenartet i form av at det har en stor grad av urørthet med gammel naturskog, som på noen steder er urskogsnaer.

Inngrepsstatus: Hele området er definert som inngrepsfritt område, deler av området er også villmarkspreget område (> 5 km fra tekniske inngrep). Mindre tekniske inngrep er: En seterbygning på Skurvseteren, ei hytte nord for Skurvseteren og to enkle gammer ved Tekssjøen.

Lokale høringsuttalelser

Åfjord kommune støtter verneforslaget, men mener at forskriften bør gi unntak for motorferdsel for mennesker med funksjonshemming.

Statskog SF mener at avgrensningen mot vest bør flyttes 3 km østover, da alle registrerte kjerneområder er lokalisert langt øst i området. Det området som ønskes holdt utenfor er en viktig inngangsport til hele fjellområdet når det gjelder transport til hytter og i næringskjøring og her er ei seter og en privat hytte og det har vært drevet rotsalg av ved der. Statskog ønsker en sonering av området slik at varige inngrep som veibygging, hyttebygging, hogst etc. blir forbudt, mens lettere aktiviteter som vintertransport, leirslagning, bygging av bruer og klopper fritt kan foregå i "ytre" deler av reservatet.

Åfjord fjellstyre slutter seg til Statskog sin høringsuttalelse.

Fosen reinbeitedistrikt peker på at det i områdebeskrivelsen for Tekssjøen burde ha stått at reindrifta er en samisk næring som bidrar til å opprettholde samisk kultur og identitet. De ber om at følgende tas inn i §2, formålet: "Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor naturreservatet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift." I § 4 må det i første ledd tas inn at bestemmelsene i § 3 ikke er til hinder for "Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift". I § 4 andre ledd må det tas inn at bestemmelsene i § 3 nr 1-4 ikke er til hinder for "bruk av luftfartøy i forbindelse med reindrift og beitedyrledning." Videre må det tas inn at i § 4 at bestemmelsene i § 3 nr 1-3 ikke er til hinder for "Reindriftenes nødvendige uttak til brensel og til vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr." I § 4 punkt 5 om jakt fangst og fiske tas inn "og etter reindriftenes regler". I § 4 punkt 7 tas inn at "Dette gjelder ikke reinbeite". I § 5 må tas inn:
a. "Oppføring av gjerder, hytter/gammer eller lignende i forbindelse med reindrift."
b. "Oppføring av bygninger/anlegg som er nødvendig for å ivareta sørsamisk kultur/næring."
c. "Bygging av bruer og legging av klopper."
d. "Uttak av materiale (bark, never, tæger og lignende) til samisk husflid."

Fredningsforslaget inneholder ikke noe om kulturminner og dette bør inn og her foreslås følgende ordlyd: Vern av kulturminner: Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes. Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til: Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner."

I forskriften for Tekssjøen må følgende med: "For reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som del av godkjent reindriftsplan i henhold til reindriftsloven slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte."

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag ber om at fylkesmannen tar hensyn til de forslag som kommer fra Fosen reinbeitedistrikt, særlig deres ønske om å koble flerårige tillatelser til godkjent distriktsplan.

Skogeierforeninga Nord mener det ikke er store konsekvenser av et vern i dette området dersom beite og seterrettighetene med tilhørende ved- og tømmerrett til de bruksberettigete sikres.

WWF-Midt-Norge mener Tekssjøen på grunn av sine kvaliteter er et godt område for vern av skog. Det er uheldig at et areal i Verran kommune ble tatt ut på grunn av uavklarte eiendomsforhold. Vedhogst bør ikke tillates.

Fylkesmannens tilråding

Ut fra at det er viktig å opprettholde områdets størrelse og at den naturfaglige registreringen anbefaler at dette delområdet er med, vil ikke Fylkesmannen foreslå grenseendringer for Tekssjøen. Det er i forskriften laget løsninger for hogst av ved til eksisterende hytter/seter og for transport med snøscooter til bygninger nord for reservatet, slik at de ulemper som Statskog SF peker på i stor grad er løst. Rotsalg av ved utover ved til de eksisterende hytter/setre mener Fylkesmannen ikke vil være aktuelt i området.

I Fylkesmannens møte med reindrifta, den 01.12.2004 ble det ikke angitt noe behov for nye bygninger eller anlegg innenfor området og dette er bakgrunnen for at Fylkesmannen ikke har tatt dette inn i forskriften. Fylkesmannen mener slike anlegg fortrinnsvis bør settes opp utenfor det foreslåtte verneområdet, men dersom dette av spesielle årsaker ikke lar seg gjøre, kan det være aktuelt å tillate dette også i området. Forvaltningsmyndigheten bør imidlertid være involvert i vurderingen om anlegget må plasseres i området og eventuelt hvor det bør plasseres og om det kan tas virke til anlegget på stedet. Fylkesmannen foreslår derfor et tillegg i forskriftens § 5, med følgende ordlyd: "Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift og uttak av virke til slike anlegg."

Reindriften har ikke bygninger i området og Fylkesmannen vil derfor ikke imøtekomme ønsket fra Fosen reinbeitedistrikt om uttak av brensel (noe som oppfattes å være utover brensel til bål på stedet), da dette bør skje utenfor reservatet.

I det lavtflyging ikke er forbudt i reservatet, vil heller ikke bruk av helikopter være forbudt, unntatt for start og landing. I møte med reindrifta 1.12.2004 ble det opplyst at dyrene drives av og til med helikopter, men at dette begrenses og ikke skjer hvert år. Fylkesmannen antar at det i forbindelse med bruk av helikopter kan være behov for start og landing, jf. også uttalelsen fra Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark når det gjelder Flensmarka. I og med at dette skjer sporadisk og dermed utgjør en liten forstyrrelse i det foreslåtte reservatet, foreslår Fylkesmannen at § 4 punkt 3 endres til "Bruk av snøscooter og start og landing med helikopter i reindriftnæring".

Fylkesmannen vil heller ikke anbefale at turkjøring for funksjonshemmede skal være tillatt i naturreservater, da slike områder i størst mulig grad bør være skjermet mot motorferdsel som ikke er å betrakte som absolutt nødvendig.

Selve beite- og seterrettighetene som er hjemlet i fjelloven endres ikke ved vern som naturreservat, men de foreslåtte bestemmelsene i reservatet vil legge begrensninger på disse rettigheter, slik at det ikke kan etableres nye setre utover den ene som eksisterer i området og slik at det ikke kan tas ut tømmer til vedlikehold av bygninger i området. Hogst av ved til eksisterende hytte/seter kan tillates. Fylkesmannen foreslår ikke endringer når det gjelder disse forhold.

Det er kun to hytter/setre og to enkle gammer i det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen mener at vedhogst til disse i området vil være av et så beskjedent omfang at det ikke vil innvirke negativt på verneverdiene.

Sentrale høringsuttalelser: WWF understreker betydningen av å verne denne høyt prioriterte lokaliteten. Norges Fjellstyresamband (NFS) foreslår endringer i avgrensingen i tråd med forslaget fra Åfjord fjellstyre og Statskog SF, samt at Åfjord fjellstyre får tillatelse til å sette opp hytter i stedet for eksisterende gammer.

Direktoratets tilråding: Utgangspunktet for naturreservater er at det ikke er mulighet til å sette opp nye bygninger innenfor reservatene. DN tilrår at dette også skal gjelde for Tekssjøen naturreservat. Forslag til forskrift åpner for vedlikehold av eksisterende anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet, noe som omfatter hytter og gammer. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Tekssjøen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Tekssjøen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Bymarka naturreservat i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylke (11 700 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et barskogområde med naturskogkvaliteter som er typisk for naturtypen i regionen med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som et område som har restaurert seg fra tidligere sterk påvirkning. Området er egenartet i form av at det har stor variasjon i vegetasjonstyper, eksposisjoner og høydelag. Verneområdet ligger i et regionalt viktig friluftsområde.

Inngrepstatus: Elgsethytta med atkomstveg, gamle Bynesveg og noen mindre hytter og buer ligger innenfor forslaget til naturreservat.

Lokale høringsuttalelser

Trondheim kommune gir sin støtte til verneforslaget, men foreslår en presisering av § 3 nr. 7 ved at bruk av hest og kjerre kun er tillatt på vegen til Elgsethytta og langs gamle Bynesveg. Statskog SF forutsetter at hytter innenfor verneforslaget kan brukes og vedlikeholdes som før. Det samme forutsetter Byneset fjellstyre for sin gapahuk ved Kvistingen. Fjellstyret mener det er unødvendig med årlige godkjenninger for oppkjøring av skiløyper, og foreslår en forenkling av § 4 nr. 5. Da det ikke er beskrevet kvaliteter på allmenningen sør for veien til Elgsethytta, mener Statskog SF, som allmenningsstyret, at sørgrensa bør følge veien til Elgsethytta. Byneset fjellstyre mener at i og med at området er lett tilgjengelig og et svært viktig friluftsområde, har det vært naturlig at formålsparagrafen i større grad hadde vektlagt friluftsliv og områdets pedagogiske potensial. Fjellstyret har behov for å kjøre ut ved til gapahuken på vinterføre, samt en tur på barmark for å frakte ut ei not til bruk i fiskekultiveringen. Så lenge frakt av nota kan skje uten varige spor i terrenget, kan ikke fjellstyret se at dette vil være problematisk.

Fylkestinget i Sør-Trøndelag mener at på grunn av Bymarkas betydning for friluftslivet, bør friluftsliv være en del av verneformålet.

Skogeierforeninga Nord viser til at Byneset statsallmenning er en underskuddsallmenning og at vern vil få alvorlige konsekvenser for rettighetshaverne. Vern burde her baseres på frivillighet fra de bruksberettigetes side. Om vern gjennomføres, kreves det full erstatning etter vederlagsloven til de bruksberettigete.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag støtter forslaget om bålrensing kun med medbragt ved, da bruk av virke på stedet over tid kan gå hardt utover kvist og tjørtrær på grunn av den store utfarten i området. Evt. fremmede arter må straks fjernes fra reservatet. NST mener forslaget til forskrift er balansert og tar hensyn til både naturkvalitetene og friluftinteressene.

WWF-Midt-Norge støtter utvidelsesforslaget i Bymarka

Trondhjems Turistforening (TT) støtter forslaget til avgrensning av utvidelsen av Bymarka naturreservat i nord, øst og sør, men mener hele området med skrinn granskog i snauområdene nord- og nordvestover fra Storheia med hele Bodsberghei-plataet også må være med innenfor verneområdet. Områdene er viktige og svært mye brukt til friluftsliv og andre typer aktiviteter i naturen. Det er viktig at opplevelsesverdiene ikke reduseres. Den varierte, og i stor grad urørte

skogen er viktig for naturopplevelsene. Delområder er sårbare og utsatte i forhold til uheldig bruk, bl.a. bryting og hugging av trevirke til bål og rasting. Ut fra dette vil TT støtte at området blir vernet som en utvidelse av Bymarka naturreservat. TT mener forslaget til vernebetemmelser utgjør en god utbalansering mellom vern og bruk og har ikke forslag til endringer i disse. TT vil anbefale at de foreslåtte verneregler for det utvidete reservatet også blir gjort gjeldende for det opprinnelige Bymarka naturreservat.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannens grenseforslag er i samsvar med anbefalingene fra de naturfaglige registreringer. Registreringsrapporten peker på at det i området sør for veien til Elgsethytta er generelle naturkvaliteter ved gammelskogen som gjør at den bør inngå i et reservat. Noe av den mest massive og sammenhengende skogen i området finnes i Skjellbreidalen og Fylkesmannen mener det er sentralt at denne inngår i verneområdet og får utvikle seg i retning av et mer urørt preg. Det er ellers stor støtte i de fleste høringsuttalelser til den avgrensningen Fylkesmannen har foreslått og en finner ikke grunn til å endre denne på Statskogs eiendom sør for veien til Elgsethytta.

Bruk og vedlikehold av hytter, gapahuk og andre anlegg i området er hjemlet i § 4 punkt 10. I vedlikehold av anlegg er det også naturlig å inkludere rydding av trær og busker i anleggets umiddelbare nærhet, om dette anses nødvendig i forhold til anleggets funksjon.

Fylkesmannen ser at det vil bli vanskelig å endre dagens praksis når det gjelder bruk av sykkel og hest i Bymarka og støtter derfor forslaget fra Trondheim kommune når det gjelder bruk av sykkel og hest, slik at § 3 punkt 7 får følgende ordlyd: "Bruk av sykkel, kløvhest og ridehest utenom eksisterende veier og stier er forbudt. Bruk av hest og kjerre er bare tillatt på veien til elgsethytta og på Gamle Bynesvei."

Friluftsliv og områdets pedagogiske betydning er beskrevet i formålet for Bymarka naturreservat og Fylkesmannen foreslår ikke noen utdypinger på dette punkt. Fylkesmannen er enig med Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag om at fremmede arter må fjernes fra reservatet og Fylkesmannen vil ta initiativ til å få registrert fremmede treslag i reservatet etter et eventuelt vern, med tanke på å få dem fjernet. Når det gjelder motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt vises til de generelle merknadene.

Sentrale høringsuttalelser:

Friluftsrådenes Landsforbund (FL) er tilfreds med de foreslåtte forskriftene for utvidelsen av Bymarka naturreservat.

HINT peker på at områdets nærhet til Trondheim gjør at reservatet fyller mange andre funksjoner enn bevaring av biologisk mangfold og dette gjør området mer verdifullt enn det ellers ville vært. Området er også velegnet til undervisning. HINT mener at forslaget til utvidelse er for snaut arealmessig, og mener at området burde vært ytterligere utvidet i vest, øst og sørøst.

NFS støtter avgrensingsforslaget til Statskog og allmenningsstyret.

Direktoratets tilråding

I forhold til avgrensning har høringene gitt en generell støtte til fylkesmannens verneforslag. Det er riktignok høringsinstanser under både lokal og sentral høring som tar til orde både for reduksjoner og utvidelser av arealet. Etter DN's vurdering er fylkesmannens forslag er et balansert og godt begrunnet forslag. For motorferdsel av felt storvilt, se generelle merknader.

DN viser til § 4 nr. 12, bestemmelsen om "Skånsom bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer i samråd med forvaltningsmyndigheten". I naturreservater er normalt adgangen til slik bruk av naturreservatet begrenset til mindre arrangement og mindre grupper, begrenset oppad til ca. en skoleklasse. Bestemmelsene for Bymarka naturreservat er mindre restriktive på dette punktet. DN vil likevel presisere at for større arrangement (for eksempel skiløp, orienteringsløp, teltleirer) er det viktig at planleggingen skjer i samråd med forvaltningsmyndigheten slik forskriften bestemmer.

Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Bymarka naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foreslår.

Spesielt for dette området er at det inngår private arealer der prosessen gjennomføres som frivillig vern. Det forutsettes at avtaler om erstatning er underskrevet før vernevedtak, hvis ikke må den private delen tas ut og Bymarka naturreservat må evt. utvides ytterligere på et senere tidspunkt. Per 22.6.05 er det oppnådd enighet med grunneierne. DN vil straks avtalene er underskrevet sende disse over til MD sammen med nødvendige avklaringer.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Bymarka naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Sotådalen naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal fylke (3300 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området er representativt for de fuktige, kystnære, litt høyereliggende og furuskogdominerte skogene i regionen. Deler av området har vesentlige innslag av grov gammel furu, læger og annet dødt trevirke, men også bestander av grov osp og andre lauvtrær.

Inngrepstatus: Ingen tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser: Molde kommune uttaler at de for sin del ikke vil gå imot vern, men mener at verneforskriften bør åpne for skjøtsel av plantet granskog. Statnett informerer om at de eier en 132 KV kraftledning som passerer like vest for det foreslåtte verneområdet. Naturvernforbundet i Møre og Romsdal vil at hele området blir vernet, og at plantet gran innenfor reservatet må fjernes.

Fylkets tilråding: Møre og Romsdal fylke (MRF) vil ikke gå inn for skjøtsel av plantet granskog da skjøtsel ut i fra verneformålet må ha høyeste prioritet. MRF tilrår at det åpnes for uttak av plantefelt etter søknad og for øvrig at området vernes som foreslått med enkelte små grensejusteringer.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Sotådalen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Møre og Romsdal fylke foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Sotådalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Luster allmenning naturreservat i Luster kommune, Sogn og Fjordane (10 746 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å ta vare på en større sammenhengende, skogkledd fjordside tilnærma uberørt av moderne tekniske inngrep, med sitt mangfold av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige, økologiske prosesser. Området har stor vitenskapelig og biologisk verdi som sammenhengende stort skogområde med sjeldne botaniske og ornitologiske forekomster, og som studieområde for naturlig granskog i mulig spredning.

Inngrepstatus: Hele området er definert som INON-område. Det ligger to hytter innenfor forslaget til verneområde samt ei båtstø med ei enkel trebrygge.

Lokale høringsuttalelser

Luster kommune er i utgangspunktet enig i at nye verneprosesser skal komme enten som frivillig vern eller som vern på statsgrunn. I Luster Vestre Statsallmenning er det likevel ikke staten som vil ha ulempene med et vern, men private gårdsbruk i kommunen som har skogretter i området. Luster kommune mener derfor at hensynet til de private rettighetshaverne bør veie tyngre enn de naturfaglige verneverdiene. Kommunen mener også at verneverdiene er begrenset ut i fra biologiske kriterier, og at den planlagte veien ikke er spesielt inngripende. En mindre utvidelse av det eksisterende Skogateigen naturreservat vil ikke kommunen ha innvendinger mot.

Sogndal kommune har ikke merknader til forslaget om vern av Luster allmenning i Luster kommune. Dersom det er aktuelt med fastsetting av kommunegrensa mellom Luster og Sogndal, forventer Sogndal kommune at fylkesmannen kommer tilbake med dette som en egen sak, jf. Lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser.

Fylkeslandbruksstyret har ikke innvendinger til at Luster allmenning blir fredet som naturreservat dersom dekningsområdet for den planlagte vegen blir tatt ut (dette arealet utgjør 10 % av totalarealet for det foreslåtte naturreservatet). Dette begrunnes med hensynet til skogbruksinteresser og at verneverdiene ikke forsvarer vern av hele området. Styret påpeker at det foreligger konkrete næringsinteresser for 10 % av arealet. Styret mener at verneverdiene knyttet til Skogateigen, og et sammenhengende verneområde frå fjord til snaufjell er sikret selv om man tar dekningsområdet for den planlagte vegen ut av verneforslaget.

Sogn og Fjordane skogeierlag, Luster skogeigarlag, Fjellstyret for Luster Vestre Statsallmenning og Sogn og Fjordane bondelag går i mot verneforslaget fordi de mener verneverdiene er for små og av hensyn til bruksrettshaverne. Disse høringspartene mener hensynet til bruksrettshaverne må veie tyngre enn verneinteressene. Subsidiært krever Fjellstyret at det må gis lov til bygging av ny fjellstyrehytte (innenfor en tidsfrist på for eksempel tre år frå fredingsvedtak), til erstatning for den gamle som er i dårlig stand. Forskriften må gi mulighet til uttak av nødvendig brensel til hyttene i allmenningen, og det må gis adgang til bruk av helikopter for uttransport av jaktutbytte og nødvendig transport av proviant/utstyr til fjellstyrehytta.

Allmenningsstyret går i mot vern fordi verneverdiene er for små og fordi allmenningsstyret mener samarbeidsavtalen mellom DN og Statskog først og fremst gjelder innkjøpt statsgrunn. Styret viser videre til brev datert 3.1.2005 til Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. Subsidiært tilbyr Allmenningsstyret frivillig vern av allmenningen nord for Stølsskreda, under forutsetning av en fornuftig erstatning, at allmenningen ellers ikke blir vernet, og at det kan tas vann fra Stølsskreda. Allmenningsstyret mener deres forslag til utvidelse av eksisterende skogreservat vil gi et fullgodt reservat frå fjord til fjell. Styret forutsetter også at alle krav til hytta ved Fureneset blir innfridd. Styret varsler også at de vil prosedere på feil saksbehandling. Med bakgrunn i den uklare avgrensingen av Luster allmenning krever Statskog SF grensegang for jordskifteretten. Statskog SF er kritisk til feltregistreringene, og slutter seg til høringsuttalelsene til Fjellstyret og Allmenningsstyret. Statskog SF støtter forslaget fra allmenningsstyret om frivillig vern av allmenningen nord for Stølsskreda, i stedet for fylkesmannens forslag.

To bruksretthavere går i mot høringsforslaget i egne høringsuttalelser.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane støtter verneforslaget og påpeker at området dekker flere mangler i skogvernet: Sørboreal skog, skog med ospeinnslag, og område for trua og sårbare arter, og at vern er påkrevd ut i frå at Vestlandet er enestående i europeisk perspektiv gjennom sine furu- og lauvdominerte skoger uten gran (jf. kvitryggspett).

Fylkesmannens tilråding

Mange høringsparter argumenterer for at verneverdien slik den går fram av fagrapporten ikke tilsier at området bør vernes, eller at verneverdien er lavere enn de to stjernene som området har fått. Det blir også kritisert at verneforslaget ikke er basert på mer omfattende feltarbeid enn én dag (pluss eldre, sporadiske notater). Fylkesmannen mener verneverdivurderingen fra NINA-gruppen samsvarer godt med egne inntrykk av området, dvs. at området stiller svakt på de fleste kriterier med unntak av størrelse, arrondering og areal i sørboreal sone. Disse kriteriene er lite avhengige av feltarbeid, dvs. at økt innsats i feltregistreringene eventuelt kunne ha gitt en høyere vurdering av området, men ikke lavere. For eksempel vil påvising av rødlistearter gjerne øke med økt feltinnsats. Spesielt viktig er det store omfanget av sørboreal skog. Det er verdt å

merke seg at det frivillige verneforslaget fra Allmenningsstyret utelater det meste av de sørboreale delene av skogen. Videre er det viktig for fylkesmannen at hele området er fritt for tekniske inngrep og at det er uvanlig at så store skogområder har slike kvaliteter. Dette er en viktig kvalitet i regional sammenheng, og også for fuglefaunaen.

Allmenningsstyret er misfornøyd med at fylkesmannen og Statskog SF under prosessen ga feilaktige informasjoner om Statskog SF sin myndighet til å binde allmenningsstyret i å avstå frå inngrep. Fylkesmannen erkjenner dette, men mener at dette neppe har hatt praktisk betydning for resultatet av verneplanprosessen. Om skogsvegplanen hadde blitt saksbehandlet raskere fram til godkjenning i kommunen, er det fylkesmannen sin oppfatning at bygginga ville blitt stoppet med et vedtak om midlertidig vern i påvente av den ordinære verneprosessen.

Fylkesmannen anbefaler at det i § 5 gis anledning til å søke om ”hogst av ved til bruk på allmenningshytta og fjellstyrehytta”.

Høringsparter har sagt at vernet vil hindre vedlikehold av gamle hus og således motvirke kulturvern. Fylkesmannen mener at i utgangspunktet bør tømmer til vedlikehold kunne skaffes like bra andre steder, men fylkesmannen er åpen for at det kan være forskjell på tømmerkog som en selv har bruksrett til, og tømmer en må kjøpe. Fylkesmannen tilrår derfor at det i § 5 kan søkes om ”avgrensa uttak av tømmer i samband med vøling av bygningar, etter råd frå kulturavdelinga til fylkeskommunen”.

Bruk av helikopter til uttransport av jaktutbytte har ikke vært praktisert i Luster vestre statsallmenning tidligere, og fylkesmannen vil ikke tilrå å åpne for en slik praksis.

Fylkesmannen tilrår at eventuell istandsetting av brygge, i den grad det ikke er fanga opp av punktet om vedlikehold, kan tillates etter den generelle unntaksregelen, basert på en vurdering av hva som er nødvendig for å komme i land i forbindelse med bruk av eksisterende allmenningshytte og annet friluftsliv i området.

Sentrale høringsuttalelser: SLF mener at ”Slått og anna tradisjonell skjøtsel av interessant, gammal kulturmark” bør flyttes fra § 5 til § 4, altså ikke være søknadspliktig. SLF forutsetter at slik skjøtsel vil styrke verneverdiene i område og at søknadsplikt kan utgjøre et hinder for aktiviteten. NFS ønsker at Luster Allmenning blir tatt ut av verneplanforslaget. Alternativt mener NFS at det blir gitt mulighet til å bygge ei ny jakthytte til erstatning for den gamle.

Direktoratets tilråding

DN vil presisere at det er NINA-gruppens hovedkonklusjon at området har regionale verneverdier og at Luster allmenning samlet sett gir en middels oppfyllelse av manglene ved dagens skogvern. DN konkluderer med at området tilfredsstillende de krav naturvernloven stiller for vern som naturreservat og at området også bidrar på en positiv måte til å fylle mangler ved dagens skogvern. Med bakgrunn i beskrevne verneverdier og fylkesmannen sin tilråding vil ikke direktoratet ta området ut av verneplanen.

Spørsmålet om hva som er korrekt grense for Luster vestre statsallmenning må avklares av fylkesmannen. DN anbefaler at Luster allmenning vernes med de foreslåtte grenser og at en eventuell grensejusteringssak må avgjøres i etterkant av vernevedtaket og når korrekte grenser for Luster vestre statsallmenning er fastslått.

Generelt sett er all vegetasjon og alt planteliv fredet i et naturreservat. Spesielt i et skogreservat er det viktig at skogen får den beskyttelse som et hogstforbud gir. Etter DN's vurdering vil uttak av tømmer til vedlikehold i Luster allmenning naturreservat kunne være i strid med verneformålet. En må også ta med i vurderingene at det etter søknad kan bli åpnet for en forsiktig hogst av ved til to eksisterende hytter som ligger i reservatet. Fylkesmannen tilrår at det Luster fjellstyre kan få anledning til å bygge ei ny hytte til erstatning for den hytta som fjellstyret i dag har i Luster Vestre statsallmenning. DN tilrår at dette hjemles i forskriftens § 5.

Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Luster allmenning naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Sogn og Fjordane foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding:

Vedrørende kystverkste anlegg er det i forskriftens § 5 følgende punkt: "Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket". MD understreker at det i slike tilfeller må legges stor vekt på hensynet til sikkerhet for sjøferdselen. Hensikten med å vurdere slike tiltak etter søknad er å etablere en kontakt mellom Kystverket og vernemyndigheten slik at dersom plassering/utforming kommer i konflikt med verneverdiene skal for eksempel mulig alternativ plassering kunne vurderes.

Når det gjelder behov for akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsinfrastruktur, eksempelvis i forbindelse med skipsfartsulykker, legger MD til grunn at slik infrastruktur må kunne etableres raskt. I slike tilfeller trengs ikke søknad til vernemyndighetene før tiltaket, men vernemyndighetene varsles raskest mulig om tiltaket. Det legges også til grunn at slikt akutt behov for tiltak i verneområdene vil inntreffe meget sjelden, og at slike tiltak blir utført med minst mulig negative konsekvenser for verneverdiene.

MD har tatt inn et nytt punkt under verneforskriftens § 4 som åpner for fiske og fangst etter saltvannsfiskeoven, herunder bruk av eksisterende og eventuell etablering av nye låssetingsplasser. Det forutsettes at eventuell etablering av nye låssetingsplasser ikke innebærer større innretninger på land, men begrenses til for eksempel mindre bolter som settes i fjellet.

MD slutter seg for øvrig til DN, og tilrår at Luster allmenning naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Kvernlia naturreservat i Os kommune, Hedmark fylke (6950 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området forekomst av gammel furu og død ved.

Inngrepstatus: Deler av området er definert som INON-område, klasse 1. Det er to små utmarksløyer i området.

Lokale høringsuttalelser

Statskog, Os kommune, Os fjellstyre, Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning, Kvernlia sæterlag, Hedmark Bondelag v/ Tufsingdal Bondelag og Sømådalen JFF mener at arealet for verneforslaget bør reduseres, spesielt er det områder med mye bjørk som egner seg til vedproduksjon.

Statskog SF har følgende forslag til endring av forskrift: Det bør gis et generelt unntak for motorisert ferdsel for uttransport av felt storvilt. Det bør tas inn i forskriften et unntak for oppkjøring av hundeløyper i forbindelse med Femundsløpet. Det bør være mulighet til å søke om hogst av ved til utmarksløene.

Os kommune har følgende merknader til forskriften. Hvis ikke arealet reduseres foreslår kommunen at det blir mulighet for å søke om "Hogst av bjørk til ved for gårdsbruk med bruksretter på Statskogs eiendom i henhold til forvaltningsplan". Videre anmodes det om at det blir utarbeidet en forvaltningsplan og for øvrig viser kommunen til Os fjellstyres uttalelser vedrørende §§ 1, 4 og 5.

Os fjellstyre ønsker å ta ut bestemmelsen om at DN kan regulere beitetrykket. Fjellstyret mener også at uttransport av felt storvilt med lette ter-rengkjørende beltekjøretøy og at "Hogst av ved til seter og hytter innenfor området" blir gitt et generelt unntak i § 4. Fjellstyret mener de som har forvaltningsmyndigheten i dag også bør ha den etter et eventuelt vern

Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning og Sømådalen JFF ber om at evt. forskrifter om ferdsel må utarbeides i samråd mellom DN og

lokale myndigheter, ridning må være tillatt, fjellstyret bør regulere beitetrykket og det bør i tillegg være tillatt å bryte tørrkvist fra trær til bålbrekking. Videre ber de om at nødvendig motorferdsel i forbindelse med formål nevnt i § 5 nr. 1 vedlikehold av anlegg, uttransport av felt storvilt, og oppkjøring av skiløyper langs etablerte skiløyper flyttes til § 4. Disse høringspartene ber også om at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier og tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk også flyttes til § 4. Kvernlia sæterlag ber om at vernet ikke må omfatte bruksrettvirke, for øvrig vises til høringsuttaleleser ovenfor.

Naturvernforbundet i Hedmark mener at reservatet bør bindes sammen med det foreslåtte Bjørkodden naturreservat.

Hedmark Bondelag v/ Tufsingdal Bondelag mener det må kunne gis et generelt unntak for uttransport av storvilt med lett beltekjøretøy.

En privatperson mener navnet på området burde vært Kvennlia og at området burde vært betydelig utvidet.

Statens Vegvesen ber om at vernegrensen i langs riksvegen trekkes langs byggegrensene som Vegloven fastsetter.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannens høringsforslag omfatter ikke et stort område der Kvernlia og Bjørkodden er slått sammen til et område. En eventuell utvidelse/sammenslåing av Kvernlia og Bjørkodden må derfor behandles i en egen prosess på et senere tidspunkt. Fylkesmannens vurdering er at hoveddelen av bjørkeskogen som er interessant i forbindelse med vedproduksjon ligger utenfor høringsforslagets avgrensning. Den foreslåtte avgrensningen i høringsforslaget er fastsatt for å ivareta de registrerte verneverdiene med blant annet gammel furuskog og mye død ved. På bakgrunn av dette tilrår fylkesmannen at avgrensningen i høringsforslaget opprettholdes.

Vernegrensen langs riksvegen anbefales trukket langs byggegrensene som Vegloven fastsetter. Når det gjelder hogst av ved til seter og hytter innenfor området, vil fylkesmannen påpeke at det kun ligger to utmarksløyer innenfor området som er forelått vernet. Fylkesmannen tilrår ikke at det kan gis dispensasjon til vedhogst til disse. Eventuell vedhogst til seter og hytter i nærheten av det foreslåtte reservatet bør etter fylkesmannens vurdering foregå utenfor verneområdet.

Etter fylkesmannens vurdering er oppkjøring av hundeløpstrasé ivaretatt gjennom foreslåtte forskrift i høringsforslaget, og en tilrår derfor ingen endringer. Fylkesmannen tilrår at navnet Kvernlia naturreservat opprettholdes som i høringsforslaget. Fylkesmannen sin vurdering er at det ikke vil være aktuelt med riding innenfor Kvernlia naturreservat.

Sentrale høringsuttalelser: NFS ønsker at Kvernlia blir tatt ut av verneforslaget.

Direktoratets tilråding: Etter direktoratets vurdering er det viktigste arealet for vedproduksjon holdt utenfor fylkesmannen sitt verneforslag. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Kvernlia naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Kvernlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Bjørkodden naturreservat i Engerdal kommune, Hedmark fylke (1400 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et naturskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området mange gamle furutrær og god forekomst av død ved.

Inngrepstatus: Ei kraftlinje krysser området. Det er 2 buer innenfor området.

Lokale høringsuttalelser

Statskog, Engerdal kommune, Engerdal fjellstyre, SB Skog og Holøy-Øversjødal allmenning mener arealet må reduseres slik at de viktigste områdene for utvisning av tømmer ikke tas med i verneområdet.

Statskog mener at motorferdsel i samband med uttransport av felt storvilt bør gis et generelt unntak, samt at det bør åpnes for søknader om uttak av ved til de to buene i området.

Engerdal kommune mener at ridning må være tillatt, at eksisterende buer og hytter må kunne vedlikeholdes og benyttes som tidligere, og at forvaltningsmyndigheten bør legges lokalt.

Engerdal fjellstyres mener at vernet ikke må omfatte bruksrettsvirke, at ridning må være tillatt, at Fjellstyret bør regulere beitetrykket, at tørrkvist fra trær må kunne benyttes til bålbrenning, og at hogst av ved til buer i området bør være tillatt etter godkjenning av grunneier. Videre er Fjellstyret av den oppfatning at det bør være unødvendig med søknad for uttransport av felt storvilt og at tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk ikke bør være søknadspliktige. Naturvernforbundet i Hedmark mener at Bjørkodden og Kvernlia naturreservat bør bindes sammen med en korridor langs RV 26.

En privat person mener at nye skiløyper må kunne kjøres opp uten særskilt tillatelse, at det må kunne brukes hest for kontroll/flytting av beitedyr og til levering av ved til hytter og vedplasser, at umerkede turstier må kunne merkes uten særskilt tillatelse og at det må kunne lages bål uten å ta med veden selv.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen har befart området og tilrår at den vestlige grensen trekkes ca. 50 meter østover av hensyn til bruksrettsinteressene. Fylkesmannen gjør oppmerksom på at Holøy-Øversjødal allmenning har et konkret forslag til erstatningsareal i forbindelse med vern av Bjørkodden. Fylkesmannen tilrår at områdene Bjørkodden og Kvernlia opprettes som to separate verneområder (se Kvernlia). Vedlikehold av buer i området er tillatt uten søknad. Hogst av ved til buer i området bør etter fylkesmannens oppfatning kunne gjøres utenfor verneområdet. Bjørkodden har et begrenset areal (ca. 1350 daa), og det ligger 2 buer innenfor det foreslåtte verneområdet. Etter fylkesmannens vurdering bør det kunne fraktes inn ved til disse buene om vinteren uten å måtte foreta hogst innenfor verneområdet. Fylkesmannen sin vurdering er at det ikke vil være aktuelt med riding innenfor Bjørkodden naturreservat.

Sentrale høringsuttalelser: NFS ønsker at området blir tatt ut av verneplanen.

DNs tilråding: DN viser til avklaring om avgrensning på befaringen. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Bjørkodden naturreservat blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Bjørkodden naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Bjørnberga og Isteren naturreservat i Engerdal kommune, Hedmark (88 500 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et stort og spesielt naturområde og vannøkosystem med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området store arealer med naturskog, stedvis med urskogpreg, og et spesielt vannøkosystem som er leveområde for mange sårbare og sjeldne fuglearter.

Inngrepstatus: Det meste av området er definert som INON-areal. Det er to setrer i området (Risbakksetra og Furuoddsetra), og ca. 15 hytter/buer. Traséer etter vinterbilveier er synlige i nordvestre deler.

Lokale høringsuttalelser

Statskog, Engerdal kommune, Engerdal fjellstyre, Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning, Sømådalen JFF og Nye Isteren Fiskerier mener alle at Digerneset, Isteren og landområdene på vestsida av Isteren bør tas ut av verneplanforslaget. Videre foreslås det at det bør opprettes en 200 meter sone uten vern eller som landskapsvernområde langs Isteren og Femund. Dette vil sikre vedtilgang til hytter, buer

og naust og arealer som benyttes av fiskere/friluftsfolk til leirplasser og bålbrenning utenfor verneområdet.

Statskog mener uttransport av felt storvilt bør kunne skje uten søknad.

Engerdal kommune foreslår at riding må være tillatt, at skogbranner må slokkes på ordinær måte, og at beslutningsmyndighet for dispensasjonssøknader bør legges lokalt, f. eks. til fjellstyret eller kommunen.

Elgå reinbeitedistrikt har følgende krav til endringer/tilføyelser i vernebestemmelsene:

§ 2. Formål: Ta inn at "Området skal kunne nyttes til reindrift, samisk kultur og næringsutøvelse etter tida og tilhøva." Når det gjelder beiregulering ønsker reindriftsforvaltningen at dette ikke skal gjelde reindrift. Følgende tas inn som generelle unntak i § 4:

- Bestemmelsen i § 3.1 er ikke til hinder for uttak av ved i forbindelse med reindrift.
- Bestemmelsen i § 3.2 er ikke til hinder for bestandsregulering av de store rovdyrene jerv, ulv, bjørn, gaupe og ørn, eller uttak av skadevoldende dyr ved jakt, fangst og liknende tiltak.
- Bestemmelsen i § 3.3 er ikke til hinder for oppsetting av midlertidig gjerdeanlegg i forbindelse med reindrift.
- Bestemmelsen i § 3.4 er ikke til hinder for nødvendig motorkjøretøy på barmark ved uttransport av nødslaktet rein, bruksutstyr og lignende.
- Bestemmelsen i § 3.4 er ikke til hinder for start og landing med luftfartøy i forbindelse med reindrift.

Det ønskes at ferdselsregulering ikke skal gjelde reindrift. I § 5 må tas inn "Oppføring av gjeterhytte for reindriften i samsvar med stadfestet distriktplan."

Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark viser til uttalelsen til Elgå reinbeitedistrikt.

Engerdal fjellstyre og for de fleste punkter også Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning og Sømådalen JFF foreslår at vernet ikke omfatter uttak av bruksrettsvirke, at regulering av ferdselen av hensyn til fredningsformålet må kun skje i samråd med bl.a. kommune og fjellstyre, at riding må være tillatt, og at tørrkvist fra trær også må kunne benyttes til bålbrenning. Videre foreslår de at følgende bestemmelser flyttes fra § 5 til § 4: hogst av ved til setrer, hytter og buer, motorferdsel i tilknytning til vedlikehold av anlegg som nevnt i § 4 nr 9, uttransport av felt storvilt med lett terrengkjørende beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til setrer, hytter og buer med beltekjøretøy på godt snødekt mark, oppkjøring av skiløyper, merking, rydding og vedlikehold av ek-sisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier, og tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

Kvernli sæterlag mener eventuelle forskrifter om ferdsel må utformes i samråd mellom DN og lokale fjellstyret/allmenningsstyret og kommunestyret, det må være tillatt å ri på stier og veier, Fjellstyret bør regulere beitetrykket og tørrkvist fra trær må kunne benyttes til bålbrenning.

SB Skog mener Digerneset bør tas ut, da dette er viktige områder for ved- og tømmerutvisning samt at forskriften bør åpne for vedutvisning v/ SB Skog.

NOF Hedmark og Naturvernforbundet i Hedmark (NiH) foreslår en mindre utvidelse mot nordvest ved å trekke vernegrensa over toppen av Århovden (høyden 791 og 770 m o.h.) slik at østveggen av Århovden inkluderes. NiH mener at på sikt bør en større del av Sømådeltaet og Vesle-Buvika innlemmes i reservatet begrunnet med verneverdier knyttet til våtmark og fuglefauna. NiH mener at kommersiell leirslagning kun kan tillates etter søknad i reservatet.

Generelt mener NiH at det er fare for at motorbåtferdselen overstiger visse arters toleransegrenser for fortsatt hekking, og NiH ønsker at forskriften skal inneholde en skjerping av motorbåtferdselen på Isteren. NiH mener også at den faste løypetraséen ved Århovdens østvegg bør forbys evt. flyttes noe lenger øst. Forøvrig mener NiH at det bør være tillatt å bryte grener av trær for bålbrenning til enkelt friluftsliv.

Bjønnerbergan jaktlag mener at eksisterende og etablerte saltsteinplasser må få brukes. Det må være lov for jegere å ta ved og bryte kvist i skogen for kaffevarme og lignende, da det kan være vått og snø.

Femund vestsides hytteeiere foreslår ny avgrensning av Bjørnberga/Isteren på vedlagt kart, og de ønsker fortsatt å kunne hogge ved til hytta i nærområdet (§ 3 punkt 1), samt at det er ønske om å få etablert en skiløypetrasé til Botølen og Bjørnberga (§ 5 punkt 1 e).

Enkeltpersoner. Mange enkeltpersoner har uttalt seg om verneplanforslaget uten at det bringer vesentlige nye momenter inn i saken utenom det som er referert ovenfor. Det må nevnes at det er forslag om at det må kunne brukes hest for kontroll/flytting av beitedyr og til levering av ved

til hytter og vedplasser (§ 3 punkt 7), samt at umerkede turstier må kunne merkes uten særskilt tillatelse. Enkelte er bekymret for omfanget av motorferdsel i området samt hvilke konsekvenser vedtatt kan få for verneverdiene på sikt.

Fylkesmannens tilråding

Da det ble meldt oppstart av verneplanprosessen ble det tatt med et areal på vestsida av Isteren som inkluderte nedre deler av Sømåa, Lørjefloan og Ormutua. Av flere årsaker er det store lokale interesser knyttet til disse arealene. Deler av dette området er planlagt for nydyrking. Her ligger Ellevålsvollen (fiskevoll) som det er utarbeidet reguleringsplan for. Området er også et viktig virkesrettsområde for Sømådalen og en mye brukt innfallsport for båttrafikk. På bakgrunn av tilbakemeldinger på oppstartsmeldingen samt gjennomførte møter med berørte parter flyttet fylkesmannen verneforslaget østover for å ta ut de arealene hvor lokalbefolkningen har de største interessene. Før høring ble det også tatt ut et areal rundt hyttefeltet i øst ned mot Femunden, slik at disse hyttene blir holdt utenfor verneforslaget. Det arealet som gjenstår og omfattes av fylkesmannens verneforslag inneholder så store verneinteresser i forhold til bruksinteressene at fylkesmannen ikke finner det forsvarlig å utelate større deler av dette i sin tilråding. Fylkesmannen finner heller ikke å kunne tilrå en inkludering av ytterligere arealer utover det som har vært gjenstand for høringsprosessen. En eventuell utvidelse må i så fall behandles i en egen prosess på et senere tidspunkt. Av noen av høringsuttalelsene går det fram at holmen mellom nordre og søndre Gløtsundet ønskes tatt ut, da denne er mye brukt i forbindelse med fiske og friluftsliv. Fylkesmannen kjenner ikke til spesielle naturfaglige interesser knyttet til denne holmen og har av den grunn tatt holmen ut av sitt tilrådingsforslag. Med unntak av dette tilrår fylkesmannen at området avgrenses som i høringsforslaget.

Når det gjelder reindrift viser fylkesmannen til de generelle merknadene.

Vernet omfatter også bruksrettsvirke. For hytter, setrer og buer innenfor verneområde er ordinært vedlikehold gitt et generelt unntak. Nybygg eller tilbygg til eksisterende bygninger vil derimot ikke være tillatt. Etter søknad kan det evt. gis dispensasjon til vedhogst til hytter, setrer og buer innenfor det foreslåtte verneområde. Fylkesmannen vil arbeide for at det kan engasjeres fagpersonell som kan utarbeide en forvaltningsplan for hogst av ved m.m. innenfor verneområdet. For hytter utenfor det foreslåtte naturreservatet vil det ikke være aktuelt å tillate vedhogst.

Motorferdsel er generelt forbudt innen reservatet. I forskriften tilrår fylkesmannen, etter søknad, at det kan gis unntak for forbudet for aktiviteter definert i forskriften. For enkelte formål kan det være aktuelt med flerårige dispensasjoner. Av hensyn til verneverdiene er det prinsipielt viktig for fylkesmannen at forvaltningsmyndigheten kan styre motorferdselen gjennom dispensasjoner. På grunn av at skiløypetraséen øst for Århovden representerer en mulig forstyrrelse av rovfugl samt at det er planer om ny løypetrasé mot Bjørnberga og Bottølen, har fylkesmannen vurdert det som mest hensiktsmessig å omformulere dette punktet i forskriften til: "Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til oppkjøring av skiløyper." Bjørnberga/Isteren er et stort og komplekst område som det er knyttet viktige verneverdier til. Den foreslåtte formuleringen gjør det mulig å vurdere den enkelte søknad om skiløypekjøring i forhold til verneverdiene.

Fylkesmannen ser det ikke som nødvendig å inkludere "kommersiell leirslagning" i forbudene på dette punktet. Større samlinger av telt og andre større arrangementer som kan komme i konflikt med fredningsformålet for reservatet er i henhold til høringsforslagets ordlyd ikke tillatt, men avgrenset bruk av reservatet til slike formål kan være tillatt etter søknad. I høringsforslaget foreslo fylkesmannen et generelt forbud mot bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning. Fylkesmannen har per i dag ikke kjennskap til om det finnes egnede stier og veger innen det foreslåtte verneområdet, og tilrår derfor å opprettholde det foreslåtte forbudet mot bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning. Dette til tross for sterke lokale ønsker om at slike aktiviteter må være tillatt.

Fylkesmannen antar at motorferdselloven samt de vedtatte kommunale forskrifter om motorferdsel er tilstrekkelig for å regulere bruk av motorbåt på Isteren. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå noen endring av forskriften i forhold til høringsforslaget på dette punktet. Fylkesmannen har forståelse for problemstillingen knyttet til forstyrrelse av sårbare fuglearter, men finner ikke grunnlag for å forby all båtferdsel på Svinsjøen fra isløsning til 1. juli. En vil følge situasjonen i området i årene framover, og dersom båtferdsel viser seg å være en trussel mot verneverdier, vil fylkesmannen vurdere en forskriftsendring på dette punktet.

Sentrale høringsuttalelser:

NFS mener at innsjøen Isteren ikke hører hjemme i et skogreservat og ønsker avgrensning av området i tråd med forslag fra Engerdal fjellstyre. Videre ønskes ei sone langs sjøen som enten ikke vernes eller alternativt vernes som landskapsvernområde.

Direktoratets tilråding:

DN registrer at det lokalt i Engerdal er stort fokus på bruk av sykkel og riding i forslaget til Bjørnberga og Isteren naturreservat. DN har stor forståelse for at fylkesmannen ikke vil åpne for bruk av sykkel og riding når fylkesmannen ikke har kjennskap til om det faktisk finnes egnede stier og veger i området. For å sikre en dialog om dette temaet etter eventuelt vernevedtak vil derfor DN tilrå en bestemmelse i § 5 om at det kan gis dispensasjon til bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning langs eksisterende stier og veger. Etter et eventuelt vernevedtak må det opprettes en dialog mellom lokale interesser og forvaltningsmyndigheten om dette.

DN støtter fylkesmannen sitt forslag til avgrensning av Bjørnberga og Isteren naturreservat. DN viser til at fylkesmannen har tatt flere hensyn til brukerinteresser både før planen ble sendt på høring og også til dels etter høring. Etter DN sitt syn, er verneverdiene innenfor fylkesmannen sitt forslag til avgrensning totalt sett så store at dette må tillegges større vekt enn andre interesser. Jf. St. meld. nr. 25 (2002-2003) er det helt sentralt i det utvidede skogvernet at de faglig sett beste områdene skal vernes. Forslaget til Bjørnberga og Isteren naturreservat er nettopp et slikt eksempel. DN vil vektlegge at forslaget til Bjørnberga og Isteren naturreservat også fanger opp viktige våtmarksområder med betydelige verneverdier. Verneforslaget fanger dermed opp et helhetlig landskap med både ferskvann, våtmark, skog og til dels fjell som samlet sett gir et betydelig bidrag til vern av norsk natur.

Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Bjørnberga og Isteren naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding:

MD har etter forespørsel anbefalt at Sundholmen sør i innsjøen Isteren tas ut av verneområdet, da man ikke er kjent med at det er registrert spesielle verneverdier her.

Forøvrig slutter MD seg til DN, og tilrå at Bjørnberga og Isteren naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Volaberget og Kvemskjølen naturreservat, Engerdal kommune, Hedmark (16200 daa)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et stort og spesielt naturskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området relativt store arealer med urskognær furuskog, rik myrvegetasjon og arealer med konsentrasjon av truede og sårbare arter.

Inngrepstatus: Om lag halvparten av arealet er definert som INON-område. Tre buer ligger innenfor området.

Lokale høringsuttalelser

Statskog, Engerdal kommune, Engerdal fjellstyre, Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning, SB Skog og Sømådalen JFF foreslår at arealet begrenses i vest og nord for å ivareta hensynet til utvisning av bruksrettsvirke og ved.

Myrområdene (Kvemskjølen) bør også tas ut, da de mener at dette ikke reduserer verneverdien. Statskog ønsker at motorferdsel for uttransport av felt storvilt skal være uten søknad. De mener også at det bør gis mulighet til å søke om hogst av ved til de tre buene.

Engerdal kommune har følgende kommentar til forskriftene: Riding bør være tillatt, skogbranner skal slukkes, eksisterende buer og hytter må kunne vedlikeholdes og benyttes som tidligere og beslutningsmyndighet for dispensasjonssøknader bør legges lokalt.

Elgå reinbeitedistrikt har følgende krav til endringer/tilføyelser i vernebestemmelsene:

§ 2. Formål: Ta inn at "Området skal kunne nyttes til reindrift, samisk kultur og næringsutøvelse etter tida og tilhøva." Det ønskes at beiterregulering ikke skal gjelde reindrift. Det bør tas inn følgende som generelle unntak i § 4:

- Bestemmelsen i § 3.1 er ikke til hinder for uttak av ved i forbindelse med reindrift.
- Bestemmelsen i § 3.2 er ikke til hinder for bestandsregulering av de store rovdyrene jerv, ulv, bjørn, gaupe og ørn, eller uttak av skadevoldende dyr ved jakt, fangst og liknende tiltak.
- Bestemmelsen i § 3.3 er ikke til hinder for oppsetting av midlertidig gjerdeanlegg i forbindelse med reindrift.
- Bestemmelsen i § 3.4 er ikke til hinder for nødvendig motorkjøretøy på barmark ved uttransport av nødslaktet rein, bruksutstyr og lignende.
- Bestemmelsen i § 3.4 er ikke til hinder for start og landing med luftfartøy i forbindelse med reindrift.

Det ønskes at ferdselsregulering ikke skal gjelde reindrift.

Engerdal fjellstyre, Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning og Sømådalen JFF har følgende kommentar til forskriften: vernet må ikke omfatte bruksrettsvirke, regulering av ferdselen av hensyn til fredningsformålet må bare skje i samråd med bl.a. kommune og fjellstyre, ridning må være tillatt, Fjellstyret bør regulere beitetrykket – også i naturreservatet, tørrkvist fra trær må kunne benyttes til bålbrekking, og hogst av ved til koier og buer i området bør være tillatt. Videre mener disse høringspartene at motorferdsel knyttet til de fleste punkter i § 5 bør gis generelle unntak i § 4 i verneforskriften. Dette gjelder: motorferdsel i tilknytning til vedlikehold av anlegg som nevnt i § 4, uttransport av felt storvilt med lett terrengkjørende beltetkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, oppkjøring av skiløyper, merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier, og tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

Kvernlija sæterlag har følgende kommentar til forskriften: Eventuelle forskrifter om ferdsel må utformes i samråd mellom DN og lokale fjellstyter/allmenningsstyter og kommunestyter, det må være tillatt å ri på stier og veger, fjellstyret bør regulere beitetrykket og tørrkvist fra trær må også kunne benyttes til bålbrekking.

Naturvernforbundet i Hedmark mener at det i § 5 ikke bør åpnes for opparbeidelse og preparering av faste skiløyper innenfor reservatet. Det bør ikke være mulighet for dispensasjon.

Flere enkeltpersoner tar opp ulike forhold hvor av mange er nevnt ovenfor. Det settes ytterligere fokus på at det må være adgang til å bruke setervegen mellom Bergevollen og Jyltingsvollen sommer og vinter ved tilsyn og ved bruk av setra, merking og vedlikehold av stier og gamle ferdselsveger bør settes under § 4 (Generelle unntak), nye skiløyper må kunne kjøres opp uten særskilt tillatelse (§ 3 punkt 4) og det må kunne brukes hest for kontroll/flytting av beitedyr og til levering av ved til hytter og vedplasser (§ 3 punkt 7).

Fylkesmannens tilråding

Volaberget fanger opp de minst påvirkede restene av den typiske fattige furudominerte skogen som er karakteristisk for Femundtraktene og har mange naturskogkvaliteter samt arealer med urskog nær furuskog. Kvemskjølen er et stort, urørt myrområde dominert av rikmyrtyper som i forbindelse med arbeidet med verneplan for myrer i Hedmark ble klassifisert som verneverdig i

internasjonal sammenheng. Fylkesmannen har i høringsforslaget tatt ut en del av arealet i nord i forhold til registreringsrapportens forslag. Dette ble gjort av hensyn til eventuelt ved- og virkesuttak til Gunnarsjøsetra. På bakgrunn av disse forholdene finner fylkesmannen ikke å ville tilrå noen endringer i av-grensningen i forhold til høringsforslaget.

Når det gjelder reindrift viser fylkesmannen til de generelle merknadene. Vernet omfatter også bruksrettsvirke. Motorferdsel er generelt forbudt innen reservatet. I forskriften tilrår fylkesmannen, etter søknad, at det kan gis unntak for forbudet for aktiviteter definert i forskriften. For enkelte formål kan det være aktuelt med flerårige dispensasjoner. Av hensyn til verneverdiene er det prinsipielt viktig for fylkesmannen at forvaltningsmyndigheten kan styre motorferdselen gjennom dispensasjoner.

Setervegen mellom Bergevollen og Jyltingsvollen ligger ifølge Ola Drevsjømoen delvis innenfor det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen legger til grunn at denne "vegen", som mer er å regne som en sti, ikke er en trasé som er opparbeidet for motorisert ferdsel. Det foreslåtte vernet setter ingen begrensninger på ferdsel til fots langs denne traséen.

Sentrale høringsuttalelser: NFS ønsker ei avgrensning lik den som Engerdal fjellstyre foreslår.

Direktoratets tilråding: Når det gjelder vern av et område som naturreservat, legger DN til grunn en økosystemtankegang. Selv om skog er hovedformålet med denne verneplanen er det viktig for DN å presisere at en søker å verne en helhet. DN's vurdering er derfor at det er godt innenfor rammene av denne verneplanen å inkludere Kvemskjølen i forslaget til Volaberget og Kvemskjølen naturreservat. Kvemskjølen har i seg selv dokumenterte verneverdier knyttet til myr. Også for dette verneområdet er det et stort fokus på riding i de lokale høringsuttalelsene. DN tilrår en endring i forslaget fra fylkesmannen ved at det gis en bestemmelse i § 5 om at det kan gis dispensasjon til bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning langs eksisterende stier og veger, tilsvarende som foreslått for Bjørnberga og Isteren naturreservat. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Volaberget og Kvemskjølen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Volaberget og Kvemskjølen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Kvisleflået og Hovdli naturreservat i Engerdal kommune, Hedmark fylke (56 800 daa)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et stort og spesielt naturskogområde og et våtmarksområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området store arealer med naturskog og gammelskog, stedvis med urskogpreg eller som ekte urskog, stort mangfold av skogtyper, viktige hekke- og rasteområder for våtmarksfugl og et stort innslag av truede og sårbare arter.

Inngrepstatus: 5 skogsbilveger går inn i eller inn mot området fra nordvest. Det finnes 3 seterområder med seterbebyggelse samt ca. 10 spredte hytter/buer.

Lokale høringsuttalelser

Engerdal fjellstyre, Engerdal kommune, SB Skog, Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning og Sømådalen JFF foreslår en annen avgrensning av området som innebærer at store deler av utvideslesforslaget blir tatt ut.

Statskog har et alternativt forslag til avgrensning som blant annet innebærer at hele Fjellveien holdes utenfor forslaget til naturreservat. Statskog ønsker at uttransport av felt storvilt kan skje uten søknad, hogst av ved til setrer, hytter og buer bør være med i § 5, fortrinnsvis etter godkjent plan, og at § 5 nr. 1 om skiløyper suppleres med hundeløyper. Når det gjelder jakt og fangst foreslår Statskog, Engerdal fjellstyre og Engerdal kommune følgende formulering i § 4: "Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk, med unntak for jakt/fangst av ender og vadefugler. Ender og vadefugler er fredet i området". Videre foreslår Statskog, SB Skog,

Engerdal fjellstyre og Engerdal kommune at samtlige veier inn i det foreslåtte naturreservatet kan vedlikeholdes uten søknad, og at motorferdsel langs disse vegene også blir tillatt uten søknad.

Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre mener at bruk av sykkel, hest og kjerre, samt riding må være tillatt langs eksisterende stier og veger. Når det gjelder forvaltningsmyndighet mener kommunen at beslutningsmyndighet for dispensasjonssøknader bør legges lokalt, f. eks. til fjellstyret eller kommunen. Engerdal fjellstyre mener at vernet ikke må omfatte bruksrettsvirke (ved og tømmer til husbehov). Fjellstyret, Interimstyret for de virkesberettigede på Rendalen nordre og søndre statsallmenning, Sømådalen JFF og Kvernli sätterlag mener at en eventuell regulering av ferdsel må skje i samråd med bl.a. kommune og fjellstyre, og at fjellstyret bør regulere beitetrykket. Tørrkvist fra trær må også kunne benyttes til bålbrenning. De samme høringsparter (unntatt Kvernli sätter-lag) mener at motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt med lett terrengkjørende beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til setrer, hytter og buer med beltekjøretøy på godt snødekt mark og oppkjøring av skiløyper langs etablerte løypetraséer må gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene. Fjellstyret foreslår også at tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk må kunne skje uten dispensasjon fra vernebestemmelsene.

NOF Hedmark foreslår en utvidelse i vest slik at grensa går over Roskarven for å inkludere hele østveggen av Hovdstøten. Navnet bør være Kvisleflået og Hovdli naturreservat.

Naturvernforbundet i Hedmark mener at det i § 5 ikke bør åpnes for opparbeidelse og preparering av faste skiløyper innenfor reservatet. Det bør ikke være mulighet for dispensasjon. Som navn foreslås Kvisleflået naturreservat.

Leif Inge Kvilten forutsetter at hans private skogteig (14/17) ligger utenfor verneforslaget og at han kan utøve sine rettigheter på egen eiendom upåvirket av et eventuelt vernevedtak. Videre krever Kvilten at Østvegen fortsatt kan vedlikeholdes og holdes åpen helt fram til dagens veglengde. En eventuell stenging ved Styggdalssetra vil redusere muligheten til bruk av egen, privat fiskebu ved Svarttjønna, umuliggjør utleie av bua og begrenser atkomstmulighetene til jakt/fiske sterkt for befolkningen. Kvilten ønsker mulighet for å merke tursti/skiløype med forbindelse mellom egen seter i Hovdroa og egen fiskebu ved Svarttjønna.

Brukere av hytter og setrer i Kvisleflået/Hovdli-området har følgende merknader: Setrene Lortsetra og Løvsetra burde vært utenfor verneområdet. En foreslår at nåværende reservatgrense (Kvisleflået) opprettholdes uten utvidelser. Det godtas ikke at veger stenges.

Karin Danielsson har følgende merknader: Nye skiløyper må kunne kjøres opp uten særskilt tillatelse. Det må kunne brukes hest for kontroll/flytting av beitedyr og til levering av ved til hytter og vedplasser. Umerkede turstier må kunne merkes uten særskilt tillatelse. Det må kunne lages bål uten å ta med veden selv.

Fylkesmannens tilråding

Kvisleflået med Hovdli utgjør et meget stort naturskogområde med en rekke kvaliteter som gjør det svært verdifullt. Fylkesmannen har i sitt høringsforslag fastsatt avgrensningen av området for å kunne ivareta disse kvalitetene. Den private skogteigen som grenser til området i vest er holdt utenfor. Fylkesmannen tilrår på bakgrunn av dette ingen endringer av avgrensningen i forhold til høringsforslaget.

Vernet omfatter også bruksrettsvirke. Når det gjelder hogst av ved til hytter, hus og setrer som ligger innenfor området, tilrår fylkesmannen at det tas inn et eget punkt i forskriftens § 5 der det gis anledning til å søke dispensasjon for dette.

Merking av nye tursti/skiløypetraséer bør etter fylkesmannens vurdering være gjenstand for dispensasjonssøknad, og viser her til tilrådingen av generelle forhold. Bruk av motorkjøretøy på eksisterende veger innenfor verneområdet bør etter fylkesmannens vurdering være gjenstand for dispensasjonssøknad ut fra formålet med kjøringen. Et unntak fra dette er den delen av

Fjellvegen som ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen tilrår at det på denne delen av vegen tillates motorisert ferdsel uten søknad. Når det gjelder oppkjøring av skiløyper, vises til fylkesmannens tilråding av generelle forhold. Ridning, sykling og bruk av hest og kjerre foreslås tillatt på eksisterende veger i fylkesmannens høringsforslag. Fylkesmannen tilrår ingen endringer av høringsforslaget vedrørende jaktbestemmelser.

Vedlikehold av eksisterende setrer, buer og hytter er ivaretatt gjennom fylkesmannen sitt verneforslag. Når det gjelder vedlikehold av veger, tilrår fylkesmannen at vedlikehold av Østvegen tillates fram til Styggdalssetra. Vegen videre går inn i de sentrale delene av et viktig Ramsarområde, og det bør av den grunn ikke legges til rette for motorisert ferdsel her. Fylkesmannen anbefaler at den delen av Fjellvegen som ligger innenfor verneområdet tillates vedlikeholdt uten søknad. Fylkesmannen kjenner ikke til at Rådløskjølvegen og Tallåsvegen har bruksformål utover bruk i forbindelse med jakt, fiske og friluftsliv. Vedlikehold av disse vegene bør etter fylkesmannens vurdering derfor være gjenstand for dispensasjonssøknad. Fylkesmannen tilrår ikke at det tilføyes et nytt punkt 9 der det tillates kjøring uten dispensasjonssøknad på disse vegene, bortsett fra på den delen av Fjellvegen som ligger innenfor verneområdet. En viser her til kap. 5.1 i verne-forslaget der det heter at all motorisert ferdsel til lands og til vanns i utgangspunktet er forbudt, men at det i enkelte reservater kan være aktuelt med tilpasninger.

Fylkesmannen tilrår at all motorisert ferdsel inne i naturreservatet, med unntak for Fjellveien, er gjenstand for dispensasjonssøknad. Etter fylkesmannens oppfatning er også skiløyper beregnet for hundekjøring innbefattet i begrepet "skiløyper" i dette punktet i forskriftsforslaget. Fylkesmannen ser derfor ingen grunn til å omformulere dette punktet. Fylkesmannen er innstilt på å supplere § 5 med følgende punkt: "Det kan gis tillatelse til hogst av ved til setrer, hytter og buer etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten". Fylkesmannen er innstilt på å arbeide for at det engasjeres fagpersonell som kan utarbeide forslag til en forvaltningsplan for området der vedhogst er et av temaene. Kvisleflået naturreservat tilrås som navn på reservatet.

Sentrale høringsuttalelser:

NFS ønsker ei avgrensning lik den som Engerdal fjellstyre foreslår.

Direktoratets tilråding

Prinsipielt sett er DN enig i FM sine vurderinger knyttet til vedlikehold og bruk av de eksisterende vegene innenfor forslaget til Kvisleflået naturreservat. I forhold til at naturreservat er den strengeste verneformen og at all motorferdsel innenfor et reservat i utgangspunktet er forbudt, må det være helt spesielle grunner til å åpne for et generelt vedlikehold og en generell bruk av slike veger. En må også ta med i betraktningen at generelt sett var skogbruk hovedformålet med etableringen av de aktuelle vegene. Skogbruk vil ikke lenger være et aktuelt formål til disse vegene. DN vil likevel tilrå at Fjellveien, Lortsetervegen, Østvegen inntil grensen for Ramsar-området og Luvhøsetervegen fra Fjellvegen til Luvhøsetra kan vedlikeholdes og brukes som på vernetidspunktet. For resterende vegstrekninger vil både vedlikehold til vegstandard og motorferdsel være forbudt. DN presiserer at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier kan tillates etter søknad i § 5. For den delen av Østvegen og Tal-låsvegen som ligger innenfor Ramsar-området Kvisleflået vil verken vedlikehold eller motorisert ferdsel være tillatt. DN vil presisere at miljøvernforvaltningen ikke under noen omstendigheter vil ta noe ansvar for vedlikehold og drift av disse vegene. Samtidig er det tilstanden til vegene på vernetidspunktet som skal ligge til grunn for framtidig vedlikehold og bruk, og en standardheving vil ikke kunne aksepteres. De endringer DN tilrår i forhold til FM sin tilråding angående vedlikehold og motorferdsel på veier, er gjort utelukkende av hensyn til de lokale brukerinteressene og de synspunkt som er kommet fram under høringene.

Etter en grundig vurdering vil DN tilrå at jaktbestemmelsene i det nye Kvisleflået naturreservat blir utformet med utgangspunkt i forslaget fra Engerdal kommune og Engerdal fjellstyre. DN presiserer at bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning er tillatt på eksisterende veger. Dette vil også gjelde de veger som DN foreslår å stenge for motorferdsel. DN viser til kap. 9 og

anbefaler at Kvisleflået og Hovdliia naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding:

MD slutter seg for øvrig til DN, og tilrår at Kvisleflået og Hovdliia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Setningen naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke (4800 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter er gammel naturskog av furu, bjørk og noe gran. Området har videre interessante og spesielle kvaliteter knyttet til treslagsfordeling og innvandringshistorie for treslagene.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF mener grensene bør justeres for å holde snaufjell utenfor, at en har god avstand til hyttefelt i nordvest og at en kan sikre bruk av buer og hytte ved Setningen. Statskog SF ønsker at motorisert ferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt bør kun gjennomføres etter § 4 i forskriften. Aktiviteten som følger av fiske i Setningen må sikres – fiskesti, båter med mer.

Stor-Elvdal kommune mener at området ikke kan karakteriseres som "urørt naturområde" og at det ikke har "gammel naturskog av furu, bjørk og noe gran". Det er drevet skogreising og granplanting innenfor området, og det har vært brukt aktivt til husdyrbruk, beiting og vedhogst. I § 3 foreslår kommunen at forbudet mot bruk av hest og kjerre og ridning bør tas ut, da det innenfor det foreslåtte verneområdet foregår ridningsaktivitet i næringsøyemed på en hest/kjerrevei i regi av Bretningen gård og Sollia hesteritt. I § 5 foreslår kommunen at beltekjøretøy erstattes med kjøretøy i forhold til uttransport av felt storvilt, da det fins aktuelle hjulkjøretøy som setter lite spor i terrenget. Kommunen foreslår også at bestemmelsene knyttet til hogst av etablerte plantefelt blir fjernet fra forskriften.

Allmeningsstyret i Setningen og Atnedal statsallmenning er uenig i at Setningen har tilnærmet urørt naturskog (§ 2) og viser til at det er drevet bestandsskogbruk i området. Allmenningen ønsker ikke forbud mot ridning og viser til at dette er en del av opplevelsesturismen som planlegges i området. Allmenningen ber om at verneforslaget for Setningen trekkes i sin helhet. Sollia fjellstyre er uenig i ordlyden "urørt naturområde" i verneformålet (§ 2), da det er drevet beiting, granplanting og vedhogst i området. Vern vil vanskeliggjøre fjellstyrets oppgave med å arbeide for at allmenningen fremmer næringsliv i bygda, for eksempel oppbygging av ridesenter i Sollia som en eiendom har satset på. Forbud mot fjerning av vegetasjon og trær avskjærer muligheten til å drive vedproduksjon og forsiktig hytteutbygging. Uttransport av felt storvilt bør ved bruk av lette kjøretøyer kunne foretas uten søknad. Rydding, merking og vedlikehold av stier og løyper bør også kunne gjøres uten søknad. Fjellstyret godtar ikke ytterligere vern av områder utover å gjøre det allerede administrativt vernede området om til naturreservat.

SB Skog mener at det bør vurderes å utelate etablerte ungskogfelt i området nord for administrativt vernet område.

Statens Vegvesen ber om at vernegrensen langs riksvegen trekkes langs byggegrensene som Vegloven fastsetter.

En privatperson foreslår en annen avgrensing. Han ønsker fortsatt å kunne benytte hest over fjellet og helt fram til Buvollen. Vannslangen i bekken må kunne beholdes og han må kunne ha rett til å foreta gravearbeider etter traséen.

Fylkesmannens tilråding

Setningen er et naturområde med stort biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området innbefatter sammenhengende naturmessige

gradienter fra innsjø og opp til snaufjellet og illustrerer godt fordelingen av vegetasjonstyper i ei jevn lisode. Avgrensningen av området er fastsatt for å kunne ivareta disse kvalitetene. Fylkesmannen vil på bakgrunn av dette ikke tilrå noen endringer av avgrensningen i forhold til høringsforslaget. Grenselinjen langs riksvegen bør etter fylkesmannens oppfatning trekkes langs byggegrensene slik Vegloven fastsetter. Fylkesmannen foreslår at det åpne området omkring husene på Buvollen unntas fra verneområdet, mens arealet lenger nord som er under gjengroing innlemmes i verneområdet.

Formuleringen i fredningsformålet for området er ”tilnærmet urørt naturområde”. Selv om deler av området er påvirket av beiting, granplanting og vedhogst, er det en stor andel eldre naturskog med gamle lauvtrær og død ved innenfor området. Etter fylkesmannens vurdering kan derfor formuleringen i høringsforslaget beholdes.

Som det går fram av verneforslaget, er det i verneområdene lagt opp til en generell plantelivsfredning. Det er også et generelt hogstforbud innenfor lokalitetene, men med mulighet for å åpne for vedhogst til eget bruk i tilknytning til eksisterende hytter. Vedproduksjon utover dette og eventuell forsiktig hytteutbygging vil etter fylkesmannens vurdering ikke kunne tillates innenfor området, da dette vil kunne komme i konflikt med verneformålet.

Etter fylkesmannens vurdering bør vannslangen i bekken kunne beholdes. Eventuelle gravearbeider i bekken ovenfor Buvollen i forbindelse med vannslangen som er lagt ut der, bør etter fylkesmannens vurdering være gjenstand for dispensasjonssøknad. Fylkesmannen er kjent med at stien som går vestover fra garden Bretningen og videre sørvestover gjennom det foreslåtte reservatet og opp på fjellet benyttes til ridning. Fylkesmannen tilrår derfor at det tas inn et punkt i fredningsforskriftens § 5 der det åpnes for bruk av hest langs eksisterende sti etter søknad. Fylkesmannen er innstilt på å gi flerårige tillatelser i forbindelse med slike søknader.

I rapporten med naturfaglige registreringer for området anbefales et større plantefelt av gran fjernet. Dette begrunnes med at feltet har betydelig negativ effekt på naturverdiene i området, siden viktige kvaliteter knyttet til fordelingen av gran, furu og lauvtrær nær granas naturlige innergrense. Fylkesmannen anbefaler på bakgrunn av dette at bestemmelsene knyttet til hogst av etablerte plantefelt beholdes som i høringsforslaget.

Sentrale høringsuttalelser: SLF mener at forbudet mot bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning vil hindre næringsvirksomhet som er utviklet i Sollia. Det anbefales at man aksepterer ridning på eksisterende traseer under § 4, alternativt § 5. NFS ber om at Setningen blir tatt ut av verneplanen. Alternativt bes det om at hogst av ved for salg og til setrer, hytter og buer som ligger i området, fremdeles må være tillatt.

Direktoratets tilråding: NFS ber om at hogst av ved for salg bør være tillatt i Setningen naturreservat. DN viser her til Allmenningsloven og samtaler med Statskog SF. DN forstår det etter dette slik at hogst av ved for salg strir i mot loven. DN viser til de generelle merknadene og presiserer at det ikke er Fylkesmannen i Hedmark som lagt premissene for denne verneplanen. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Setningen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding:

MD viser til brev av 15.6.05 fra Stor-Elvdal kommune, videresendt fra DN til MD. Kommune beklager å ikke ha blitt hørt under den lokale høringsprosessen. Konkret bemerker kommunen at formålet er feil, da området ikke består av gammel naturskog. Verneforskriftens formulering om hogst av etablert plantefelt understreker dette. Lokalbefolkningen har gjennom alle generasjoner brukt området til beiting, tømmerhogst, vedhogst og annen næringsvirksomhet. Forbud mot bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning går på bekostning av nærmeste nabo eksisterende næringsvirksomhet. Selv om det etter søknad er åpnet for bruk av hest langs eksisterende sti, åpner ikke forskriften Sollia Hesteritt mulighet til endring/videreutvikling av konseptet. Også andre næringsutøvere blir negativt påvirket av vernet. Bestemmelsen om

uttansport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget må endres til også å omfatte hjulgående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.

Forvaltningen må være lokalt forankret, og det må medfølge offentlige midler til gjennomføringen av forskriften. Det etterlyses hvordan direkte tap for næringsutøvere skal kompenseres. Mange gårdsbruk i Sollia har ulike bruksretter i området. Det hevdes at verneprosessen er et hastverksarbeid uten sidestykke som virker gjort med hensikt fra fylkesmannens side for å få gjennomslag for vernet.

MD viser til at det er bred enighet i Stortinget for aktiv bruk av statsgrunn i arbeidet for å øke skogvernet. Videre er framdriften i vernesaken ikke fastsatt av fylkesmannen, men av MD og Landbruks- og matdepartementet. MD viser for øvrig til at verneområdet bl.a. er vurdert som et naturområde med stort biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Det at det finnes gammel naturskog i området utelukker ikke at det kan finnes partier som har annen type skog. Tidligere bruk av området til beite, hogst etc. utelukker ikke at området framstår som verneverdig i dagens tilstand. Når det gjelder ridning er det åpnet for bruk av hest langs eksisterende sti. MD legger til grunn at det kan være hensiktemessig at tillatelser etter denne bestemmelsen evt. kan gis for flere år, jf.

fylkesmannens merknad om dette. MD viser til DN's merknad i kap. 9 vedrørende motorisert uttransport av felt storvilt. Spørsmålet om kompensasjon vil bli avklart i forbindelse med erstatningsoppgjøret etter et evt. vernevedtak. Vedrørende forvaltningsmyndighet for områdene vises til merknader i kap. 8.

MD slutter seg for øvrig til merknadene fra Fylkesmannen og DN, og tilrår at Setningen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Vamåsen naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark fylke (3300 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et spesielt naturskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området eldre fuktig naturskog av gran med innslag av fuktighetskrevede arter i Vammass bekkekløft samt gammel furuskog.

Inngrepstatus: Halve området er definert som INON. Ingen kjente tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF mener at sørøstre del av området bør tas ut, da denne delen har stor betydning for kommersiell moseplukking (avtale med Norske Moseprodukter). Videre mener Statskog at motorisert transport i forbindelse med uttransport av felt storvilt bør flyttes til § 4, og at tillatelse til moseplukking bør inn som et ekstra punkt. Vernebestemmelsene bør også sikre mulighetene for å opprettholde og preparere løypenett. SB Skog mener at de biologiske verdiene i området er ivaretatt gjennom nøkkelbiotoper (400 daa) og hensynsområde (1000 daa).

Fylkesmannens tilråding: Vamåsen utgjør et restområde av naturskog i et landskap som ellers er sterkt påvirket av bestandsskogbruk og har naturskogkvaliteter som er bevaringsverdige. Avgrensningen i høringsforslaget er fastsatt for å kunne ivareta disse kvalitetene. På bakgrunn av dette tilrår fylkesmannen ingen endringer av avgrensningen i forhold til høringsforslaget. Når det gjelder § 5 nr. 1 b) viser Fylkesmannen til sin tilråding om generelle forhold. Etter fylkesmannens vurdering innebærer opprettelse av et naturreservat hvor formålet er skogvern at hele skogøkosystemet vernes, også bunnvegetasjonen. Uttak av lav bør derfor ikke tillates innenfor det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen antar at det lar seg gjøre å finne alternative områder for slik aktivitet. Når det gjelder oppkjøring og etablering av skiløypetraséer, viser fylkesmannen til sin tilråding om generelle forhold (Motorferdsel). For området Vamåsen kjenner ikke fylkesmannen til at det er etablert eller planlagt skiløypetraséer.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen

Direktoratets tilråding: Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Vamåsen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Vamåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Smoldalen naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke (23 300 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et spesielt naturskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området en god del gammel skog med et rikt artsmangfold, arealer med urskogpreg og tilnærmet urørt skog. Området har mange forskjellige granskogtyper og en interessant fordeling av gran- og furuskog som skyldes variasjon i løsmasser og vanntilgang. Sammen med det eksisterende Smoldalen naturreservat utgjør dette et stort, sammenhengende naturskogområde med "taigapreg". Store verneområder er et av manglene ved dagens skogvern. Størsteparten består av flersjiktet naturskog som i varierende grad er plukkhogstpåvirket og der viktige elementer som har stor betydning for artsmangfoldet forekommer spredt. Deler av området har betydelig mindre påvirkningsgrad med en god del gammel skog med store naturskogkvaliteter, inkludert et rikt artsmangfold. Det finnes gamle naturskoger av de fleste vegetasjonstyper som er representert innenfor området. Små arealer har urskogpreg. Ved opprettelse av et naturreservat er målsettingen blant annet å sikre områder med urørt eller tilnærmet urørt natur eller som utgjør en spesiell naturtype, jf. naturvernlovens § 8. Videre er variasjonsbredden i området stor, særlig er granskogene av flere forskjellige typer. Utvidelsesforslaget er betydelig mer variert enn det eksisterende naturreservatet og tilfører betydelige verdier, også i form av lite påvirket skog.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep i utvidelsesarealet.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF har gitt forslag til avgrensning på kart. Forslaget innebærer at foreslått areal av ungskog med lav verneverdi og store næringsinteresser kan tas ut av forslaget uten at verneverdiene reduseres. Motorisert ferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt bør være tillatt uten søknad. Vernebestemmelsene bør også sikre muligheten for å opprettholde og preparere eksisterende løypenett med muligheter for vedlikehold/justeringer/nye traséer.

Trysil kommune mener at det bør vurderes å endre grensene slik at det i minst mulig grad blir ungskog (søndre del av foreslått utvidelse) og fremmede treslag (Pinus contorta) med i verneområdet. En mener vern av slike arealer ikke samsvarer med kriteriene i naturvernlovens § 8. Det er registrert flere MIS-figurer som innebærer bevaringsforpliktelse for skogeier i skogbruksplanen for området. En mener ytterligere vern blir et dobbeltvern for området.

Verneområdets utstrekning mot sørvest og vest bør vurderes for å redusere de næringsmessige konsekvensene. Motorisert ferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt bør være tillatt uten søknad. Det bør tas inn i bestemmelsene at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til å preparere skiløyper i området.

SB Skog vektlegger at områdene i vest og sør, mot Drevdalsvegen, er viktige skogbruksområder som er intensivt drevet og har større foryngelser av plantet gran, contorta og naturforyngelser av furu. Med bakgrunn i dette foreslås en ny avgrensning. Forslaget innebærer en arealøkning av eksisterende naturreservat på ca. 6000 daa, utelater 2900 daa produktiv skog og "frigjør" en taksert årlig tilvekst på ca. 1000 m³. 15000 m³ produktiv, eldre skog inngår likevel i verneforslaget. Verneforslaget fra fylkesmannen omfatter skog som en mener inneholder få verdier i forhold til verneintensjonene (f. eks. vern av contorta).

NOF Hedmark mener at Skjerhovden i sørøst bør innlemmes, da det her er en bratt sørvendt bergvegg som kan være attraktive for rovfugl og hvor det vokser en del svært gammel skog.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen har etter befarung i området kommet til at en tilrår at den foreslåtte grensen i sørøst opprettholdes som i høringsforslaget for å ivareta verneverdiene i

området. Generelt er ingen plantefelt av contortafuru inkludert i verneforslaget, men noen enkeltplanter med contortafuruer i øst vil da bli innlemmet i reservatet, og disse bør fjernes. I forslaget til fredningsforskrift for området foreslås hjemmel til dette i § 5 punkt 3. Grensen i sør foreslås trukket nordover til nordsiden av hogstfelt og contortaplanting nord for Ørsjømyra. Skjerhovden er ikke med i høringsforslagets avgrensning. En eventuell utvidelse som omfatter denne bør behandles i en egen prosess på et senere tidspunkt. Når det gjelder uttransport av felt storvilt med lett terrengkjørende beltekjøretøy, viser fylkesmannen til sin tilråkning om generelle forhold (Motorferdsel). Når det gjelder oppkjøring av skiløyper, har ikke fylkesmannen fått opplysninger om at det finnes etablerte løypetraséer eller konkrete planer om slike traséer innenfor det foreslåtte naturreservatet. Eventuell oppkjøring av skiløyper som berører verneområdet, vil måtte skje på bakgrunn av en søknad om dispensasjon etter fredningsforskriftens § 6.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråkning: DN presiserer at plantefelt med contortafuru er holdt utenfor forslaget til naturreservat. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Smoldalen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråkning: MD slutter seg til DN, og tilrår at Smoldalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Granåsen naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke (8300 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et relativt urørt naturskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området arealer med urskogpreg samt partier med sumpgranskog og et rikt artsmangfold med mange truede og sårbare arter. Det administrativt vernede området i nord er spesielt verdifullt i kraft av urørthet, urskogpreg og rikt artsmangfold med mange truede plantearter. Det er innenfor området utviklet en epifyttisk lavflora av fuktighetskrevende arter på gamle graner som ellers ikke er registrert i indre deler av Hedmark og som trolig har sine nærmeste paralleller i deler av Värmland. Ved opprettelse av et naturreservat er målsettingen blant annet å sikre områder med urørt eller tilnærmet urørt natur eller som utgjør en spesiell naturtype, jf. naturvernlovens § 8.

Inngrepstatus: Det vesentligste av arealet er definert som INON. For øvrig ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF, Trysil kommune og SB Skog foreslår å ta ut den nordøstre delen av området for å redusere næringsmessige konsekvenser. Statskog SF mener at motorisert ferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt bør være tillatt uten søknad. Trysil kommune mener at uttransport av felt storvilt bør kunne foretas uten søknad. Det bør tas inn i bestemmelsene at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til å preparere skiløyper i området. Vernebestemmelsene bør sikre muligheten for å opprettholde og preparere eksisterende løypenett med muligheter for vedlikehold/justeringer/nye traséer. NOF Hedmark, Naturvernforbundet i Hedmark og en privatperson mener at Granåsen bør slås sammen med Storberget.

Fylkesmannens tilråkning: Området omfatter liewe med produktiv skog som på sikt vil utvikle seg til naturskog, i tillegg til den lav- og uproduktive skogen i midtre og øvre deler. På bakgrunn av dette tilrår fylkesmannen at liewe i nordøst blir en del av verneområdet og at avgrensningen foreslått i høringsforslaget opprettholdes. De to områdene Granåsen og Storberget er atskilt av fylkesveg 564, og fylkesmannen er ikke kjent med spesielle verneverdier knyttet til området mellom de foreslåtte naturreservatene. En ser imidlertid verdien av å etablere et større verneområde (ca. 19000 daa) som har klare naturskogkvaliteter, jf. mangelanalysen for skogvern. Fylkesmannens høringsforslag omfatter ikke et slikt storområde. Fylkesmannen vil på bakgrunn av dette gå inn for opprettelse av Granåsen og

Storberget som to separate verneområder i denne verneprosessen. En eventuell utvidelse/sammenslåing bør behandles i en egen prosess på et senere tidspunkt. Preparering av skiløyper er etter fylkesmannens oppfatning ivaretatt i forskriftens § 5 nr. 1.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: DN understreker at på mange måter kan områdene Granåsen og Storberget sees på som et økologisk funksjonelt område. Dette innebærer at faglig sett burde områdene vært vurdert sammenslått. Det har kommet kritikk mot at Storberget har begrensede verneverdier. Selv om Granåsen og Storberget ikke slås sammen, må verneverdier for disse to områdene vurderes samlet. På denne bakgrunn mener DN at både Granåsen og Storberget oppfyller kravene i naturvernlovens § 8 og samtidig fyller mangler ved dagens skogvern i Norge. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Granåsen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Granåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Storberget naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke (4300 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et naturskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området betydelig død ved og gamle trær som finnes spredt i hele området og som gir grunnlag for flere krevende gammelskogarter, knyttet til både furu og gran.

Inngrepstatus: Kun små arealer er definert som INON. Ingen kjente tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF, Trysil kommune og SB Skog foreslår alle mindre grensejusteringer for å ta ut enkelte arealer med ungskog i hogstklasse II og III.

Statskog SF mener at motorisert ferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt bør være tillatt uten søknad, og at vernebestemmelsene bør sikre muligheten for å opprettholde og preparere eksisterende løypenett med muligheter for vedlikehold/justeringer/nye traséer.

Trysil kommune mener at uttransport av felt storvilt bør kunne foretas uten søknad. Det bør tas inn i bestemmelsene at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til å preparere skiløyper.

Statens Vegvesen ber om at vernegrensen langs fylkesvegen trekkes langs byggegrensene som Vegloven fastsetter.

NOF Hedmark, Naturvernforbundet i Hedmark og en privatperson mener at Granåsen bør slås sammen med Storberget.

Fylkesmannens tilråding: Nøkkelelementer som død ved og gamle trær finnes spredt i hele det foreslåtte området og gir grunnlag for flere krevende gammelskogarter knyttet til både furu og gran. Når det gjelder ev. sammenslåing med Granåsen, vises til omtalen av Granåsen. Vernegrensen langs fylkesvegen anbefales trukket langs byggegrensene som Vegloven fastsetter. På bakgrunn av dette tilrår ikke fylkesmannen grenseendringer. Preparering av skiløyper er etter fylkesmannens oppfatning ivaretatt i forskriftens § 5 nr. 1. Det tilrås at navnet på naturreservatet endres til Storberget naturreservat. Dette begrunnes med at det allerede finnes et Furuberget naturreservat (i Hamar) og at bruk av samme navn vil kunne skape misforståelser.

Lokale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: Når det gjelder eventuell sammenslåing med Granåsen, vises til omtalen av dette området. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Storberget naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Hedmark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Storberget naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Koloberget naturreservat i Sel kommune, Oppland fylke (700 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et forholdsvis urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt vitenskapelig betydning fordi det har en rik lavflora på berg, og har også rik vegetasjon og gammel furuskog.

Inngrepstatus: Det ligger en fjernsyns-/radio-/mobilmast i området og denne har en strømlinje som går rett ned til Fagerli.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF påpeker at arealet har hatt og vil ha stor økonomisk verdi for skogbruk/virkesrett. Allmenningsstyret for Nordre Koloen Statsallmenning ser med forundring på at området som er foreslått vernet er utvidet med 150 daa i forhold til det arealet som det ble meldt oppstart på. Området som er tatt med er av større bruksverdi enn området forøvrig og inneholder ingen rødlistearter. De rødlistearter som finnes i området ligger så å si helt utilgjengelig til i den bratte delen av terrenget. Allmenningsstyret stiller spørsmål ved klassifiseringen av verneområder og de krav som nå settes for et vern. Det kan virke som om myndighetenes arealbehov overskygger de faktiske verneområdene. Skulle området bli vedtatt vernet, vil dette utgjøre ca 1/5 av total kubikkmasse innenfor statsallmenningen.

Sel fjellstyre ber om at området i sin helhet tas ut av verneplanforslaget. Fjellstyret reiser tvil om verneverdiene er store nok for vern etter naturvernloven, og viser til at lokaliteten under tvil har fått 2 stjerner. Ifølge "Evaluering av skogvern i Norge" vil ikke det framlagte forslaget om Koloberget oppfylle noen påviste mangler i vernet fram til nå. Et vern vil legge bånd på mye skog som er lett tilgjengelig og drivverdig. Et vern vil føre til negative konsekvenser for rettighetshaverne der allmenningsretten blir forringet og inntektene mindre.

Sel kommune tilrår at forslag om Koloberget naturreservat tas ut av verneplanen. Kommunen mener at all skog som pga beliggenhet verner seg selv registreres før mer drivverdig skog vernes. Det vises til at i henhold til "Evaluering av skogvern i Norge" vil ikke det framlagte forslaget om Koloberget oppfylle noen av kriteriene. Området har begrensede verneverdier, og det kan være tvil om det per i dag kan vernes med hjemmel i naturvernloven.

En privatperson støtter verneforslaget.

Fylkesmannens tilråding

Lokalt er det ønske om at området tas ut av verneplanen. Verneverdiene i området Koloberget er ikke spesielt store. Disse er likevel store nok til at det hjemler bruk av naturvernloven og til at vern etter naturvernloven er ønskelig, jf fagrapporten fra NINA-gruppen som ligger til grunn for verneforslaget. I forhold til evalueringen av skogvernet og "mangelanalysen" er rike barskogtyper, som stedvis finnes i området, en av de påviste generelle manglene. Arealene med rik skog er likevel små. Det er for øvrig feil når det blir hevdet at 2-stjerners områder ikke tidligere er vernet i forbindelse med verneplaner for skog. En ikke uvesentlig del av stående kubikkmasse i Nordre Koloen statsallmenning ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. Selv om en god del av området er nokså lettdrevet, ligger ca. 1/3 av arealet slik til at det er nødvendig med taubanedrift for å få ut tømmeret. Konflikten ved et eventuelt vern vurderes derfor som nokså moderat. Etter en samlet vurdering tilrår derfor fylkesmannen at Koloberget vernes.

Siden området fra før er heller lite, er det ikke ønskelig at området begrenses ytterligere. Fylkesmannen er likevel innstilt på å ta ut det arealet mot vegen i nord som ble lagt inntil det første verneforslaget før lokal høring. Dette av hensyn til at verneverdiene er begrensede og at dette arealet er lett tilgjengelig for skogsdrift fra vegen. Arealet utgjør ca. 150 daa. Det er også foretatt en grensejustering ved gammel seter/fritidseiendom i øst slik at denne eiendommen i sin helhet blir liggende utenfor verneforslaget. Fylkesmannen er innstilt på å tilrår at det skal

kunne tillates utkjøring og utlegging av saltsteiner og tilsvarende gjennom å ta inn et eget punkt om dette under § 5.

Det kommer en gammel traktorveg inn mot vernegrensa fra bilvegen i nordvest. Det er noe uklart om denne berører verneforslaget før den går inn på en privat naboeiendom i vest. Dersom denne berører verneforslaget, er det kun snakk om noen få meter. Fylkesmannen velger ikke å ta inn noen bestemmelse i forskriften om denne vegen. Fylkesmannen forutsetter imidlertid at dersom det skulle vise seg at vegen berører et framtidig naturreservat, bør forvaltningsmyndigheten legge til rette for framtidig bruk dersom naboeiendommen har behov for dette i forbindelse med framtidig skogbruksvirksomhet.

Sentrale høringsuttalelser: NFS ber om at Koloberget blir tatt ut av verneplanen.

Direktoratets tilråding: Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Koloberget naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Oppland foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding:

MD har mottatt brev av 11.7.05 fra Sel kommune, hvor kommunen i all hovedsak slutter seg til merknadene i vedlagt brev av 30.6.05 fra Allmenningsstyret i Nordre Kolloen til Fylkesmannen i Oppland. Kommune viser til at man sammen med fjellstyret og allmenningsstyret har gått mot verneforslaget. Allmenningsstyret mener området etter det en kan se ikke oppfyller noen av de viktigste manglene påpekt av evalueringen av skogvernet. Dersom vernemyndighetene hadde hatt bedre tid og kunen samordne fredningen med frivillig vern hadde det vært muligheter til å få et større sammenhengende område. Det framgår ikke av fylkesmannens innstilling at i den tredjedelen av området som man må bruke taubane finens området som kan betegnes som rikt og som med noe godvilje kan defineres som verneverdig. Det pekes på at arealene har hatt og vil ha stor økonomisk verdi for skogbruket/virkesretten. Man reagerer på at Fylkeslandbruksstyret ikke har hatt verneforslaget til behandling, og man mener dette er feil saksbehandling. Man mener saksbehandlingen har gått så raskt at den verken er grundig eller demokratisk. Det kreves at fredningen utsettes til frivillig vern i området er utredet, og at forslaget trekkes på grunn av feil saksbehandling og inntil Fylkeslandbruksstyret har uttalt seg.

Det er MDs vurdering at vernesaken har fulgt saksbehandlingsreglene som gjelder for vern etter naturvernloven. MD viser merknader og tilrådingen fra fylkesmannen i Oppland og DN. MD slutter seg til disse, og tilrår at Koloberget naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Imsdalen naturreservat i Ringeby kommune, Oppland fylke (40 584 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et forholdsvis urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt vitenskapelig betydning fordi det er stort, godt arrondert, omfatter flere fjellskogdaler med nær intakte nedbørfelt og har store naturfaglige variasjoner. Området er egenartet fordi det stedvis har en meget god kontinuitet i død ved og meget store forekomster av sjeldne og sårbare arter og betydelige arealer har urskogpreg.

Inngrepstatus: Deler av området er definert som INON. Imsdalsvegen går gjennom deler av området. Det er også vei opp til Ormsetra. Det er for øvrig hytter ved Mikkelslåa og sør for Søre Imssjøen og naust ved søre Imssjøen.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF påpeker at forslaget tar hensyn til viktige og veinære arealer for tømmer- og vedhogst, ved at disse arealene er lagt utenfor foreslått verneområde. Inngrep som må tas hensyn til er Imsdalsveien og vei til Ormsetra, samt hytter og naust.

Ringeby kommune slutter seg til høringsuttalelsen fra Imsdalen statsallmenning.

Formannskapet vil understreke at flere grendelag med stor husdyrproduksjon er avhengig beitet

i Samdalen og Samtjønnna. Disse områdene må derfor tas ut av planen. Området er viktig for friluftslivet. Gjengroing vil bli et problem for utøvelsen av dette. Det er viktig at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsårer holdes i hevd.

Allmeningsstyret for Imsdalen statsallmenning framhever at verneforslaget vil båndlegge 79 % av Imsdalen Statsallmenningens produktive areal (7200 daa av 9100 daa). Mulighetene for å utnytte statsallmenningen gjennom økonomisk forsvarlig skogsdrift vil bli sterkt redusert. Det samme gjelder for bidrag til de bruksberettigedes behov for tilskudd og trevirke. Det foreslås derfor grenseendringer på vestre side av Nordre Ims-sjøen og østre side av Søndre Imssjøen. Allmeningsstyret mener det er interessekonflikter mellom bruken av området til beite og verneplanen og dens forskrifter. Det må kunne gjøres tiltak mot gjengroing. For å redusere konflikten med beite, foreslås grenseendringer i Samdalen og ved Skarven/Bjørnskarven. Det foreslås også grensejusteringer øst for Åsdalssetra av hensyn til virkesretten som ligger til denne.

Av hensyn til buer rundt Imssjøene foreslås det at naturreservatgrensa trekkes minst 20 m fra vannkanten. Som kompensasjon for de arealer som foreslås tatt ut, foreslår allmeningsstyret utvidelser av reservatet i nordvest, nord og nordøst. Allmeningsstyret er skeptiske til bestemmelsen i forskriften om at DN skal kunne regulere beitetrykket. Forskriften må dessuten kunne åpne for tillatelse til samlingskvever og utsetting av salt og mineraltilskudd.

Ringeby Fjellstyre ber om justeringer av grensa vest for Nordre Imssjøen og sørøst for Søre Imssjøen. Det er viktig for fjellstyret at rettighetene til beite og tradisjonell bruk av naust og fiskebuer opprettholdes som i dag, og at båter fortsatt kan ligge i opplag ved Imssjøene. Videre er det avgjørende at felt elg kan transporteres ut av området på en hensiktsmessig måte. Fredningsforskriftene for Imsdalen må utformes slik at de ikke er til hinder for det som er nevnt ovenfor. Fjellstyret krever at de nevnte punktene gis et generelt unntak fra verneforskriften.

Fåvang gjeterlag, Brekkom fellesdrift og Vekkom gjeterlag påpeker alle at de ikke vil akseptere noen regulering av beitetrykket slik forskriften foreslår i § 4.

Fåvang gjeterlag påpeker at viktige deler av deres beiteområde ligger innenfor verneforslaget i sør. Denne beitevirksomheten er av vesentlig betydning for husdyrholdet i bygda. Den foreslåtte vernegrensa i øst mot Hedmark fra Storskarven er helt uakseptabel og forslaget må justeres ved at grensa trekkes lengre ned mot Imsdalen. Områder som utgår i forslaget kan erstattes med arealer øst for planforslaget som har større vernekvaliteter. Tiltak som må være tillatt i tillegg til utlegging av saltsteiner bør være uttak av ved og rydding for økt beitekvalitet. Ellers bør det, som i dag, gjelde de regler som finnes for motorferdsel i utmark.

Brekkom fellesdrift framhever at Samdalen er et viktig beiteområde for Brekkom fellesdrift. Øvre grense i Samdalen må trekkes nedover mot Imsadalen. Beitet må kunne vedlikeholdes. Dette betyr rydding av skog, uttak av ved og lignende. Dette for å opprettholde beitekvaliteten. Det må også være tillatt å benytte elektrisk gjerde for å styre feet. Utkjøring av salt, transport av materialer til restaurering/vedlikehold av buer samt uttransport av sjuke dyr må være tillatt. Regulering av ferdsel må ikke gjelde landbruksdrift, noe som vil svekke beiteretten. Bruk av hest til ettersyn og sanking må fortsatt være tillatt.

Naturvernforbundet i Oppland (NVO) og Norsk Ornitologisk Forening, avd Oppland vurderer Imsdalen som den lokaliteten som har størst verneverdier i det framlagte verneplanforslaget. Det er viktig at området vernes som ett stort sammenhengende område. Et sammenhengende barskogsområde under naturlig dynamikk med store forekomster av flere rødlistearter vil da bli sikret. Området er unikt da det i norske skoger er få steder som kan betegnes urskog.

Imsdalen fiskestyre ønsker at nødvendig kultivering i tilstøtende elver og bekker må få fortsette som før for å fremme fisket i sjøene.

Ole Elstad er setereier i Åsdalen. Setra ligger utenfor planområdet, men blir berørt ved at gamle rettigheter tapes. Dette bør det gis erstatning for. Rettigheter som går tapt er beiterett og uttak av ved til setra. Som kompensasjon som følge av tap av rettigheter foreslås en grenseendring tilsvarende den som er foreslått av allmeningsstyret for Imsdalen statsallmenning.

Enkelt personer som er eiere av to fritidseiendommer i Imsdalen ber om at trefall og gjengroingstiltak kan utføres på stiene som blir benyttet som adkomst til overnevnte hytter/naust. Det er viktig at det fremdeles kan hogges ved til eget bruk rundt hyttene. For å kunne utføre tyngre vedlikehold på hyttene er det nødvendig å kunne få tillatelse til å frakte inn nødvendige materialer til dette med snøscooter eller helikopter når det er behov for dette. Tillatelser til slike tiltak må kunne gjennomføres uten søknader i hvert enkelt tilfelle.

Setervollen har tidligere blitt brukt av speidere. Det er ønskelig at dette også kan skje i framtida.

En enkeltperson stiller seg positiv til det verneforslaget som foreligger.

Fylkesmannens tilråding

Ringebu kommune og høringsinstansene som har rettigheter til skog og beite har foreslått til dels betydelige grenseendringer av hensyn til bruksrettigheter knyttet til trevirke og beite. Fylkesmannen viser her til at når det gjelder forholdet til skogbruket, ble det etter lokale innspill i forkant av høring tatt betydelige hensyn til forslag om grenseendringer. Som Statskog SF også påpeker i sin uttalelse, er de viktigste vegnære og produktive arealene dermed allerede tatt hensyn til. På bakgrunn av lokale ønsker har fylkesmannen vært på befarings i området.

En ytterligere begrensning av vernearealet i de øvre delene av lia vest for Nordre Ims-sjøen vil i praksis medføre at verneområdet deles i to hva gjelder produktive skogarealer. Dette er svært uheldig da en god del av verneverdiene i områder er knyttet opp mot at området tas vare på som ett helhetlig og sammenhengende skogområde. Evalueringen av skogvernet påpeker nettopp fraværet av slike store områder som en viktig mangel ved verneplanene fram til nå. Det vil derfor være av stor betydning å bevare denne kvaliteten fullt ut i Imsdalen. Samtidig er mesteparten av de aktuelle arealene bratte og tungdrevne. Fylkesmannen vil likevel kunne tilrå en justering av grensa langs Imsdalsvegen vest for Butangen.

Av samme hensyn, dvs. virkesressurs og vegnære arealer, vil fylkesmannen også tilrå at tre små delområder ved Ormvollen går ut (mellom Imsdalsvegen og Orma, mellom vege og Søre Imssjøen og øst for elva mellom sjøene). Det samme gjelder de flate arealene nord for Imsdalsvegen mot fylkesgrensa til Hedmark slik at de lettdrevne arealene i dette området tas ut.

Av hensyn til verneverdiene er det viktig at verneområdet har med seg hele gradienten fra dalbotn til snaufjell. Dette skaper en helhetlig og naturlig avgrensning der hele det økologiske spennet er med samtidig som det inkluderer de viktigste skogdekte delene av tre nedbørfelt. Av hensyn til disse verneverdiene hadde det egentlig vært en fordel at grensa hadde gått enda lenger inn i dalene for å få med seg mest mulig av nedbørfeltene og i tillegg store arealer fjellbjørkeskog av forskjellige typer. Fylkesmannen har likevel ikke sett på dette som hensiktsmessig.

Imsdalen har meget store verneverdier. Sentrale politiske føringer omkring vern av offentlig eide arealer for å oppfylle målsettingene for skogvernet tilsier at fylkesmannen må ha særlig vektige argumenter for omfattende arealbegrensninger av så viktige områder. De foreslåtte grenseendringene i Samdalen og langs Samtjønnbekken vil beskjære 3 kjerneområder med bl.a. forekomst av en direkte truet soppart. På denne bakgrunn kan ikke fylkesmannen tilrå særlige grenseendringer i disse områdene. I Samdalen er fylkesmannen likevel innstilt på å justere grensa noe i sør av hensyn til beite og arrondering. Det samme gjelder grensa mot Skarven. Her vil derfor grensa bli tilrådd trukket noe nærmere Bjørnskarven samtidig som ei bu og beitearealer blir liggende utenfor verneforslaget. Kjerneområdene i Samdalen og langs Samtjønnbekken blir likevel beholdt innenfor verneforslaget. Av hensyn til bruksrettene knyttet til Åsdalsetra og Ormsetrene vil fylkesmannen tilrå at grensa blir trukket lenger øst og vekk fra disse setrene.

De utvidelser som er foreslått er det ikke aktuelt å gå videre med i denne omgang. Arealene i nord og nordøst vil imidlertid bli registrert og vurdert nærmere med tanke på en slik utvidelse i disse retninger. Snaufjellarealene vestover fra Ormsetrene og Geilhugu er uansett ikke aktuelle i skogvernsammenheng.

Forslaget om å legge grensa vekk fra Imssjøene der den går ned til strandkanten er uheldig av hensyn til naturlige og godt arronderede grenser. Det er her tatt inn bestemmelser i forskriften som ivaretar vedlikehold og bruk av naust.

Bruk av hest til ettersyn og samling av beitedyr er tillatt, jf. § 4 punkt 6. Denne bestemmelsen gir også tillatelse til utfrakt av syke eller døde beitedyr med hest. Motorisert utfrakt av slike beitedyr vil fylkesmannen tilrå at det åpnes for gjennom en tilføyelse om dette i § 5 punkt 8, altså på tilsvarende måte som for felt storvilt. Også når det gjelder motorisert utfrakt av husdyr må det kunne gis en generell dispensasjon slik at en ikke trenger søke i enkelttilfeller. Fylkesmannen er også innstilt på å tilrå at det skal kunne tillates utkjøring og utlegging av saltsteiner og tilsvarende gjennom å ta inn et eget punkt om dette under § 5.

Både i Samdalen og langs Samtjønnbekken er det gamle utslåtter. Disse er dokumentert på kart. De gamle slåttene er i dag viktige beiteområder for storfe og sau for beitelagene i Brekkom (Samdalen) og Fåvang (Samtjønnna). I 2004 beitet til sammen ca. 500 storfe og ca. 5100 sau i disse områdene. Sør for Søre Imssjøen (Imsenden) har det i tidligere tider ligget to gårder. Innmarka til disse bruka er i begynnelsen av en gjengroingsfase. Utslåttene og innmarka har kulturhistorisk verdi og kan også ha spesielle naturfaglige kvaliteter. Det siste bør undersøkes nærmere. Både av hensyn til kulturhistorie, biologisk mangfold og beite vil det være en fordel om de gamle utslåttene og den gamle innmarka ikke grodde igjen. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det tas inn en bestemmelse i § 5 i forskriften om at disse utslåttene og innmarka kan ryddes i henhold til forvaltningsplan.

Vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg er tillatt, jf. forskriftutkastet § 4 punkt 9, og motorisert ferdsel i denne sammenheng vil kunne bli tillatt etter søknad, jf. § 5 punkt 1. Det samme gjelder rydding, merking og vedlikehold av stier, løyper og gamle ferdselsveger, jf. § 5 punkt 2. Det vil her kunne bli gitt en generell dispensasjon som gjør at en slipper å søke i hvert enkelt tilfelle. En sti (kjerreveg) langs Samtjønnbekken blir noe brukt til sykling og har også potensiale til ridning. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det tas inn en bestemmelse i § 5 om at slik aktivitet kan tillates etter bestemte traseer.

Når det gjelder fiskekultiveringstiltak viser fylkesmannen til at dette kan tillates etter søknad, jf. § 5 punkt 7. Bruk av setervoller og lignende til speideraktiviteter er tillatt så lenge aktiviteten begrenser seg til mindre grupper (skoleklassestørrelse) eller noen få telt. Større speiderleirer må ha særskilt tillatelse, jf. forskriften § 3 punkt 5 og § 5 punkt 5.

Sentrale høringsuttalelser: WWF understreker betydningen av å verne denne høyt prioriterte lokaliteten. NFS påpeker at elgjakta i Imsdalen er omfattende, og at det leggest til rette for at jegerne kan transportere ut elg på en formålstjenelig og fornuftig måte. I forhold til avgrensning viser NFS til Ringebu fjellstyre sin høringsuttalelse.

Direktoratets tilråding: DN har etter samtale med Fylkesmannen i Oppland lagt til følgende bestemmelse i verneforskriftens § 5. nr. 1: nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til setrer, hytter og buer med beltekjøretøy på godt snødekt mark. DN presiserer at forskriften ikke uten videre åpner for motorisert ferdsel til beite som sådan. DN kan heller ikke tilrå at det blir åpnet for å gi dispensasjoner for motorisert utfrakt av husdyr. DN viser i denne sammenheng til sin generelle tilråding i kap. 9. Etter DN's vurdering vil den foreslåtte forskrift legge til rette for at jegerne kan transportere ut elg på en formålstjenelig og fornuftig måte. DN viser til innkomne brev etter FM's tilråding. DN's vurdering er at dette ikke tilfører saken noe nytt og at fylkesmannen har drøftet punktene i sin tilråding. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Imsdalen naturreservat forøvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Oppland foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: For å fange opp relativt produktiv skogsmark i nedre del av bekkedalen bør grensen for naturreservatet, i tråd med Fylkesmannens høringsforslag, i størst mulig grad fange opp nedre del av Skakkebekken. Samtidig bør eksisterende hytter i området holdes utenfor naturreservatet, jf. vernekartet. For øvrig slutter MD seg til DN, og tilrå at Imsdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Skardseterlia naturreservat i Ringebu kommune, Oppland fylke (4003 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et til dels urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som gammelt skogforskningsområde. Området er egenartet fordi det har en stor høydegradient og stedvis har god kontinuitet i død ved og gode forekomster av sjeldne og sårbare arter, i tillegg til forekomst av alle vegetasjonstyper av gran- og furuskoger i regionen i naturskogtilstand.

Inngrepstatus: Det går en kraftledning gjennom den sørlige delen av området. Kun marginale deler av området er definert som INON.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF foreslår å ta ut noe snaufjell på toppen og arealer langs Skardsetervegen og nærmest Skardsetrene. Statskog påpeker også at det er viktig å bevare stinett i forsknings- og undervisningsøyemed. Det er også viktig at verneforskriften sikrer den framtidige forsøksvirksomheten som er av nasjonal betydning.

Ringebu kommune slutter seg til høringsuttalelsene fra Hirkjølen statsallmenning. Området er viktig for friluftslivet. Gjengroing vil bli et problem for utøvelsen av dette. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsårer er viktig.

Allmenningsstyret for Hirkjølen statsallmenning går i mot verneforslaget. Dersom området likevel skulle bli vernet, vil forslaget vedlagt på eget kart være det mest naturlige og ønskelige. Her vil driftsgrunnlaget til allmenningen bli bedre tatt vare på, og interessekonflikten med Skardsetrene redusert. Allmenningsstyret mener at området som er foreslått vernet utgjør en vesentlig del av den skogen som allmenningen i årene framover ville utøvd sin virkesrett i.

Dersom verneplanen gjennomføres medfører dette en omfattende begrensning av allmenningens mulighet til å oppfylle de bruksberettigedes krav på tilskudd eller virke. Andre lokaliteter bør derfor vurderes da konsekvensene vil bli store. Hirkjølen statsallmenning stiller spørsmål ved om skogforskningens interesser og et skogvern kan forenes. Skardsetrene vil med foreslått grense ligge mellom naturreservatet og grensa til Hedmark. Dette er uheldig og vil kunne føre til interessekonflikter mellom verneformål og den påregnelige bruken på setrene.

Ringebu fjellstyre påpeker at det er viktig at rettighetene til beite og aktivt seterbruk opprettholdes som i dag. Det er avgjørende at felt elg kan transporteres ut av terrenget i Hirkjølen på hensiktsmessig måte. I fredningsforskriftene bør uttransport av felt storvilt med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor og forsøksvirksomhet innenfor Hirkjølen forsøksområde være tillat uten søknad. Fortrinnsvis bør Skardseterlia tas ut av verneplanen. Alternativt bør området reduseres noe nederst i lia, spesielt i det nordlige delområdet, samt at de midtre delene bør gå ut på grunn av påvirkning og inngrep.

Naturvernforbundet i Oppland (NiO) og Norsk Ornitologisk Forening ser det som en fordel å verne lokaliteten Skardseterlia som et helhetlig område selv om de midtre partiene er forholdsvis påvirket. Viktigheten av å verne større sammenhengende områder er godt dokumentert. NiO mener at de fremmede artene i området bør fjernes. Videre mener NiO at det er viktig at det presiseres i forskriften at fortsatt forsøksvirksomhet innenfor Hirkjølen forsøksområde ikke må gå ut over verneverdiene eller formålet med vernet.

Skogforsk har betydelige forskningsinteresser i Skardseterlia. Hirkjølen ble etablert som forskningsområde allerede i 1929. Aktuell forskning som ligger i det foreslåtte verneområdet er fire langsiktige feltforsøk innen skogkultur, bledningsforsøk og planteavstand-forsøk. Det systematiske flatenettet i forband 200x200 meter blir en svært viktig faktor i den framtidige, langsiktige forskningen i hele området. Dette nettet bør fortsatt ligge urørt og uten videre inngrep. Forskningsaktiviteten baserer seg på faste flater og forsøksfelt med langsiktige mål. Flytting av aktivitetene er derfor uaktuelt med tanke på videre forskning. Forskningen bør også ha den friheten i å kunne gjennomføre nødvendige skogbehandlingstiltak innenfor feltforsøkene. I de eksisterende forsøk vil dette være tynningsinngrep. Det må være rom for tiltak som markberedning og planting i mulige framtidige forsøk. Tremålingsdata for å måle tilvekst og uttak av enkeltrær for spesialanalyser utenom feltforsøkene er også aktuelt. Forøk med fremmede treslag er under overvåning av Skogforsk på oppdrag fra LMD. Noen uønsket etablering av ny skog med utenlandske treslag er derfor under kontinuerlig kontroll. Den nyere forskningen i Skardseterlia består av økologiske undersøkelser langs en høydegradient helt opp

på snaufjellet. Her registreres vegetasjon-, jord- og klimadata på utvalgte feltstasjoner. I denne sammenhengen står klimaforskning sentralt. Det er etablert et natursti-nett for allmennheten. Utgangspunktet her har vært å informere om naturfaglige og miljømessige forhold i fjellskog i indre deler av Østlandet med basis i de naturvitenskaplige data som foreligger for området. Skogforsk mener at det i vernebestemmelsene må gis tillatelse til planting og såing for forskningsformål (§3, pkt.1). Det må også gis tillatelse til bruk av området til samlinger for forskere og allmennhet (§3, pkt.5). Skogforsk mener dessuten at det uten søknad (fra § 5 til § 4) må kunne gis tillatelse til pedagogisk tilrettelegging ved merking og vedlikehold av eksisterende stier, nye tilsvarende stier, hogst i etablerte plantefelt og generelt til forsøksvirksomhet uten forutgående søknad.

En privat person støtter verneforslaget og foreslår at en sammenkobling av reservatet med Ledsageren (frivillig vern) i Hedmark på sikt bør gjennomføres.

Fylkesmannens tilråding

Et sentralt tema ved høringa har vært forholdet til forskningen i Skardseterlia og tilpasningen mellom et eventuelt vern og denne forskningen. Slik området framstår etter tidligere forskningsaktiviteter og forskningens behov for rammebetingelser for videre aktivitet, reises det viktige, prinsipielle spørsmål om bruk av naturvernloven. Dette gjelder for så vidt både i forhold til inngreppssituasjonen og de tiltak fortsatt anvendt forskning må gjennomføre. Det er også et spørsmål om bruk av naturvernloven er det rette virkemiddelet for å sikre fortsatt forskning i området. Fylkesmannen vil understreke at forskningsvirksomheten i Skardseterlia må kunne fortsette. Per i dag er fylkesmannen ikke kjent med at det foreligger noen privatrettslig avtale mellom forskningen og grunneier/allmenningssstyre om rammene for forskningens virksomhet i området. Det er også på det rene at forskningen ikke er tjent med ordinær hogst innenfor verneforslaget. Tvert imot vil forskningen at gammelskogen i området skal stå urørt. Dette har forskningen i dag ingen garanti for. Allmenningssstyret har derimot konkrete planer om hogst. Fylkesmannen ser derfor at et vern vil kunne sikre rammebetingelsene for en fortsatt forskning i området. Dersom skogen av hensyn til forskningen ikke kan hogges, er det per i dag ikke kompensasjonsmuligheter til allmenningen for å la skogen i lia stå mer eller mindre urørt. Ved et vern etter naturvernloven som naturreservat vil allmenningen få erstatning for de tap de måtte lide som en følge av fredningen. Fylkesmannen mener derfor at en slik fredning vil kunne bli en ryddig og god løsning for både grunneier/allmenning og forskningen.

Et viktig generelt formål med opprettelse av verneområder er forskning. For Skardseterlia vil dette være et spesielt viktig formål. Fylkesmannen tilrår at forskningen må få rammebetingelser innenfor dette verneområde som gjør at den etablerte virksomheten i ho-vedtrekk kan fortsette. Forsøksfeltene med bledning og planteavstand er ifølge kart på ca. 5 daa hver, mens de to skogkulturfeltene er på ca. 0,6 daa hver seg. Dette er i en større sammenheng svært små arealer. Tynningsinngrep, stammeboring, markberedning, planting og hogst av enkeltrær i disse områdene i det vesle omfanget det her kan bli snakk om, synes derfor ikke å være noe stort problem i forhold til den ideelle målsettingen om å ivareta området urørt. Det systematiske flatenettet, generelle økologiske undersøkelser og den nye klimaforskningen er ikke noe problem i forhold til et mulig vern. Det samme gjelder vedlikehold og eventuell nyetablering av sti- og informasjonssystemet i området, jf. at også undervisning er et delmål ved opprettelse av verneområder.

Fylkesmannen ser for seg at dersom området skulle bli fredet, må det så fort som mulig etter et slikt vedtak utarbeides en forvaltningsplan som mer detaljert går gjennom forskningens behov og sier noe om plassering/sonering, arealer og tiltak inkludert stier og informasjon. Det samme gjelder behandlingen av de fremmede treslagene i området som på sikt må tas ut av et verneområde. I en slik sammenheng må det også diskuteres om større og eventuelle nye forsøk knyttet til f.eks. tynning, markberedning og planting kan flyttes utenfor vernområdet.

Fylkesmannen mener at intensjonen i de endringsforslagene Skogforsk har kommet med i forhold til fredningsforskriften er ivare tatt slik vernebestemmelsene er utformet i verneplanutkastet. Fylkesmannen er likevel enig i at for å presisere at forsøksvirksomheten må

få sine rammebetingelser fastlagt i en forvaltningsplan, bør det i forskriften § 5 punkt 9 stå ”Forsøksvirksomheten innenfor Hirkjølen forsøksområde i henhold til forvaltnings-plan”. Forskningen i området vil derfor ikke trenge å søke om en-kelttiltak, men vil kunne få en generell tillatelse til sin virksomhet med utgangspunkt i forvaltningsplanens beskrivelser.

Fylkesmannen ser at en stor andel av den hogstmodne skogen innenfor Hirkjølen statsallmenning vil bli båndlagt dersom verneforslaget for Skardseterlia blir vedtatt. Det er imidlertid lagt sterke politiske føringer på at vernearealet med skog skal økes, og for at konfliktene ved et slikt vern skal reduseres, må offentlig eide arealer benyttes og da i særdeleshet arealer eid av staten. Erstatningen som blir utbetalt etter en slik fredning, kan gå inn i fondet som allmenningsstyret disponerer. På den måten vil bruksrettsytelsene bli beholdt over tid. Dette er det erfaringer med fra andre tilsvarende allmenninger som har fått erstatninger etter fredningsvedtak.

Flere høringsinstanser foreslår grensejusteringer. Ringebu kommune, Hirkjølen statsallmenning og Ringebu fjellstyre vil trekke ut de nedre delene av lia slik at bare ei relativt smal stripe mot fjellet blir igjen. Med utgangspunkt i dokumenterte verneverdier og det som er sagt over om politiske føringer, kan fylkesmannen ikke tilrå en slik løsning dersom sentrale myndigheter går videre med verneforslaget. I en slik sammenheng er det likevel ingen tvil om at verneverdiene over tid vil være tjent med at området blir vernet som en helhet. Midtpartiet bør derfor eventuelt ikke tas ut. Statskog SF foreslår å ta ut noe snaufjell på toppen og arealer langs Skardsetervegen og nærmest Skardsetrene. Fylkesmannen slutter seg i hovedsak til en slik endring. På denne måten blir grensa gående lenger vekk fra setrene. Vest for setervegen og nord for brua over Stor-Hira ligger et mindre masseuttak som brukes for grusing av veggen. Vernegrensa legges utenom dette. For å unngå hogstflater og ungskog reduseres området i nord og i sørvest (mellom Stor-Hira og Rundhaug).

Etter en konkret vurdering kan det bli tillatt med bruk av firehjuls motorsykkel (ATV) for utkjøring av elgslakt. Det tørre fastmarksterrenget i lisida kan tilsi dette.

Det er tatt inn standardbestemmelser om bruk og vedlikehold av kraftledningen i området.

Med bakgrunn i de spørsmål som ble stilt innledningsvis, er fylkesmannen usikker på om fredning som naturreservat er det rette i forholdet mellom verneverdier, forskning og lokale brukerinteresser/skogbruk. I en slik sammenheng er området svært spesielt. Fylkesmannen mener derfor det vil være mest riktig at sentrale myndigheter tar stilling til disse spørsmålene.

Sentrale høringsuttalelser: NFS ber om at Skardseterlia blir tatt ut av verneplanen. Alternativt bør området reduseres noe, spesielt i det nordlige delområdet. Skardseterlia er et viktig jaktområde for Ringebu fjellstyre, og NFS mener det er helt nødvendig for jakta at terrenggående beltekjøretøy kan benyttes til uttransport av felt storvilt.

Direktoratets tilråding: Generelt sett er forskning et viktig formål med vern av skog. Det spesielle med Skardseterlia er at dette er område som har blitt bruk til forskning i over 70 år. Forskningen spenner over et vidt spekter fra forsøk på skogkultur via fremmede treslag til moderne klimarelatert forskning. Fylkesmannen diskuterer to hovedproblemstillinger knyttet til forskningsaktiviteten. Inngrep i form av tynningsinngrep, markberedning, hogst av enkelttrær er etter fylkesmannen sin vurdering aktuelt i et så vidt lite omfang at for området sett under et er dette et lite problem i forhold til vern. Fylkesmannen reiser også problemstillinger knyttet til fremmede treslag. Fremmede treslag dekker et svært lite areal av totalarealet. Det må videre være en forutsetning at samtlige fremmede treslag på sikt må tas ut av det foreslåtte verneområdet. En plan for dette må lages gjennom et nært samarbeid mellom forskning og forvaltning. For all annen forskning knyttet til systematiske rutenett og pågående klimaforskning er det små konflikter i forhold til et vern etter naturvernloven. Tvert i mot er det slik at høringsuttalelsen til Hirkjølen statsallmenning synliggjør at allmenningen har store planer om hogst i området. Dette vil være i konflikt både med forskningsinteressene og naturverninteressene. DN vil understreke at registreringsrapporten fra NINA-gruppen

dokumenterer til dels store naturverdier i området som en helhet. Blant annet er det registrert over 20 rødlistede arter i området samt at Skardseterlia dekker flere mangler ved dagens skogvern. DN er derfor av den oppfatning at Skardseterlia som en helhet kan vernes med hjemmel i naturvernlovens § 8, med de nødvendige presiseringer som diskutert av fylkesmannen og direktoratet. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Skardseterlia naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Oppland foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD viser til at i høringsforslaget var sonene på begge sider av Skardsbekken fanget opp. Dette vil være økologisk gunstig bl.a. i et restaureringsperspektiv. I tråd med Fylkesmannens høringsforslag bør derfor grensen gå øst for Skardseterbekken, samtidig som arealet nærmest Skardsetrene holdes utenfor naturreservatet. Videre følger grensen bekken oppover, jf. vernekart. For øvrig slutter MD seg til DN, og tilrår at Skardsetlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Djupåa og Grøtåshaugen naturreservat i Gausdal kommune, Oppland (13 750 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et forholdsvis urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt vitenskapelig betydning fordi det er stort, godt arrondert og med stor variasjon i vegetasjons-, skog- og naturtyper, bl.a. kilder og rikmyrer. Området er egenartet fordi det stedvis har god kontinuitet i død ved og store forekomster av sjeldne og sårbare arter.

Inngrepstatus: En betydelig del av området er definert som INON. Det finnes en hytte og en gapahuk ved Hindalssjøen.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF mener at det foreslåtte arealet må justeres slik at det blir større avstand fra fellessetrene (Myra og Herfjell), for å sikre eventuelle utvidelser her.

Gausdal kommune har ingen innvendinger mot verneforslaget, men har bemerkninger og forslag til endringer i verneforskriftene: Tillatelse til orienteringsløp bør tas inn i § 4, til bålbrekking bør det også være tillatt å bruke tørre kvister fra trær og bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning bør bli tillatt.

Gausdal fjellstyre har flere forslag til endring av forskriften. I forhold til regulering av ferdsel ønsker fjellstyret at det må presiseres at eventuelle endringer kun kan skje gjennom en lokal høring. Fjellstyret ønsker at følgende bestemmelser skal flyttes fra § 5 til § 4: Bruk av hest og lett beltegående kjøretøy for uttransport av felt storvilt og i forbindelse med tillatt landbruksvirksomhet, rydding og hogst av vegetasjon rundt eksisterende bu, gapahuk og hogst av ved til disse, merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier, bruk av prepareringsmaskin for oppkjøring av eksisterende skiløype og utsetting av fisk i de vann som blir liggende innenfor Grøtåshaugen naturreservat. Videre ønsker de at regelverket for bålbrekking skal være i samsvar med gjeldende lovverk.

Bygdalista i Gausdal ser det som meget positivt at området Grøtåshaugen/Djupåa får status som naturreservat. Det er vanskelig å se at dette vernet innebærer konflikter med andre interesser så lenge jakt, fiske og tradisjonelt friluftsliv kan utøves. Fredningsforskriftene bør bli som i nåværende Djupåa naturreservat. Bygdalista mener at området gjerne kunne ha vært større.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland mener denne lokaliteten fremstår som svært verneverdig. Spennvidden i vegetasjonstyper er stor, med bl.a. stort innslag av rikmyr. Sammen med Djupåa naturreservat vil verneområdet bli et svært variert og verdifullt naturreservat.

En privatperson støtter verneforslaget. Navnet på området bør bli Grøtåshaugen - Djupådalen.

Fylkesmannens tilråding

Avstanden mellom forslag til vernegrense og fellessetrene Myra og Herfjell er på ca. 80-150 m. Det kan være aktuelt å utvide disse fellessetrene vestover og sørvestover. Fylkesmannen er av denne grunn innstilt på å endre grensene i dette området slik at det gir større rom for utvidelse av fellessetrene. Dette dreier seg om et areal på noe over 100 daa med mest gammel naturskog.

De viktigste verneverdiene inkludert et større kjerneområde beholdes imidlertid i sin helhet innenfor vernforslaget.

Særlig start- og målområdet for et orienteringsløp kan medføre stor slitasje på vegetasjonen og forstyrrelser på dyrelivet. Det samme kan større orienteringsløp med traseer i bløtt terreng og i nærheten av sårbare leveområder for dyrelivet. Derfor er slike større arrangementer i naturreservater i utgangspunktet forbudt. Den foreslåtte forskrift åpner for at f.eks. orienteringsløp kan tillates etter søknad. Gjennom at slike løp er søknadspliktige har forvaltningsmyndigheten kontroll på at denne type aktivitet ikke får et omfang som er uheldig for verneverdiene og formålet med vernet. Fylkesmannen vil derfor tilrå at forskriften ikke endres på dette punktet. Fylkesmannen vil likevel presisere at det ikke skulle være noe stort problem for verneverdiene at det gjennomføres enkelte små eller mellomstore orienteringsløp med traseer inne i reservatet så lenge start- og målområdet holdes utenfor, og at dette skjer på en tid av året og i områder der dyrelivet blir lite forstyrret.

Fylkesmannen er enig i at et såpass stort og tilsynelatende robust område som Djupåa – Grøtåshaugen burde kunne tåle bålbrenning der tørrkvist også fra trær kan brukes til ved. Deler av området, bl.a. med mye skorpelav på kvist, eksisterende Djupåa naturreservat og områder som er mye brukt til friluftsliv (f.eks. ved gapahuken ved Hindalssjøen), er imidlertid sårbare for slik bryting av kvist. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn en bestemmelse under § 5 om at det etter søknad kan tillates bålbrenning med tørrkvist som brytes fra trær. Fylkesmannen tenker seg da at det etableres en sonering av reservatet der dette kan tillates, og at det derfor blir unødvendig å søke spesielt om dette. Dette gir også forvaltningsmyndigheten muligheten til å trekke soneringen tilbake dersom det skulle vise seg at bryting av tørrkvist fra trær får et for stort omfang ut fra verneverdiene.

Etter en konkret vurdering av forbudet mot ridning og bruk av sykkel og hest og kjerre tilsier de lokale forholdene at noe av dette tillates etter søknad og da langs bestemte traseer. Fylkesmannen vil derfor, under noe tvil, tilrå at det for Djupåa – Grøtåshaugen tas inn en bestemmelse i § 5 om at ridning og bruk av sykkel kan tillates etter søknad. Dersom slik aktivitet viser seg å få for store negative konsekvenser, kan tillatelsen trekkes tilbake.

Bruk av hest til ettersyn og samling av beitedyr er tillatt, jf. § 4 punkt 6. Denne bestemmelsen gir også tillatelse til utfrakt av syke eller døde beitedyr med hest og annen form for kløving i forbindelse med landbruksvirksomhet. Motorisert utfrakt av slike beitedyr vil fylkesmannen tilrå at det åpnes for gjennom en tilføyelse om dette i § 5 punkt 8, altså på tilsvarende måte som for felt storvilt. Fylkesmannen er også innstilt på å tilrå at det skal kunne tillates utkjøring og utlegging av saltsteiner og tilsvarende gjennom å ta inn et eget punkt om dette under § 5.

Rydding, merking og vedlikehold av stier, løyper og gamle ferdselsveger vil kunne bli tillatt, jf. § 5 punkt 2. Det vil her kunne bli gitt en generell dispensasjon som gjør at en slipper å søke i hvert enkelt tilfelle.

Sentrale høringsuttalelser: Statnett SF viser til at det under arbeidet med et forprosjekt for ny kraftforsyning fra Sunndal til Frogner i Akershus er vurdert en trase som vil gå gjennom det foreslåtte Grøtåshaugen naturreservat. Forprosjektet viser at det kan være vanskelig å finne andre brukbare traseer her. Statnett ønsker derfor primært at verneforslaget trekkes, subsidiært at det i vernebestemmelsene gis adgang til nybygging av en sentralnettsledning gjennom Grøtåshaugen naturreservat når dette eventuelt blir aktuelt. En foreløpig vurdering tilsier at det er mest aktuelt å gå over det eksisterende Djupåa naturreservat. NFS ønsker at bruk av beltegående kjøretøy også må kunne benyttes i samband med lovlig landbruksvirksomhet. NFS ønsker å flytte en hel rekke unntak fra vernebestemmelsene fra § 5 til § 4: rydding og hogst av vegetasjon rundt eksisterende bu og gapahuk, og hogst av ved til disse, merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier, bruk av prepareringsmaskin for oppkjøring av eksisterende skiløyper og utsetting av fisk.

Direktoratets tilråding: I forhold til Statnett sin høringsuttalelse om en mulig ny trase for sentraledningsnettet for kraftforsyning vises det til DN sin generelle tilråding i kap. 9 hvor dette er spesifikt omtalt. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Djupåa og Grøtåshaugen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Oppland foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding:

Hvis det blir aktuelt med en ny trase for sentraledningsnettet for kraftforsyning, og det ikke er mulig å finne alternative traseer utenfor verneområdet, viser MD til den generelle dispensasjonsbestemmelsen om arbeider av vesentlige samfunnsmessig betydning. En eventuell ny sentralnettsledning vil måtte vurderes i forhold til denne bestemmelsen.

MD slutter seg for øvrig til DN, og tilrår at Djupåa og Grøtåshaugen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Saltstutlia naturreservat i Nordre Land kommune, Oppland fylke (9150 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et forholdsvis urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en spesiell verdi fordi det er relativt stort og lite berørt av nyere tids hogstpåvirkning. Området har klare verdier som et stort, sammenhengende område med naturskog av kompakt granskog, og er representativt for de store humide åstraktene ved Mjøsa. Skogen er virkesrik med ganske stor kubikkmasse, selv om boniteten stort sett er lav. Klimaet er humid, og skogen har et tydelig fuktig preg med store mengder skjegglav. Området er på nær 10 km². I forhold til mangelanalysen fanger området opp intakte og sammenhengende store skogområder og delvis større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk.

Inngrepstatus: Det er to hytter mellom de to Torpevatna.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF foreslår å ta ut den sørøstre delen av området fra Gravskardbekken. I tillegg må grensa i vest legges i god avstand fra arealene som er godkjent for hytteutbygging. Området har hatt og vil ha stor økonomisk verdi for skogbruket.

Naturvernforbundet i Oppland (NVO) ber om at sørøstre delen av området inngår i verneområdet. Grunnen til dette, på tross av lite optimal arrondering, er at større områder bedre sikrer arter deres livsbetingelser. Ved et vern av dette arealet er det mulig å binde området sammen med områder i Nordre Land hvor det er større forekomster av huldrestry. De små privateide kilene bør også vernes for å få til optimal arrondering. Ved etablering av skiløyper bør det ikke hogges traseer i skogen.

Norsk Ornitologisk Forening slutter seg til den faglige betenkeligheten som ligger i å vurdere de sørøstre deler av lokaliteten for vern. Det er viktig at faglige kriterier ligger til grunn dersom et område skal vernes. Hogstpåvirkning, arrondering og vegbygging taler i mot dette. I de resterende deler av området anses verneverdiene som godt begrunnet og verneverdiene åpenbare.

En privatperson støtter verneforslaget.

Fylkesmannens tilråding: Arealet i sørøst er klart mer påvirket av hogst (en relativt stor arealandel i hogstklasse II og III) og inngrep (to veger) enn de øvrige delene. Samtidig har dette arealet en dårlig arrondering. På den andre sida er det denne delen som vegetasjonsmessig har de rikeste arealene. Etter en totalvurdering finner fylkesmannen å kunne tilrå at de sørøstre delene går ut av verneforslaget. Det er her lagt vesentlig vekt på inngrep, høg ungskogandel og arrondering som gjør at verneverdiene er relativt små. Fylkesmannen vil beholde arealet omkring Lauvlielva da det her er et kjerneområde bestående av bekkekløft med eldre naturskog i aldersfase. Statskog SF foreslår å ta ut deler av de vestre områdene. En slik endring vil delvis utelate et kjerneområde nordøst for Tållåmyra med til dels rike vegetasjonstyper og gammel, kompakt naturskog. Nærheten til et framtidig hyttefelt er heller ikke noe argument i seg selv for å ta ut arealet. Vegen som ligger mellom det planlagte hyttefeltet og verneforslaget danner her

ei godt arrondert grense. Saltstutlia er et såkalt "storområde" og det er viktig å beholde denne kvaliteten. Fylkesmannen kan derfor ikke støtte forslaget om grenseendring fra Statskog SF.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: DN har etter samtale med Fylkesmannen i Oppland lagt til følgende bestemmelse i verneforskriftens § 5. nr. 1: nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til setrer, hytter og buer med beltekjøretøy på godt snødekt mark. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Saltstutlia naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Oppland foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Saltstutlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Barmen naturreservat i Kongsberg kommune, Buskerud fylke (15 500 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særlig stor betydning som en stor intakt naturskog, med lommer av urskogpreg. Her finnes flere rike naturtyper med en rekke kalkkrevende arter.

Inngrepstatus: To omfattende gruvekomplekser, Christian 7. gruvene ved Helgevann og Knutehove gruvene, ligger innenfor området. Damanlegg ved Helgevann, tipphauger og vognvei fra Henschensetra mot Helgevann er også tydelige bevis på et tidligere stort aktivitetsnivå. Sør for Knutehovet ligger Barlinddalshytta, ei koie som eies av Statskog. Ved Helgevannsdammen ligger et båthus og redskapsskur. De sentrale delene er definert som INON.

Lokale høringsuttalelser

Norsk Bergverksmuseum (NB) og Statskog SF foreslår å ta ut området øst for Davidsdam. Her er mange kulturminner, og det foregår rutinemessig skjøtsel av dammen og vannrennene. Statskog SF har mange forslag til justering av grensen for Barmen: En utvidelse i nordøst slik at grensa går langsmed Kongensdam og bekken nord for dammen; en mindre reduksjon ved at grensa helt i nord følger kote 500 moh. framfor ei rett linje; en mindre reduksjon ved at vestre hjørnepunkt trekkes 200 m lenger østover; en mindre utvidelse ved at grensa vest for Sætertjenn trekkes 150 meter sørover; mindre justeringer sør og øst for Helgevann, både reduksjon og utvidelse i forhold til forslaget. Fra Henschensetra til Korbu i sør foreslår Statskog SF en reduksjon for å unngå omtvistet grense med nabo samt viktig kjørevei. De mener grensa bør følge stien (vognveien) fra enden av skogsbil-veien nord for Korbu, nordøstover til Henschensetra. I området som foreslås tatt ut er det viktige kjøreveier som brukes bl.a. for utkjøring ved drift av skogen sør for reservateforslaget. Det blir også kjørt opp skiløype her. Lengst vest går eiendomsgrensa noe lenger øst enn avmerket på økonomisk kartverk. Hvis reservatavgrensningen blir omtrent som nå, har Statskog behov for å anlegge en driftsvei på sin side av eiendomsgrensa, altså litt innenfor grenseforslaget, for å komme til skog sør for reservatet.

Norsk Bergverksmuseum og Statskog SF påpeker at kulturminnene er avhengig av mer enn bare vedlikehold (§ 4 nr. 9). Dette gjelder både tiltak på bygninger og anlegg, og skjøtsel som innbefatter bl.a. rydding av vegetasjon. Statskog SF påpeker også at det enkelte ganger trengs begrensede tiltak i terrenget for adkomst og sikringstiltak, samt bruk av kjemiske bekjempingsmidler for å unngå uønsket vegetasjon. Statskog SF mener det bør være generelt tillatt med skjøtsel av de gamle ferdsselsveiene som omfattes av skjøtselen av Kongsberg Sølververk. Videre påpeker de at motorisert transport er nødvendig i f.m. kulturminneskjøtselen, dette gjelder også på Helgevann og Davidsdam. Statskog SF og NB foreslår at det ikke skal være søknadsplikt for motorferdsel i f.m. skjøtsel av kulturminner. Lufttransport kan i noen tilfeller også være aktuelt for disse formålene. De samme høringsparter mener at ved eventuelle kryssende interesser må kulturminneinteressene prioriteres framfor naturverninteressene, og at dette bør tydeliggjøres i forskriften.

Statskog SF viser til at det står et enkelt båthus og materialskur i sørenden av Helgevann. Der er dessuten opplag av båt som brukes i fiske, fiskekultivering og transport av materialer til damanlegget. De ønsker at det tas inn i forskriften et forbehold om opplag av båter her. Statskog har forslag til nytt punkt under § 4 som tillater regulering av vannmagasinene Helgevann og Davidsdam. Vannstanden må justeres ved vedlikehold av dam eller rennesystem. Statskog ønsker at fiskeforvaltningstiltak skal være generelt tillatt, det er foreslått søknadspliktig. Statskog mener at motorferdsel bør være generelt tillatt i f.m. vilt- og fiskeforvaltning, både til vanns og på etablerte stier eller veier. Videre mener de det bør være generelt tillatt med motorferdsel i f.m. vedlikehold av bygninger og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet, vedlikehold av kulturminner, merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsveier, samt preparering av løyper.

Kongsberg kommune gir sin generelle tilslutning til verneplanforslaget.

Telemark heimvernsdistrikt 03 forutsetter at skyte- og øvingsfeltet som berøres av verneforslaget for Barmen, fortsatt skal kunne brukes til militære øvelser. Bruken er lett og sporadisk, slik at det ikke vil være problematisk for Forsvaret om området blir vernet. Det bør gå klarere frem av forskriften at dette vil være mulig.

Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud mener § 4 nr.7 bør endres til ”Bålbrenning med tørrkvist sanket ved håndmakt (ikke øks/sag) eller medbrakt ved...”. Denne høringspart mener også at § 7 bør endres til at det ”skal utarbeides forvaltningsplan”.

Kongsberg Orienteringslag ønsker å kunne fortsette med den organiserte aktiviteten laget driver nå. Det gjelder treninger, utplasserte orienteringsposter og enkelte arrangement.

En enkeltperson ønsker å hogge ved innenfor forslaget til Barmen naturreservat.

Andre enkeltpersoner mener det må åpnes for å kunne søke tillatelse til snøskutertransport til setra på Lisetra i f.m. vedlikehold, utleie, vedhogst m.m.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen er enig i at forskriften bør endres slik at det går tydeligere fram at også mer omfattende skjøtsel er tillatt. Forslag til ny tekst i § 4 pkt. 9: ” Vedlikehold og skjøtsel av bygninger og anlegg omfattet av fredning av Kongsberg Sølvverk kulturmiljø, herunder fjerning av uønsket vegetasjon og begrensede tiltak i terrenget for atkomst og sikringstiltak.” Når det gjelder skjøtsel av de gamle ferdselsveiene som en del av Kongsberg Sølvverk kulturminne, vil også dette være generelt tillatt. I naturreservater er det et mål at motorferdselen skal holdes på et lavest mulig nivå, og det er svært få formål der motorferdsel er generelt tillatt. Fylkesmannen ønsker ikke at det åpnes for motorferdsel i f.m. kulturminneskjøtsel generelt, men mener det kan gis flerårige tillatelser etter søknad/plan.

Fylkesmannen vil bemerke at en fra miljøvernmyndighetene har sett kulturminnevernet som en positiv faktor for naturvern i Barmen. Det er Fylkesmannens intensjon at forvaltning og skjøtsel av kulturminnene skal kunne foregå i nært samarbeid med forvaltningsmyndigheten for kulturminnene. Det ble i høringsutkastet lagt vekt på å gjøre en tilpasning slik at nødvendig skjøtsel av kulturminnene kunne foregå. Siden vedtaket om naturvern kommer seinere enn kulturminnevernet, vil forskriften for naturreservatet være den som går foran ved eventuelle konflikter. Imidlertid gis i forskriften en generell tillatelse til skjøtselstiltak, og Fylkesmannen mener derfor det ikke er nødvendig med en spesifisering av kulturminnevernets forrang i forskriften.

Fylkesmannen tilrår å endre grensene for Barmen på alle punkt som Norsk Bergverksmuseum og Statskog foreslår, men unntak av det siste forslaget fra Henschenseter til Korbu i sør. Fylkesmannen vil vise til at arealet i den sørlige delen av reservatforslaget er det mest verdifulle vernefaglig sett. Her er flere kjerneområder, men bare ett innenfor den delen som foreslås tatt ut. Det er et relativt stort område med gammel naturskog, med variert topografi og vegetasjon, og med flere basiske vannsig som har artsrik karplanteflora. Det er også registrert ett kjerneområde innenfor reduksjonsforslaget. Fylkesmannen mener at denne delen hører naturlig med i reservatet. En reduksjon av arealet som foreslått her vil gå ut over verneverdien i området, og Fylkesmannen tilrår at grensa beholdes som i høringsforslaget.

Fylkesmannen er enig i at den bruken som i dag foregår i skyte- og øvingsfeltet, ikke vil være problematisk i forhold til vern. Ifølge forskriften er militær operativ virksomhet generelt tillatt, mens militær øvingskjøring kan tillates etter søknad. Dersom det er aktuelt med øvelser som ikke er tillatt etter verneforskriften, kan det tillates etter søknad. Fylkesmannen mener dette bør kunne dekke behovet til heimvernsdistriktet.

Det foreslås at det tas inn en bestemmelse i forskriften som tillater regulering av vannstanden i Helgevann og Davids dam i forbindelse med vedlikehold av dammer og rennesystem. Fylkesmannen foreslår å endre forskriften slik at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til opplag av båter. Fylkesmannen ser ikke behov for å regulere bålbrenning utover forslaget som gikk på høring. Fylkesmannen mener det bør kunne åpnes for at de som har hytte/seter på Lisetra kan få tillatelse til scootertransport gjennom reservatet for frakt av materialer, ved og annet utstyr til hyttene, men at det ikke åpnes for persontransport. Vedr. andre spørsmål knyttet til motorferdsel og hogst av ved innenfor verneforslaget vises det til generelle merknader.

Sentrale høringsuttalelser: RA viser til at det er gjort greit rede for at forslaget om Barmen naturreservat overlapper med et område som er fredet som kulturmiljø. Det er også positivt at dette er fulgt opp med en egen unntaksbestemmelse i § 4. RA ber likevel om at foretas en avklaring av prioritet i forhold til framtidige konflikter i forvaltningen av "fellesområdene" mellom de to fredningsformene. RA ber om at det i et nytt nr. 8 i § 3 tas inn en bestemmelse om at når det gjelder tiltak innenfor det konkrete område som er fredet etter både naturvern- og kulturminneloven skal bestemmelsene for kulturmiljøfredningen gjelde i tilfelle det oppstår motstrid med fredningen av naturreservatet. Dersom denne løsningen ikke aksepteres, vil RA subsidiært foreslå at det foretas en grensejustering av forslaget til naturreservat, slik at dette legges inntil, men ikke overlapper det fredete kulturmiljøet. I tilfelle videreføring av et "fellesområde" ber RA om følgende:

- På vernekartet bør fellesområdet markeres og gis et eget navn.
- En formulering av formålet med kulturmiljøfredningen tas inn i § 2.
- I §§ 5 og 6 tas inn formuleringer som redegjør for at Buskerud fylkeskommune er dispensasjonsmyndighet i forhold til fredningsbestemmelsene som gjelder kulturmiljøfredningen

For øvrig viser RA til Norsk Bergverksmuseums høringsuttalelse til Fylkesmannen av 6.4.2005 hvor det fremmes et konkret forslag om å endre grensene til det foreslåtte naturreservatet i det delområdet som dekker Davids dam og rennesystemet derfra. RA støtter dette forslaget.

Direktoratets tilråding

DN viser til den lokale høringen og samtaler med Statskog/SB Skog på Kongsberg, og registrerer at "felles areal" med kulturmiljø- og naturvernfredningen er på ca. 6800 daa. Deler av dette arealet har store naturverdier og er et sentralt element i forslaget om Barmen naturreservat.

DN viser til at grensene for Barmen er endret i tråd med forslag fra Norsk Bergverksmuseum og Statskog SF, videre at det i forskriften er ytterligere spesifisert at vedlikehold og skjøtsel av bygninger og anlegg omfattet av fredningen av Kongsberg Sølvsverk kulturmiljø er gitt et generelt unntak fra verneforskriften. Etter en grundig vurdering finner likevel DN grunn til å stramme noe inn på vedlikeholdsbestemmelsene i tilknytning til kulturminner, jf. § 4 nr. 9. Bestemmelsen om fjerning av uønsket vegetasjon og begrensede tiltak i terrenget for atkomst er av en så vidt omfattende karakter at DN tilrå at denne bestemmelsen må være søknadspliktig, jf. § 5. Begrunnelsen ligger i hensynet til verneformålet og de generelle fredningsbestemmelsene i et naturreservat, samt for å sikre en god dialog mellom de ulike forvaltningsmyndighetene i dette spørsmålet.

Naturvernlovens § 8 hjemler ikke vern av kulturminner og/eller kulturmiljø som en del av et naturreservat. DN kan derfor ikke komme RA i møte med at forholdet til kulturmiljøfredningen tas inn i formålet, men DN vil understreke at en fra miljøvernmyndighetene sin side har sett kulturminnevernet som en positiv faktor for naturvern i Barmen. DN kan heller ikke komme

RA i møte på punktet om at det i §§ 5 og 6 tas det inn formuleringer som redegjør for at Buskerud fylkeskommune er dispensasjonsmyndighet i forhold til fredningsbestemmelsene som gjelder kulturmiljøfredningen. Det er likevel lang tradisjon for at fylkesmennene som forvaltningsmyndighet for verneområder bruker fylkeskommunene sin kompetanse i slike saker. DN vil presisere at dette er en forutsetning for at et vern av Barmen naturreservat skal fungere etter hensikten. I denne sammenheng vil også DN bemerke at arealene som dekker Davidsdam og rennesystemet derfra er tatt ut av verneplanforslaget. DN er enig med RA i at arealer som er felles for både naturvern og kulturminnevern markeres på vernekartet for Barmen naturreservat.

DN forutsetter at vernegrensa ved Davids dam går ned til øvre regulerings høyde slik at regulering av Davids dam ikke kommer i konflikt med naturreservatet.

I følge Statskog SF sitt høringsbrev til den lokale høringa er det et felles areal mellom forslaget til Barmen naturreservat og det militære øvings- og skytefeltet på ca. 150 dekar. Direktoratet vil presisere at militære øvelser ikke kan betraktes som militær operativ virksomhet, jf. brev fra Forsvarets Overkommando, Operasjonsstaben datert 1.7.1997. Etter direktoratet sin vurdering, er det derfor nødvendig å ta med en bestemmelse i § 5 om at bruk av det militære skyte- og øvingsfeltet kan tillates etter søknad. Det bør etter direktoratet sin vurdering etableres et samarbeidsforum mellom brukerne av øvingsfeltet og forvaltningsmyndigheten som diskuterer bruken av den delen av øvingsfeltet som ligger innenfor verneforslaget. For øvrig tilsier det marginale arealoverlappet at dette ikke bør bli noe problem i forvaltningen av Barmen naturreservat.

Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Barmen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Buskerud foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD viser til at etter lokal høring har Fylkesmannen i Buskerud tatt ut det viktigste arealet for kulturmiljøfredningen, som i utgangspunktet var foreslått vernet som naturreservat. MD understreker at for de arealene som både omfattes av kulturmiljøfredningen og naturreservatet er spesielt viktig med et nært samarbeid mellom forvaltningsmyndighetene for de ulike verneformene. Det bør utarbeides felles retningslinjer for forvaltningen av fellesområdet for de to verneformene, slik at man sikrer en helhetlig forvaltning av dette arealet.

MD viser til brev av 7.7.05 fra Bergvesenet til DN, senere videresendt fra DN til MD, vedrørende behovet for sikring av gruveåpninger inkludert bruk av motorisert transport. MD viser til at det i verneforskriften er åpnet for slike sikringstiltak (§ 4) og etter søknad også for nødvendig motorferdsel i den forbindelse (§ 5).

For øvrig slutter MD seg til DN, og tilrår at Barmen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Gjuvet naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke (2050 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som intakt lavereliggende skog i sørboreal sone, og er egenartet i form av en stor forekomst av gammel naturskog på kalkrikt grunnfjell, med innslag av edellauvskog og stort biologisk mangfold.

Inngrepstatus: Det er en gammel driftshytte ved Prestodden.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF opplyser at det ved Prestodden er gjennomført noe opparbeiding av en raste- og bål plass som brukes til friluftsliv. Statskog foretrekker at avgrensningen i øst trekkes mot vest slik at grensen for verneområdet samsvarer mer med der terrenget faller ned mot Tinnsjøen. Tinn kommune, samfunnsutvalget har i møte den 16. mars

2005 avgitt følgende uttalelse: ” Med tilvisning til fakta og vurderingar som framgår av saka, og under føresetnad av at private bruksrettar blir tekne forsvarleg omsyn til, kan Tinn kommune gje si tilslutning til det framlagte forslaget til vern av skog på Statskog SF sine eigedomar i Tinn kommune.” NVE Region sør opplyser at vannkraftprosjektet Gjuvhovd er behandlet i Samlet Plan og plassert i kategori II. For verneforslag med vannkraftprosjekter i kategori II, skal den vidare behandling av verneforslaget avklare forholdet mellom vern og vannkraftprosjekter, jf St. meld. Nr. 62 (1991-92).

Fylkesmannens tilråding: Statskog SF hadde helst sett at vernområdet ble redusert til et areal som for det meste er vist som hensynsområde i nøkkelbiotopregistreringene. Det vil i praksis si lia fra Tinnsjøen opp til knekken der terrenget flater ut. Slik som avgrensningen er foreslått i høringsdokumentet er hele gradienten opp til topp-punktene på Gjuvhovd og Presthovd tatt med. Det vil si at en del ung kulturskog, spesielt rundt Gjuvhovd, blir tatt med i det fore-slåtte reservatet. For å få med hele høydegradienten, fra Tinnsjøen på ca 190 m o.h., til Gjuvhovd på 737 m.o.h. og Presthovd på 792 m o.h., er det ønskelig at grensene for et framtidig reservat legges over disse toppene. Fylkesmannen foreslår en mindre grensejustering i vest slik at hele skogbilvegen blir liggende utenfor reservatet, men vil for øvrig tilrå at grensen settes som vist i høringsdokumentet. Når det gjelder forholdet mellom vern og vannkraftprosjekter i kategori II ser Fylkesmannen dette som en sak som må avklares sentralt. Fylkesmannen vil likevel bemerke at utvidelsesforslaget i liten grad vil berøre vasskraftinteressene i området. Fylkesmannen vil tilrå at området fredes som en utvidelse av Gjuvet naturreservat, med den ovenfor nevnte grensejustering, og for øvrig avgrensning som vist i høringsdoku-mentet. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: ”Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.”

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: DN viser til at Gjuvet naturreservat ble vernet ved kongelig resolusjon datert 9.7.1993. Dette vernevedtaket omfattet hele det sentrale fossefallet rundt elva Gjuvåi. Direktoratet konkluderer derfor med at spørsmålet knyttet til en eventuell utbygging av Gjuvåi ble avklart til fordel for vern ved vernevedtaket for Gjuvet naturreservat i 1993. I forhold til motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merknadene i kap. 9. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Gjuvet naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Gjuvet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Lauvhøgdi naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke (1720 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som et representativt område for høytliggende granskog i regionen og er egenartet i form av et naturskogsområde med kjerneområde med gammel naturskog av gran, stort innslag av død ved og mange arter av vedboende sopp, og partier med høgstaudevegetasjon.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser:

Statskog SF påpeker at avgrensningen av området ikke medfører vesentlige ulemper mht. fremtidig virksomhet i området. Grensen i Finntjønn følger trolig ikke eiendomsgrensen for Statskogs areal.

Tinn kommune, samfunnsutvalget har i møte den 16. mars 2005 avgitt følgende uttalelse:

”Med tilvisning til fakta og vurderingar som framgår av saka, og under føresetnad av at private bruksrettar blir tekne forsvarleg omsyn til, kan Tinn kommune gje si tilslutning til det framlagte forslaget til vern av skog på Statskog SF sine eigedomar i Tinn kommune.”

Naturvernforbundet i Telemark og Aust – Agder uttaler at området har store naturverdier tilknyttet lite påvirket fjellskog, men påpeker at avgrensningen er ikke optimal, da det er en innbuktning midt på reservatet. Fylkesmannen oppfordres til å undersøke utvidelsesmuligheter.

En hjemmelshaver til bruksrett har i meldingsfasen dokumentert sine bruksretter i dette området. Han uttaler at han ikke har noe i mot fredningen dersom han får kompensert disse med tilsvarende rettigheter på annen statsgrunn i Tinn.

En nabo og representant for tilgrensende elgjaktlag opplyser at de kjører ut felt storvilt og har skuterløype om vinteren tvers gjennom området ved Finntjønn. Dette fordi dette er den korteste og mest praktiske traseen når en skal ha ut felt storvilt fra bakenforliggende arealer. Han opplyser at på grunn av bratt terreng er dette den eneste fremkommelige vei for å komme til hytta på Tjønnset om vinteren.

Fylkesmannens tilråding

Statskog SF har i sin generelle uttalelse om områdene i Tinn forutsatt at eventuelle rettigheter til husbehovsvirke mv. er et forhold som må avklares mellom vernemyndighetene og de som kan dokumentere slike rettigheter/bruksretter. Det er gjennom høringsfasen ikke kommet ytterligere krav om bruksretter i de områdene som er foreslått fredet i Tinn. Rettigheter til husvirke eller ved eller uttak av virke til annet formål er ikke forenelig med verneformålet og kan derfor ikke tillates benyttet. Fylkesmannen ser ikke på beiteretter som noen trussel.

Fylkesmannen er enig i at området ikke er optimalt arrondert, og at en senere bør vurdere om det er mulig å bedre dette gjennom et frivillig vern. Fylkesmannen vil justere grensen til verneområdet ved Finntjønn slik at denne blir i samsvar med eiendomsgrensen til Statskog SF.

Fylkesmannen vil foreslå at forskrifta endres slik at transport av felt storvilt fortsatt kan skje fra bakenforliggende områder etter den trasen som i dag blir benyttet og som er anvist på vernekartet. Fylkesmannen foreslår at det åpnes for at nødvendig transport med snøskuter til Tjønnset kan foregå etter samme trase vinterstid. Fylkesmannen foreslår følgende nye punkt i § 4: nr 2 Uttransport av felt storvilt fra tilgrensende områder ved Tjønnset, og nødvendig transport med snøskuter vinterstid til Tjønnset, etter en trase som anvist på vernekartet. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: ”Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.”

Med disse endringene anbefaler Fylkesmannen området fredet som naturreservat. Fylkesmannen legger til grunn at eventuelle verditap av bruksretter behandles ved erstatningsoppgjøret.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: DN presiserer at et eventuelt utvidelsesforslag ikke nødvendigvis behøver å vurderes som frivillig vern. I forhold til motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merknadene i kap. 9. DN viser til de generelle merknadene om motorisert ferdsl og tilrår at nødvendig transport med snøskuter til Tjønnset og uttransport av felt storvilt fra tilgrensende områder ved Tjønnset kan gis dispensasjon fra vernebestemmelsene med hjemmel i § 5, og ikke gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene slik fylkesmannen tilrår. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Lauvhøgdi naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Lauvhøgdi naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Mælslia naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke (1170 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som referanseområde for urterik barskog med betydelig innslag av død ved i mellomboreal sone, og er egenartet i form av et stort og artsrikt område med forekomst av gammel skog på kalkrikt grunnfjell.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep, men det er registrert rester etter taubaner fra gårdene ved Tinnsjøen til staulene på fjellet.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF uttaler at avgrensningen av området ikke medfører vesentlige ulemper mhp fremtidig virksomhet i området. Tinn kommune, samfunnsutvalget har i møte den 16. mars 2005 avgitt følgende uttalelse: ”Med tilvisning til fakta og vurderingar som framgår av saka, og under føresetnad av at private bruksrettar blir tekne forsvarleg omsyn til, kan Tinn kommune gje si tilslutning til det framlagte forslaget til vern av skog på Statskog SF sine eigedomar i Tinn kommune.” En hjemmelshaver til bruksrett har i meldingsfasen dokumentert sine bruksretter i dette området. Han har uttalt at han ikke har noe i mot fredningen dersom han får kompensert disse med tilsvarende rettigheter på annen statsgrunn i Tinn.

Fylkesmannens tilråding: Statskog SF har i sin generelle uttalelse om områdene i Tinn forutsatt at eventuelle rettigheter til husbehovsvirke mv. er et forhold som må avklares mellom vernemyndighetene og de som kan dokumentere slike rettigheter/bruksretter. Rettigheter til husvirke eller ved eller uttak av virke til annet formål er ikke forenelig med verneformålet og kan derfor ikke tillates benyttet. Fylkesmannen ser ikke beiteretter som noen trussel. Fylkesmannen legger til grunn at et eventuelt verditap av bruksretter behandles gjennom erstatningsoppgjøret. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: ”Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.” Med disse endringene anbefaler Fylkesmannen området fredet som naturreservat.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merk-nadene. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Mælslia naturreservat for øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Mælslia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Nr. 24. Bøen naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke (920 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som et representativt område i sørboreal sone. Området er egenartet i form av blandingsskog med stort inn-slag av død ved.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF påpeker at verneområdet ikke følger eiendomsgrensene, og en grenseoppgang bør derfor gjennomføres mht. oppfrisking og/eller fastsetting av disse.

Tinn kommune, samfunnsutvalget har i møte den 16. mars 2005 avgitt følgende uttalelse: ”Med tilvisning til fakta og vurderingar som framgår av saka, og under føresetnad av at private bruksrettar blir tekne forsvarleg omsyn til, kan Tinn kommune gje si tilslutning til det framlagte forslaget til vern av skog på Statskog SF sine eigedomar i Tinn kommune.” Naturvernforbundet

i Aust-Agder og Telemark uttaler at myndighetene bør vurdere om det er mulig å utvide de lokalitetene som ligger i de lange, bratte liene i Tinn (Bøen, Mælslia, Gjuvet) med tilleggsarealer gjennom frivillig vern.

Fylkesmannens tilråding: Alle mottatte uttalelser i lokal høring gir tilslutning til fredningsforslaget for Bøen natur-reservat. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: "Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget." Fylkesmannen sitt verneforslag forutsetter at grensa for det foreslåtte naturreservatet følger eiendomsgrensa. Fylkesmannen anbefaler derfor området blir fredet som naturreservat med slik avgrensning som vist i høringsdokumentet.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merk-nadene. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Bøen naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Bøen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Trillingtjennane naturreservat i Drangedal kommune, Telemark fylke (470 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som referanseområde for lite påvirka blandingsskog, og er egenartet i form av gammel eik og mye død ved. Området har stort biologisk mangfold og mange sjeldne vedboende sopper er registrert.

Inngrepstatus: Det går en traktorveg opp i lia fra vest og gjennom hele området. Det er hogstflater og ungskog i deler av dette området på begge sider av veien.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF uttaler at området er greitt arrondert. Styret i Drangedal Everk KF har ingen merknader til de to foreslåtte områdene i Drangedal. Drangedal skogeierlag har ingen merknader til verneforslaget.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen har ikke mottatt innvendinger mot fredningsforslaget. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: "Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget." Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med avgrensning som foreslått i høringsdokumentet.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merk-nadene. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Trillingtjennane naturreservat før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Trillingtjennane naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Bjønntjenn naturreservat i Drangedal kommune, Telemark fylke (1760 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og

vitenskapelig betydning som referanseområde for intakt lavereliggende skog i sørboreal og boreonemoral sone, og er egenartet i form av blandingskog på rikere skogtyper med grov gammel eik og mye død ved. Området er egnet for å ivareta biologisk mangfold og mange sjeldne vedboende sopper er registrert.

Inngrepstatus: To traktorveier kommer inn i det foreslåtte verneområdet.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF uttaler at området er greit arrondert. Styret i Drangedal Everk KF har ingen merknader til de to foreslåtte områdene i Drangedal. Drangedal skogeierlag har ingen merknader til verneforslaget.

Fylkesmannens tilrådning: Fylkesmannen har ikke mottatt innvendinger mot fredningsforslaget. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: ”Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.” Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med avgrensning som foreslått i høringsdokumentet.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilrådning: Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merknadene. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Bjønntjenn naturreservat for øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark foreslår.

Miljøverndepartementets tilrådning: MD slutter seg til DN, og tilrår at Bjønntjenn naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Heitfjell naturreservat i Nissedal kommune, Telemark fylke (1950 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som intakt laverelig-gende skog i boreonemoral sone, og er egenartet i form av urørthet og forekomst av spe-sielle naturtyper som eikeskog med grove, hule eiker.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF påpeker at området er utvidet i nord og øst med noe skrinn mark i forhold til melding om oppstart. Statskog SF mener grensa bør justeres noe fra Uvdalsstoga mot innløpsosen i Uvdalsvatnet slik at dette partiet kommer utenfor reservatet.

Naturvernforbundet i Aust – Agder og Telemark peker på at de private teigene nordvest for Solhomfjell (ved Ormvatn) bør registreres for evt. verneverdier, og om disse har det bør Heitfjell og Solhomfjell bindes sammen.

Havrefjell Turlag har merka DNT-løype fra Sandtjønn via Uvdalen til Gautefallheia. Løypa passerer gjennom området i sør og øst. Det er bygd bru over Uvdalsbekken. Det er planer om å sette opp kulturhistorisk informasjonstavle inne ved plassen Uvdalen der det er rester etter gammel bosetting og mange kulturminner. Havrefjell Turlag har planer om å merke gammel ferdselsveg fra Heiland sør for Solhomfjell naturreservat, over Karistjønn til Uvdal og videre opp Hareholet forbi Uvdalstjønnane til Hanetarmane og Heimdal.

Nissedal kommune har i administrativ uttalelse gjort følgende vedtak: ”Nissedal kommune har ikke merknader til dei områda som vert lagt ut til naturreservat i Nissedal. Det gjeld Heitfjell, Solhomfjell N, Nyslåttheia og Samlogheia-Vehusfjellet. Ingen av dei aktuelle områda har høge verneverdiar i seg sjølve, men saman med dei tidlegare naturreservata i dette området av

Nissedal/Gjerstad bidreg utvidinga til å etablere eit stort og samanhengande naturreservat som omfattar mange naturtyper med god arrondering.”

Fylkesmannens tilråding

Det er rett som Statskog SF påpeker at arealet er utvidet med et mindre parti med skrinne mark i nordvestre hjørne i forhold til meldingsfasen og i forhold til det som er foreslått i miljøregisteringene. Dette arealet er tatt med av arronderingsmessige hensyn, og gjør at grensa for et framtidig reservat får to knekkpunkter mindre. Ved å rette opp grensa nede ved Uvdalsvatn i sørøstre hjørne vil en kunne imøtekomme Statskog SFs ønske om grensejustering og ytterligere fjerne et knekkpunkt. Ingen av disse grensejusteringene berører registrerte miljøverdier.

Merking og vedlikehold av eksisterende løype, og eventuell merking av gammel ferd-selsveg, vil kreve tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter § 5. Havrefjell Turlag har planer om kulturhistoriske informasjonstavler både ved enden av vegen ved Uvdalsvatn, og inne ved restene etter gammel bosetning på plassen Uvdal. Den sistnevnte plasseringa vil bli inne i Heitfjell naturreservat, og vil derfor i tillegg til godkjenning av grunneier kreve tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Informasjonstiltak kan godkjennes som del av skjøtselstiltak etter § 7 i verneforskriften. Planlegging av informasjonstiltak i området bør samordnes med forvaltningsmyndigheten og grunneier.

Områdene som Havrefjell Turlag og Naturvernforbundet foreslår som utvidelser av Heitfjell er ikke nærmere undersøkt mhp. naturfaglige verdier. Fylkesmannen har notert seg forslagene og vil vurdere om det er mulig å få til et frivillig vern dersom det er miljøkvaliteter som tilsier det. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: ”Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.” Fylkesmannen tilrår at Heitfjell fredes som naturreservat med den grensejustering som nevnt.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: DN presiserer at et eventuelt utvidelsesforslag ikke nødvendigvis behøver å vurderes som frivillig vern. Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merknadene. DN viser til kap. 9 og anbefaler at Heitfjell naturreservat for øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Heitfjell naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Solhomfjell naturreservat i Gjerstad og Nissedal kommuner, Aust-Agder og Telemark fylker (23 650 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som referanseområde for intakt lavereliggende skog i mellomboreal, sørboreal og boreonemoral sone og er egenartet i form av gammel barskog med innslag av gammel eik og stor biologisk mangfold.

Inngrepstatus: På toppen av Solhomfjell står det et gammelt branntårn. Det ligger ei hytte ved Karistjønn i det eksisterende naturreservatet. De høyereliggende delene er definert som INON.

Lokale høringsuttalelser

Statskog SF påpeker at deler av området er del av et viktig nasjonalt forskningsområde (TOV). Statskog SF opprettholdt på befarung den 11. mai d.å, ønske om at grensene for et framtidig vernområde i nord må trekkes fra Bjønnesteinen i nordvestre hjørne av eksisterende

Solhomfjell naturreservat og følge forslaget fra miljøregistreringene vestover møt Løytesdalen. Statskog SF ønsker at selve vassdraget og litt strandsone oppover i Løytesdalen, samt damkrone ved utløpet av Løytestjønn, må holdes på utsiden av verneområdet. Statskog SF ser her muligheter for tilrettelegging av friluftsliv og fiske i tilknytning til hytteutbyggingen sør for vassdraget. Likeledes ønskes hele lia lang turstien opp fra Spotvatn mot Bjønnesteien holdt utenfor, siden dette allerede i dag er mye brukt til skiutfart og Statskog SF her ser muligheter for et framtidig skitrekke. På befarung 11. mai d.å, ble det på samme måte som for områdene nord for Spotvatn fra Statskog SF side uttrykt ønske om å ha mulighet til framtidig utvikling og tilrettelegging av friluftsliv, fiske og skiaktiviteter i den sørvestvendte lia opp for Spotvatn mot Samlogheia. Det er også aktuelt å preparere skiløyper innenfor det foreslåtte verneområdet. Generelt viser Statskog SF også til merkede turløyper som går gjennom området. Det vil også være behov for å kjøre inn ved med snøscooter til hytta ved Karistjønn.

Statskog SF har uttalt følgende i forhold til spørsmålet alternativ I eller II:

”FM i Aust Agder har lagt frem høringsutkastet med to alt. for Solhomfjell naturreservat. I alt 1. ønsker FM og binde sammen reservatene Materialen (m/utvidelse) - Fjosbumyra (uendret) - Navassfjell (ny) og Solhomfjell N og tidligere Solhomfjell- og utvidelse av Na-vatn naturreservat med område fra Fjosbu til Uvdalen (Krossdalen). Dette område fra Fjosbu til Uvdalen (Krossdalen), ca 4000 daa, har ingen registreringer som tilsier skog-vern og det er mye skog i hkl. II og III- ca 2000 —2500 daa og en del hkl. IV som ble gjødslet i 1999-ca 250 daa. Det finnes spredt noe hkl IV og V i område. Område har også 2 private hytter samt privat fiskerett fra Fjosbu til Navann. Skogsbilvegen til Uvdalen (12 km) går gjennom område og er viktig for både friluftsliv og skogbruk i område. Hvis skogbruksaktiviteten i område Fjosbu — Uvdalen tas bort vil en stor del av grunnlaget for vedlikehold av veien kunne bli vanskelig. Statskog SF mener alt. 2 er de riktige verne-områdene på bakgrunn av de kriterier som er lagt”. Nissedal kommune har ikke merknader til de arealene som ligger i kommunen.

Gjerstad kommune har gjort følgende vedtak i kommunestyre: ”Gjerstad kommune ser positivt på utvidelse av vernet rundt Solhomfjell, Uvdalen og Navassfjell. Kommunen går inn for at utvidelsen av vernet området blir likt alt. 2 i saken. I de foreslåtte verneområdene er det delvis vanskelig å ta seg fram på grunn av tett og frodig vegetasjon. Det er viktig at en i forbindelse med opprettelsen av verneområdet får merket og ryddet traseer som gjør at en på positiv måte kan oppleve verneområdet. Gjerstad kommune mener at de positive effektene vil oppveie ulempene som vernet vil medføre i forbindelse med tradisjonelt skogbruk. Et vern av statseid skog vil generelt være mindre konfliktylft enn vern av privat skog. Ved å verne etter alt. 2 vil det fortsatt være noen arealer i området der det kan foregå skogsdrift. På den måten sikrer en på best mulig måte at skogsveier i området blir vedlikeholdt og at området fortsatt blir tilgjengelig for allmennheten.”

Aust – Agder fylkeskommune, fylkesutvalget, anbefaler at verneområdet avgrenses etter alt. 1 med vern av ett område og at det tas hensyn til kulturminner i verneområdet. Det henvises her til at forskriften må endres slik at skjøtsel av kulturminner tillates.

Naturvenforbundet i Aust-Agder og Telemark har i en felles uttalelse sagt følgende om utvidelse av Solhomfjell naturreservat: ” Vi støtter vern av det største forslaget med aktiv restaurering av områdene som i dag ikke har store naturverdier. Kilen som går inn fra nord på privat grunn må innlemmes.” Disse høringspartene har i en felles uttalelse gått inn for at arealene helt ned til vassdraget i Løytingsdalen og Spotvatn må fredes. Dette for å bedre arronderingen av området og øke verneverdiene.

Havrefjell turlag viser generelt til deres merkede turstier gjennom området. Turlaget ser svært positivt på det planlagte forslag til nye naturreservat i Nissedal og Gjerstad og vil anbefale vern etter alternativ nr. 1. Turlaget påpeker at verneområdet vil då få svært stor variasjon i naturtyper, rikdom og eksposisjon, og være stort nok til å ta vare på arter med store krav til areal og kontinuitet. Alternativ nr. 1 vil skape et biologisk viktig sammen-hengende verneområde som binder sammen de etablerte reservata Fjosbumyra, Materialen, Solhomfjell og Napane, med det nasjonalt verneverdige området i Navassfjell.

To private hytteeiere bemerker at deres hytte vil komme innenfor det største verneforslaget. De mener at dette medfører usikkerhet knyttet til deres framtidige bruk av hyttene, spesielt i forhold til vedhogst, rydding av hyttetomta og vedlikehold og bruk av veier.

En privatperson støtter alternativ 1.

Fylkesmannens tilrådning

I forhold til avgrensning og verneverdier må hele Solholm fjell sees som en enhet og ikke vurderes som delområder slik de er gjort i høringen. Fylkesmennene vil derfor i utgangspunktet tilrå den avgrensning som ble sendt på høring, med unntak av noen justeringer for å ta hensyn til brukerinteresser i området og tilrettelegging for friluftsliv. På dette grunnlaget imøtekommer fylkesmennene Statskog sine ønsker om grensejusteringer i vest/nordvest. Fylkesmannen er enig med Naturvernforbundet i at verneområ- det har en dårlig arrondering i området mellom Nyslåttheia og Solhom fjell Nord. Her ligger en privat eiendom ned som en kile inn i statskogen. Siden denne verneplanen kun skal omfatte statens grunn, må dette eventuelt bli et spørsmål om frivillig vern på et senere tidspunkt.

For å ha hjemmel for bruk av motorisert ferdsel til preparering av skiløyper samt kjøring av ved vinterstid til hytta ved Karistjønn, vil fylkesmennene tilrå bestemmelser for dette i § 5.

Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: ”Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.”

De to høringsforslagene for dette området har medført sprikende høringsuttalelser. Statskog SF, Gjerstad kommune og to hytteiere ønsker ikke et sammenhengende reservat fra Solholm fjell til Navassfjell og går således inn for alternativ 2 som medfører en utvidelse av Materialen naturreservat, utvidelse av Solholm fjell naturreservat til å innlemme Navatn naturreservat og rikmyra i Risfjelldalen samt foreslåtte delområde Solholm fjell nord. Aust-Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet, Havrefjell Turlag og en privatperson går derimot inn for alternativ 1 som binder sammen dagens fire naturreservater; Solholm fjell, Navatn, Materialen og Fjosbumyra naturreservater til ett område der også forslaget til Navassfjell naturreservat inngår. Argumentene mot et sammenhengende område er fra Statskog sin side at ca 4000 dekar uten naturfaglige registreringer som tilsier skogvern blir innlemmet i vernet. I dette om-rådet er i underkant av 3000 dekar kulturskog. Dersom grunnlaget for skogbruk utgår vil skogsbilveien gjennom Uvdalen bli vanskelig å vedlikeholde. Bekymring for manglende fremtidig vedlikehold av veien deles med Gjerstad kommune og de to hytteeierne. Fylkesmannen i Aust Agder tilrår alternativ 1. Fylkesmannen i Aust-Agder ser flere for-deler ved at et vern etter alternativ 1 velges til tross for at en del kulturskog inngår. De mellomliggende arealene, som riktig nok ikke innehar store verneverdier per i dag isolert sett, har i sammenheng med de øvrige foreslåtte arealene en stor verdi i det at de er med på å binde sammen eksisterende verneområder og biologisk viktige områder som er påvist under registreringene. Dette området på ca 4000 da inneholder også forekomster av hogstklasse IV og V og har et stort restaureringspotensiale dersom det gis noe tid og mulighet. Et sammenhengende stort verneområde vil være et bedre utgangspunkt for å bedre kunne forvalte arealkrevende arter samt at området vil bli lettere å forholde seg til for publikum og for forvaltningen ved at det utarbeides en verneforskrift med felles regler for hele området i stedet for et sett for hvert av de mindre reservatene, både eksis-terende og eventuelt nyopprettede Navassfjell naturreservat. Fylkesmannen i Aust-Agder er enig i at Uvdalsveien er viktig for friluftslivet og vil med et vern etter alternativ 1 ha som mål at veien skal holdes i kjørbær stand i fremtiden. Fylkesmannen i Aust-Agder påpeker i den anledning at en eventuell finansiering av dette vedlikeholdet må avklares senere.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilrådning: Fylkesmannen i Aust-Agder har flere gode argumenter for å tilrå vern av det største alternativet, spesielt vil DN fremheve forvaltning av arealkrevende arter og forvaltning generelt i Solholm fjell-området. Når DN under den faglige gjennomgangen av verneplanen aksepterte at Fylkesmannen i Aust-Agder fikk sende det største alternativet på høring var det i hovedsak to argumenter som talte for det. For det første var det et meget sterkt ønske fra Fylkesmannen i Aust-Agder om dette. For det andre ble det hevdet at det var sterk lokal oppslutning til det største alternativet. DN registrerer at Fylkesmannen i Aust-Agder etter høring tilrår vern av det største alternativet, basert på sitt faglige og forvaltningsmessige skjønn. Samtidig vil DN påpeke at det lokalt er delte meninger om hvilket alternativt som bør vernes. I denne sammenheng er det også viktig for DN å på-peke at det både lokalt, regionalt

og nasjonalt er full støtte til at ett av Fylkesmannen sine verneforslag skal videreføres. DN deler de fleste av Fylkesmannen sine argumenter for å tilrå vern av det største alternativet. Når DN likevel ikke kan tilråde dette, har det sam-menheng med omfanget av sterkt påvirket skog (plantefelt i h.kl. I, - III) og forholdet til hjemmelsgrunnlaget i dagens naturvernlov. Det store arealet med plantefelt skaper et brudd i kontinuiteten i naturskog i landskapet. Det er også helt på det rene at alternativet 2 innebærer at alle tre verneforslag står solid på egne ben, både i forhold til hjemmels-grunnlaget i naturvernloven og også i forhold til naturverdiene. DN vil derfor tilrå at i dagens situasjon må det minste alternativet for en utvidelse av Solhomfjell naturreservat velges. DN vil likevel presisere at med et annet hjemmelsgrunnlag i naturvernloven vil det kunne være aktuelt å vurdere på nytt et større fredningsareal rundt Solhomfjell.

DN presiserer at et eventuelt utvidelsesforslag på private eiendommer ikke nødvendigvis behøver å vurderes som frivillig vern. Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merk-nadene. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Solhomfjell naturreservat (alternativ 2) før øvrig blir opprettet slik Fylkesmannen i Telemark og Fylkesmannen i Aust-Agder foreslår.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrå at Solhomsfjell naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Materialen naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke (263 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare en spesiell naturtype med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som referanseområde for intakt lavereliggende skog i sørboreal og boreonemoral sone og er egenartet i form av særlig artsrik barlindvegetasjon med mange gamle og storvokste barlindtrær.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF påpeker at utvidelsen som alternativt er foreslått er større enn det som var foreslått i miljøregistreringene.

Fylkesmannens tilråding: Det er ingen lokale høringsuttalelser som går direkte på en utvidelse av Materialen. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: "Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget." Dersom ikke alternativ 1 blir valgt vil Fylkesmannen anbefale at Materialen naturreservat utvides og at forskrift får slik ordlyd som foreslått i høringsdokumentet.

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilråding: Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merknadene. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler forøvrig at Materialen naturreservat med utvidelsen blir opprettet som et eget naturreservat.

Miljøverndepartementets tilråding: MD slutter seg til DN, og tilrår at Materialen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

30. Navassfjell naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke (2800 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt pedagogisk og vitenskapelig betydning som referanseområde for intakt lavereliggende skog i sørboreal og

boreonemoral sone, og er egenartet i form av forekomst av eikeskog med lang kontinuitet og stort biologisk mangfold.

Inngrepstatus: Ingen kjente tekniske inngrep.

Lokale høringsuttalelser: Statskog SF mener Navassfjell bør bli et eget naturreservat i tråd med fylkesmannen sitt forslag (alternativ 2). Naturvernforbundet i Aust – Agder og Telemark har følgende synspunkter om Navass-fjell: ”Navassfjell må trekkes helt ned til vannet i sørøst (innlemme eldre produksjonsskog av furu) og ned til elva i vest (innlemme en del hogstfelt og ungskogsfelt). Dette er viktig ut i fra restaureringsperspektivet. Vi mener at det er viktigere å gi Navassfjell en stabil og optimal avgrensning enn å hekte Navassfjell og Solhomfjell sammen v.h.a. hogstflater/ ungskogsfelter, selv om vi støtter dette.”

Fylkesmannens tilrådning: Dersom alternativ 2 velges, tilrår fylkesmannen i Aust-Agder at avgrensningen blir som i høringsdokumentet. Fylkesmannen legger merke til Naturvernforbundets argumentasjon for å ta med ytterligere areal ned mot elva i vest og mot vannet i sørøst. Dersom alternativ 2 velges vil det arealet som Naturvernforbundet forslår bli liggende utenfor og dette vil formelt sett kreve en ny høring. Dette er det ikke tid til. Alternativ 1 vil innbefatte arealet i vest mot elva men ikke området sørøst mot vannet. Fylkesmannen tilrår forskriften endret på punktet om motorferdsel til uttransport av felt storvilt: ”Uttransport av felt storvilt med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.”

Sentrale høringsuttalelser: Ingen.

Direktoratets tilrådning: Når det gjelder motorferdsel til uttransport av felt storvilt viser DN til de generelle merknadene. Direktoratet viser til kap. 9 og anbefaler at Navassfjell naturreservat for øvrig blir opprettet som et eget naturreservat.

Miljøverndepartementets tilrådning: MD slutter seg til DN, og tilrår at Navassfjell naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Miljøverndepartementet

tilrår:

Forskrifter om verneplan for skog fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 – 30).

